

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

2020 YILI
MAHALLİ İDARELER
GENEL FAALİYET RAPORU

Bakan Sunuşu

Vatandaşlarımıza yerelde hizmet sunan mahalli idarelerin, merkezi idare ile olan her türlü işlevsel münasebetlerini düzenleme görevi 1 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında Bakanlığımıza verilmiştir. Biz de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olarak verilen bu görevleri Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde; ülkemizin **“Sürdürülebilir Çevre ve Medeniyetimizi Yaşatan Şehirler”** vizyonuna ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin ruhuna uygun olarak yürütüyoruz.

Geçtiğimiz yıl, ülke olarak başta sağlık olmak üzere ekonomiden sosyal hayata kadar birçok alanda Kovid-19 salgınının etkilerini derinden hissettiğimiz bir yıl oldu. Bu anlamda yerel yönetimlerin yürüttüğü çalışmalar ve koordinasyon çok daha önemli hale geldi.

Nitekim yerel hizmetler için öngörülen politikaların hayata geçirilmesi noktasında başta belediyelerimiz olmak üzere diğer yerel yönetim birimlerimize çok önemli görevler düşüyor. Bu görevlerin, stratejik plan anlayışı içinde yürütülmesi, üst ölçekli politika belgelerindeki hedeflere ulaşılması bakımından yerel yönetimlerimiz son derece önemlidir.

Bu süreçte mahalli idarelerimiz vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını karşılamak için azami gayret gösterdi. Kamusal alanların temizliğinden şehir içi toplu ulaşım araçlarının dezenfeksiyonuna, sağlıklı içme ve kullanma suyunun teminine kadar alınan kararlar ve yürütülen tüm çalışmalar salgın koşullarına uygun olarak yapılmıştır.

Yine salgın nedeniyle mali yükleri artan yerel yönetimler; merkezi idare tarafından finansal açıdan desteklenmiştir. 2005 yılından bugüne kadar yapılan reformlar vesilesiyle de kurumsal yapısı ve hizmet kapasitesi daha da güçlendirilmiştir.

Kapasitesi güçlendirilen yerel yönetimlerimiz; kentsel dönüşümden afetlere dayanıklı sosyal konut projelerine, millet bahçelerinden ekolojik koridorlara, kimlikli, tarihi ve yerel dokuya uygun mimariyi esas alan çevre dostu şehircilik anlayışına, sıfır atık projesinin yaygınlaştırılmasından küresel iklim değişikliğiyle mücadeleye kadar yürüttüğümüz her türlü mekânsal planlama ve uygulama çalışmalarının doğal birer parçasıdır.

Yerel yönetimlerin etkinliği; milli kaynaklarımızın etkin, verimli ve ekonomik kullanımını amaçlayan stratejik yönetim anlayışı için de son derece elzemdir. Stratejik planlama anlayışının bir parçası olan faaliyet raporları da bu kaynakları kullanan yerel yönetimlerimizde şeffaflık ve hesap verebilirliğin sağlanmasını ve milletimizin bilgilendirilmesini amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, geniş kapsamlı ve detaylı bilgiler içeren 2020 yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu büyük önem arz etmektedir.

Bu raporun söz konusu amaçlara ulaşma noktasında önemli katkılar sağlayacağına inanıyor, raporun hazırlanmasında emeği geçen tüm mesai arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Murat KURUM
Çevre ve Şehircilik Bakanı

İçindekiler

BAKAN SUNUŞU	2
İÇİNDEKİLER	4
GİRİŞ	10
1. GENEL BİLGİLER	11
2. MAHALLİ İDARELER	12
A. Mahalli İdarelerin Tarihçesi	12
1. Belediyelerin Tarihsel Gelişimi	12
2. İl Özel İdarelerinin Tarihsel Gelişimi	14
B. Mahalli İdarelerin Hukuki Durumları	15
C. Mahalli İdarelerle İlgili İş ve İşlemler	15
1. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler	16
2. İçişleri Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler	21
3. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Müşterek Yürüttüğü İş ve İşlemler	25
D. Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat Yapısı	25
E. Mahalli İdarelere İlişkin Genel Bilgiler	27
1. Türlerine Göre Mahalli İdare Sayıları	27
2. Türlerine Göre Belediye Sayıları	27
3. Türlerine ve Nüfus Aralıklarına Göre Belediyelerin Dağılımı	28
4. Mahalli İdare Birlikleri ve Belediye Bağlı İdareleri Sayısı	29
5. Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları	29
6. Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler	30
3. MAHALLİ İDARELERİN GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARI	32
A. İl Özel İdareleri	32
B. Belediyeler	33
1. Büyükşehir Belediyeleri	36
2. Bağlı İdareler	39
C. Mahalli İdare Birlikleri	40
4. AVRUPA KONSEYİ YEREL VE BÖLGESEL YÖNETİMLER KONGRESİ, YEREL YÖNETİMLERLE İLGİLİ ULUSLARARASI METİNLER VE KARDEŞ KENT İLİŞKİLERİ	41
A. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi	41
B. Avrupa-Akdeniz Yerel ve Bölgesel Yönetimler Asamblesi (ARLEM)	42
C. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı	42
D. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi	44
E. Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi	44
F. Avrupa Kentsel Şartı I-II	45
G. Yerel Gündem 21	45
H. Habitat	47
İ. Avrupa Birliği Bölgeler Komitesi	48
J. Kardeş Kent	49
5. KAMU YÖNETİMİNDE YENİDEN YAPILANMA SÜRECİ VE BU KAPSAMDA MAHALLİ İDARELERLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALARLA 2020 YILINDA YAPILAN MEVZUAT ÇALIŞMALARI	50
6. MAHALLİ İDARELERİN İNSAN KAYNAKLARI	55
A. Mahalli İdarelerin Personel Sayıları	55
B. Mahalli İdare Şirketlerinde Çalışan Personel Sayıları	55
C. Toplam Kamu Personeli Sayısı ve Mahalli İdarelerin Personel Durumu	56

7. MAHALLİ İDARELERİN FİZİKİ KAYNAKLARI	57
A. Mahalli İdarelerin Maddi Duran Varlıkları	57
B. Mahalli İdarelerin Demirbaş Taşıtlı Sayıları	57
C. Mahalli İdarelerin Kiralık Taşıtlı Sayıları	58
8. MAHALLİ İDARELERİN BİLANÇOSU, FAALİYET SONUÇLARI VE BORÇ DAĞILIMLARI	59
A. Mahalli İdarelerin Bilançosu	59
B. Mahalli İdarelerin Faaliyet Sonuçları	62
C. Mahalli İdarelerin Borç Dağılımları	65
9. MAHALLİ İDARE BÜTÇELERİ	66
A. MAHALLİ İDARELERİN BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ	66
1. Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler	66
2. Belediyelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler	66
3. Belediye Bağlı İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler	67
4. İl Özel İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler	67
5. Mahalli İdare Birliklerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler	68
B. MAHALLİ İDARELERİN BÜTÇE TAHMİNLERİ	68
C. MAHALLİ İDARELERİN HARCAMALARI	69
1. Mahalli İdarelerin Harcamalarına İlişkin Genel Göstergeler	71
2. Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları	72
3. Mahalli İdare Türlerine Göre Yatırım Harcamaları	83
4. Mahalli İdarelerin Yardımları	84
D. MAHALLİ İDARELERİN GELİRLERİ	85
1. Mahalli İdarelerin Gelirlerine İlişkin Genel Göstergeler	87
2. Mahalli İdare Türlerine Göre Öz Gelirleri	88
3. Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri	89
10. MAHALLİ İDARELERİN DENETİMİ	100
A. İç Denetim	100
B. Dış Denetim	101
C. İçişleri Bakanlığına Yapılan Denetim	102
1. Mülkiye Müfettişlerince Gerçekleştirilen Denetim	103
2. Mahalli İdareler Kontrolörlerince Gerçekleştirilen Denetim	105
11. PROJELER	107
A. Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES)	107
1. 2020 Yılı Proje Uygulama Sonuçları	108
2. 2005- 2021 Yılları Proje Ödenekleri	110
3. Yıllar İtibarıyla İller Bazında Dağıtılan Proje Ödenekleri	110
4. Proje Uygulama Sonuçları (2005-2020 Yılları)	112
B. e-Belediye Bilgi Sistemi	113
C. Yerel Yönetimler Reformu Projesi (LAR-3)	114
12. BAKANLIĞIMIZCA MAHALLİ İDARELERLE BİRLİKTE YÜRÜTÜLEN İŞLER	115
A. Sıfır Atık Projesi	115
B. Atık Yönetimi	118
C. Atıksu	118
D. Bisiklet Yolları	119
E. Yeşil Yürüyüş Yolları	119
F. Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı IPA ile Yapılan Projeler	119
G. Millet Bahçeleri	120
H. Korunan Alanlarda Yerel Yönetimlerle Gerçekleştirilen Yatırımlar	122
İ. Kentsel Dönüşüm Çalışmaları	123
J. Coğrafi Bilgi Sistemleri Çalışmaları	124
K. Akıllı Şehirlere İlişkin Faaliyetler	127
L. Milli Emlak Genel Müdürlüğünce Yürütülen Çalışmalar	129
M. Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca Yürütülen Çalışmalar	131
13. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	137

Tablolar

Tablo 1 : Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Belediye Sayıları	13
Tablo 2 : Türlerine Göre Mahalli İdarelerin Sayısı	27
Tablo 3 : Belediyelerin Türlerine Göre Dağılımı	27
Tablo 4 : Türlerine ve Nüfus Aralıklarına Göre Belediyelerin Dağılımı	28
Tablo 5 : Mahalli İdare Birlikleri ve Belediye Bağlı İdareleri Sayısı	29
Tablo 6 : Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları	29
Tablo 7 : Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2014)	30
Tablo 8 : Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2019)	31
Tablo 9 : 2020 Yılında Yerel Yönetimlerle İlgili Yapılan Mevzuat Düzenlemeleri	51
Tablo 10 : Türleri İtibarıyla Mahalli İdarelerin Personel Sayıları	55
Tablo 11 : Mahalli İdare Şirketlerinde Çalışan Personel Sayıları	55
Tablo 12 : Mahalli İdareler Personelinin Toplam Kamu Personeli İçindeki Oranı	56
Tablo 13 : Mahalli İdarelerin Duran Varlıkları	57
Tablo 14 : Mahalli İdarelerin Demirbaş Taşıt Sayıları	57
Tablo 15 : Mahalli İdarelerin Kiralık Taşıt Sayıları	58
Tablo 16 : Mahalli İdarelerin 2020 Yılı Bilançosu	59
Tablo 17 : Mahalli İdarelerin Faaliyet Sonuçları	62
Tablo 18 : Mahalli İdarelerin Borç Dağılımları	65
Tablo 19 : Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmeleri	66
Tablo 20 : Belediyelerin Bütçe Gerçekleşmeleri	66
Tablo 21 : Belediye Bağlı İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmeleri	67
Tablo 22 : İl Özel İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmeleri	67
Tablo 23 : Mahalli İdare Birliklerinin Bütçe Gerçekleşmeleri	68
Tablo 24 : Mahalli İdarelerin Bütçe Tahminleri	68
Tablo 25 : Mahalli İdare Türlerine Göre Harcamaları	71
Tablo 26 : Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları	72
Tablo 27 : Mahalli İdare Türlerine Göre Personel Harcamaları ve Toplam Harcamaları	73
Tablo 28 : Belediye Türlerine Göre Personel Harcamaları ve Toplam Harcamalar	73
Tablo 29 : Mahalli İdare Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi ve Toplam	74
Tablo 30 : Belediye Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi ve Toplam	75
Tablo 31 : Mahalli İdare Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları ve Toplam Harcamalar	76
Tablo 32 : Belediye Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları ve Toplam Harcamalar	76
Tablo 33 : Mahalli İdare Türlerine Göre Faiz Harcamaları ve Toplam Harcamalar	77
Tablo 34 : Belediye Türlerine Göre Faiz Harcamaları ve Toplam Harcamalar	78
Tablo 35 : Mahalli İdare Türlerine Göre Cari Transfer Harcamaları ve Toplam Harcamalar	78
Tablo 36 : Belediye Türlerine Göre Cari Transfer Harcamaları ve Toplam Harcamalar	79
Tablo 37 : Mahalli İdare Türlerine Göre Sermaye Harcamaları ve Toplam Harcamalar	80
Tablo 38 : Belediye Türlerine Göre Sermaye Harcamaları ve Toplam Harcamalar	80
Tablo 39 : Mahalli İdare Türlerine Göre Sermaye Transferleri ve Toplam Harcamalar	81
Tablo 40 : Belediye Türlerine Göre Sermaye Transferleri ve Toplam Harcamalar	81
Tablo 41 : Mahalli İdare Türlerine Göre Borç Verme ve Toplam Harcamalar	82
Tablo 42 : Belediye Türlerine Göre Borç Verme ve Toplam Harcamalar	82
Tablo 43 : Mahalli İdare Türlerine Göre Yatırım Harcamaları	83
Tablo 44 : Belediye Türlerine Göre Yatırım Harcamaları ve Toplam Harcamalar	83
Tablo 45 : Mahalli İdarelerin Yardımları	84
Tablo 46 : Mahalli İdare Türlerine Göre Gelirleri	87

Tablo 47 : Mahalli İdare Türlerine Göre Öz Gelirleri	88
Tablo 48 : Belediyelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri	88
Tablo 49 : Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri	89
Tablo 50 : Mahalli İdare Türlerine Göre Vergi Gelirleri ve Toplam Gelirler	90
Tablo 51 : Belediye Türlerine Göre Vergi Gelirleri	90
Tablo 52 : Mahalli İdare Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri ve Toplam Gelirler	91
Tablo 53 : Belediye Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri ve Toplam Gelirler	92
Tablo 54 : Mahalli İdare Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ve Toplam Gelirler	93
Tablo 55 : Belediye Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ve Toplam Gelirler	93
Tablo 56 : Mahalli İdare Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar ve Toplam Gelirler	94
Tablo 57 : Belediye Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar ve Toplam Gelirler	95
Tablo 58 : Mahalli İdare Türlerine Göre Sermaye Gelirleri ve Toplam Gelirler	95
Tablo 59 : Belediye Türlerine Göre Sermaye Gelirleri ve Toplam Gelirler	96
Tablo 60 : Mahalli İdare Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar ve Toplam Gelirler	96
Tablo 61 : Belediye Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar ve Toplam Gelirler	97
Tablo 62 : Mahalli İdare Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Toplam Gelirler	98
Tablo 63 : Belediye Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Toplam Gelirler	99
Tablo 64 : Mahalli İdare Türlerine Göre İç Denetçi Sayıları	100
Tablo 65 : Mahalli İdarelerce Düzenlenen Rapor Sayıları (2012-2019)	101
Tablo 66 : Belediye Başkanı, Belediye Meclis Üyeleri, İl Genel Meclis Üyeleri ile Belediye Görevlileri Hakkında Alınan Onaylar	103
Tablo 67 : Görevden Uzaklaştırma İşlemleri	103
Tablo 68 : Mülkiye Müfettişlerince Denetlenen Mahalli İdare Türleri	104
Tablo 69 : Mülkiye Müfettişleri Tarafından Mahalli İdarelerle İlgili Düzenlenen Raporlar	104
Tablo 70 : Mahalli İdareler Kontrolörlerince Denetlenen Mahalli İdare Türleri	105
Tablo 71 : Mahalli İdareler Kontrolörleri Tarafından Düzenlenen Raporlar	106
Tablo 72 : KÖYDES Yol Çalışmaları	108
Tablo 73 : KÖYDES İçme Suyu Çalışmaları	109
Tablo 74 : 2005- 2020 Yılları Proje Ödenek Tutarları	110
Tablo 75 : İller Bazında Dağıtılan KÖYDES Proje Ödenekleri	110
Tablo 76 : KÖYDES İçme Suyu Çalışmaları (2005-2020)	112
Tablo 77 : KÖYDES Yol Çalışmaları (2005-2020)	112
Tablo 78 : Atık Yönetimine İlişkin Veriler (2010-2020)	118
Tablo 79 : Atıksu Verileri (2012-2020)	118
Tablo 80 : Bisiklet Yollarına İlişkin Veriler (2018-2020)	119
Tablo 81 : Yeşil Yürüyüş Yoluna İlişkin Veriler (2019-2020)	119
Tablo 82 : Millet Bahçelerine İlişkin Veriler	121
Tablo 83 : Kentsel Dönüşüme İlişkin Veriler (2012-2020)	121

Şekiller

Şekil 1 : 5018 Sayılı Kanun Açısından Mahalli İdareler	11
Şekil 2 : Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü Teşkilat Şeması	26

KISALTMALAR LİSTESİ

ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
ARLEM	Avrupa-Akdeniz Yerel ve Bölgesel Yönetimler Asamblesi
AKDHGM	Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü
BM	Birleşmiş Milletler
BSK	Bitümlü Sıcak Kaplama
CBSGM	Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü
ÇEDİDGM	Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü
ÇYGM	Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü
EGO	Ankara Elektrik, Havagazı ve Otobüs İşletme Müessesesi Genel Müdürlüğü
ESHOT	İzmir Elektrik, Su, Havagazı, Otobüs ve Trolleybüs Genel Müdürlüğü
IPA	Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
İETT	İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü
İİGM	İller İdaresi Genel Müdürlüğü
KHGB	Köylere Hizmet Götürme Birliği
KÖYDES	Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi
LAR	Yerel Yönetimler Reformu Projesi (Local Administrations Reform)
MPGM	Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü
SBB	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SSB	Silindirle Sıkıştırılmış Beton
SKH	Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TSE	Türk Standardları Enstitüsü
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
YG-21	Yerel Gündem 21
YSK	Yüksek Seçim Kurulu
YEREL BİLGİ	Yerel Yönetimler Bilgi Tabanı Projesi
YBYK	Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi
YYGM	Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Giriş

İdarelerin yasal düzenlemelere uyup uymadığını, Stratejik Plana uygun hedef ve göstergeleri belirleyip belirlemediğini ve uygulama sonuçlarının Stratejik Plan ve Performans Programına uygun olup olmadığını içeren faaliyet raporları, 5018 sayılı Kanunun 41 inci maddesine dayanılarak hazırlanmaktadır.

5018 sayılı Kanun'a göre Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Mahallî idarelerce hazırlanan idari faaliyet raporlarını esas alan ve kendi değerlendirmelerini de içeren Mahallî İdareler Genel Faaliyet Raporunu hazırlar ve kamuoyuna açıklar.

Faaliyet Raporunda, faaliyet yılı sonuçları ile genel ekonomik koşullar, bütçe imkanları ve beklentiler göz önüne alınarak, idarenin gelecek yıllarda faaliyetlerinde yapmayı planladığı değişiklikler yer almaktadır.

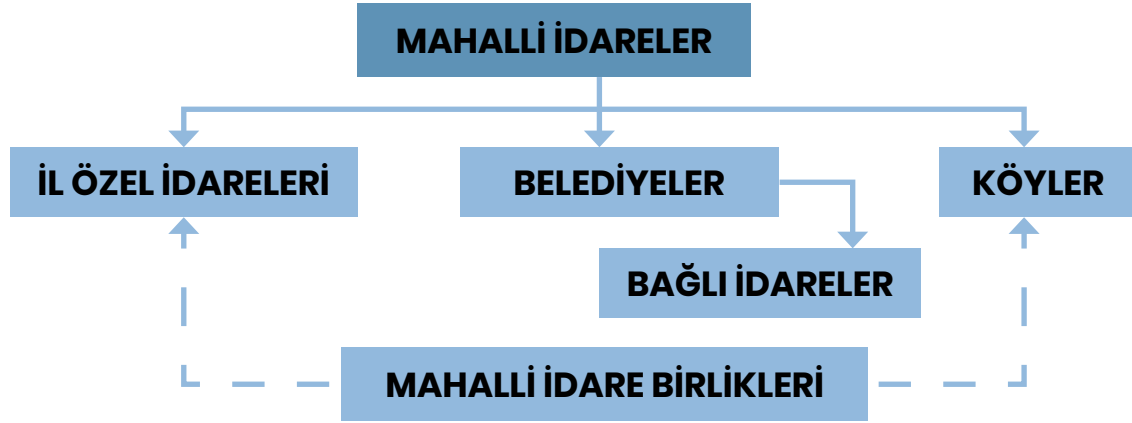
Mahalli idarelerin sunacakları hizmetleri için hazırladıkları planlara uygun olarak çalışmalarını yürütmeleri ve bu çalışmalarını yıllık olarak düzenleyecekleri raporlarla kamuoyu ile paylaşmaları şeffaf ve hesap verebilir bir anlayışın gereğidir. Faaliyet raporu ile kamu kaynağının tahsis ve kullanımında etkinlik sağlanmasına, saydamlık ve hesap verilebilirliğe büyük katkı sağlanmış olmaktadır.

Faaliyet Raporları Stratejik Plan ve Performans programlarının bütünleyici bir parçası olmanın yanında; toplumun idarelerin iş ve işlemleri hakkında doğru ve güvenilir bilgilere şeffaf bir biçimde ulaşmasını sağlamaktadır.

Bu kapsamda Bakanlığımızca hazırlanan 2020 yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporunun, kamuoyunun doğru bilgilendirilmesinde ve yerel yönetimlere ilişkin politikaların belirlenmesinde faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

1. Genel Bilgiler

Ülkemizde; "belediye", "il özel idaresi" ve "köy" olmak üzere üç tür yerel yönetim birimi bulunmaktadır. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 41'inci maddesi gereğince mahallî idare kapsamına giren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idareler faaliyet raporu hazırlamak zorundadır. Köyler ve üyeleri sadece köylerden oluşan mahallî idare birlikleri, 5018 sayılı Kanun kapsamı dışında kaldıklarından bu idarelerin faaliyet raporu hazırlama zorunluluğu bulunmamaktadır (**Şekil 1**).

Şekil 1 : 5018 Sayılı Kanun Açısından Mahalli İdareler

- 5018 sayılı Kanun'a tabi olup faaliyet raporu hazırlayan idareler.
- 5018 sayılı Kanun'a tabi olmayan ve faaliyet raporu hazırlamayan idareler.
- Üyeleri arasında il özel idaresi ve belediye bulunan mahallî idare birlikleri 5018 sayılı Kanun'a tabi olup faaliyet raporu hazırlamakla yükümlüdür. Ancak üyelerinin tamamı köylerden oluşan mahallî idare birliklerinde faaliyet raporu hazırlanması zorunlu değildir.

Mahallî idarelerce kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik bilinciyle hazırlanan idare faaliyet raporlarının birer örneği doğrudan Sayıştay'a ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığına gönderilmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bu raporları esas almak suretiyle kendi değerlendirmelerini de içeren Mahallî İdareler Genel Faaliyet Raporu'nu hazırlayarak kamuoyuna açıklamakta ve raporun birer örneğini Cumhurbaşkanlığına ve Sayıştay'a göndermektedir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda; "Mahallî idarelerce hazırlanan idare faaliyet raporlarının birer örneği Sayıştay ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığına gönderilir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, bu raporları esas alarak kendi değerlendirmelerini de içeren Mahallî İdareler Genel Faaliyet Raporunu hazırlar ve kamuoyuna açıklar." hükmü bulunmakla birlikte Bakanlığımız ve İçişleri Bakanlığı arasında 03 Ağustos 2018 tarihinde imzalanan "Mahallî İdareler Genel Müdürlüğü'nün Görevlerinin Devir ve Tasfiyesine İlişkin Protokol" gereği, İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü'nce, il özel idareleri ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerine ilişkin bilgiler konsolide edilerek Bakanlığımıza gönderilmektedir.

Bakanlığımızca hazırlanan belediyeler, bağlı idareler, üyeleri belediyelerden oluşan mahallî idare birliklerinin idare faaliyet raporları ile İçişleri Bakanlığınca konsolide edilerek hazırlanan il özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin idare faaliyet raporları esas alınarak bu Mahallî İdareler Genel Faaliyet Raporu hazırlanmıştır.

Mahallî idarelerle ilgili bütçe ve kesin hesap bilgileri ile diğer mali veriler, Hazine ve Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü say2000i otomasyon sistemine dayalı olarak elde edilmektedir. Ayrıca Türkiye İstatistik Kurumu, Yüksel Seçim Kurulu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının mahallî idarelerle ilgili veri ve istatistikî bilgilerinden de yararlanılmaktadır.

2. Mahalli İdareler

► A. Mahalli İdarelerin Tarihçesi

1. Belediyelerin Tarihsel Gelişimi

Gerek Selçuklu Devletinde gerekse Osmanlı imparatorluğu'nda, başta vakıflar ve esnaf teşkilatı gibi sivil oluşumların birçok belediye hizmetini yerine getirdiği bilinmektedir. 1826 yılına kadar kadıların; maiyetindeki subaşı, ihtisap ağası ve mimarbaşı gibi görevlilerle, mahallî, yargısal ve idari görev yaptıkları görülmektedir. Kadılar, aynı zamanda esnafın mahallî meselelerinin çözümünde de görev almıştır. Kadıların yürüttüğü başlıca mahalli hizmetler arasında; şehrin temizliği, ticaretin sağlıklı yürütülmesi, esnafın denetim ve kontrolü, fiyatların denetimi ve imar düzeninin gözetilmesi sayılabilir.

Belediye hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla 1826 yılında, İhtisap Nazırlığının kurulduğu görülmektedir. İhtisap Nazırlığı, genel olarak kadıların yürüttüğü belediye hizmetlerinin zabıtaya ait olanların yanında vergi toplamak gibi görevleri de yerine getirmektedir. İhtisap Nazırlığının teşkili ile İhtisap Ağalığı da kaldırılmıştır.

İstanbul'da modern anlamda ilk belediye idaresi ise, "İstanbul Şehremaneti" adıyla 1854 yılında çıkarılan bir Nizamname ile kurulmuştur. Bu Nizamname ile aynı zamanda İhtisap Nazırlığı da ilga edilmiştir. İstanbul Şehremanetinin; vergi tarh ve tahsili konusunda Maliye Nezareti, kaldırım yapım ve onarımı için Umur-u Nafia Nezareti, asayişle ilgili sorunlar için Zabtiye Nezareti ve esnaf işleri için de Ticaret Nezareti ile devamlı ilişki içinde olması da öngörülmüştür. Kurulan bu belediye idaresinin başında merkezi hükümet tarafından tayin edilen bir yüksek memur bulunuyordu. Bu belediyede, ileri gelen memurlardan ve esnaf temsilcilerinden oluşan, daha çok istişari/danışma görevleri olan bir Şehremaneti Meclisi de vardı. Yeni kurulan bu

belediye idaresi için 1855 yılında 14 maddelik bir Nizamname çıkartılmıştır. Bu Nizamname'nin ikinci maddesinde; Dersaadette bulunanların zaruri ihtiyaçlarının teminini kolaylaştırmak, esnafın düzenini sağlamak, çarşı ve pazarın denetimini yapmak, şehir olmanın gerektirdiği intizam ve temizliği temin etmek, yol ve kaldırımların yapım ve onarımını sağlamak, daha önce İhtisap Nazırlığınca toplanan vergileri toplayıp maliyeye teslim etmek gibi görevler Şehremanetine verilmiştir. Zorunlu ihtiyaç maddelerinin karşılanması konusundaki görevler de Şehremanetine tevdi edilmiştir.

Osmanlı döneminde ilk belediye uygulamalarının, Altıncı Daire-i Belediye adıyla İstanbul'un Beyoğlu ve Galata semtlerinde yapıldığı görülmektedir. Altıncı Daire-i Belediyenin teşkili konusundaki tebliğde İstanbul'un genel olarak 14 belediye dairesine ayrıldığı belirtilmekte; ancak Beyoğlu ve Galata semtlerinin gelir itibarıyla iyi durumda olduğu, buralarda iyi nitelikte binaların yer aldığı, bu yörelerde yaşayan halkın diğer ülkelerdeki belediye uygulamalarını da gördüğü ve faydasını idrak ettiği ifade edilerek ilk belediye uygulamalarının burada yapılmasının münasip olacağı belirtiliyordu.

Altıncı Daire-i Belediye uygulamasından sonra, İstanbul'da belediye sayıları bazen artırılmış bazen de azaltılmıştır. Daha sonra, münhasıran İstanbul'da uygulanmak üzere 1877 tarihli "Dersaadet Belediye Kanunu", İstanbul dışındaki vilayetlerde uygulanmak için ise "Vilayet Belediye Kanunu" çıkarılmıştır. Dersaadet Belediye Kanunu ile İstanbul için yirmi belediye idaresi kurulması hüküm altına alınmıştır. Ancak Osmanlı imparatorluğu'nun içinde bulunduğu savaş şartları ve gelir

yetersizlikleri İstanbul'da kurulması öngörülen belediyelerin hemen kurulup faaliyete geçmesine imkân vermemiştir. İstanbul dışındaki vilayetlerde kurulan belediyeler ise daha çok liman kentlerinde kurulup faaliyete geçmiştir.

Cumhuriyet döneminde ilk yasal düzenlemelerden birisi belediyeler için yapılmıştır. Bu çerçevede Cumhuriyet İdaresinin yasalaştırdığı önemli kanunlardan olan 1580 sayılı Belediye Kanunu 1930 yılında yürürlüğe girmiştir. 1580 sayılı Kanun, 74 yıl yürürlükte kalarak insanımızın hayatında en etkili kanunlardan birisi olma başarısını da göstermiştir. Bu Kanun, dönemin şartlarına göre belediye yönetimine, medeni hayatın bütün gereklerini yerine getirecek önemli bir misyon yüklemişti. Bilindiği gibi, 1580 sayılı Belediye Kanunu 24.12.2004 tarihinde yerini 5272 sayılı Belediye Kanunu'na bırakmıştır. 5272 sayılı Kanun, TBMM'deki oylama yönteminden kaynaklanan Meclis İç Tüzüğü'ne aykırılık nedeniyle Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş ve bunun yerine şu anda yürürlükte bulunan 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu 13/07/2005 tarih ve 25326 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Tablo 1 : Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Belediye Sayıları

YIL	Belediye Sayısı
1923	421
1950	628
1970	1.303
1980	1.727
1990	2.061
2000	3.215
2010	2.950
2013	2.950
2014	1.396
2019	1.389
2020	1.390

Kaynak: YYGM, 2021

Türkiye'deki belediye sayısında 1950'lerden itibaren önemli bir artış yaşanmıştır. 1980'lerde artış daha da hızlanmıştır. 2008 yılı itibarıyla belediye sayısı 3.225 olmuştur. Bu sayı, 5393 sayılı Kanun'un 8 ve 11'inci maddelerine göre yapılan düzenlemeler ve 5747 sayılı Kanun'un uygulanması neticesinde 2013 yılı sonu itibarıyla 2.950 olup, 6360 sayılı Kanun ile 1.554 belediyenin tüzel kişiliğinin kaldırılmasıyla belediye sayısında %53 azalma olmuştur. 2019 yıl sonu itibarıyla belediye sayısı 1.399 olup 31 Mart 2019 Mahalli İdareler Seçimleriyle birlikte bazı belde belediyelerinin tüzel kişiliğinin kaldırılması nedeniyle 1.389'a düşmüştür. Öte yandan Afyonkarahisar ili, Sinanpaşa ilçesi, Güney Belediyesinin yeniden tüzel kişilik kazanmasıyla birlikte toplam belediye sayısı 1390 olmuştur.

2. Mahalli İdareler

► A. Mahalli İdarelerin Tarihçesi

2. İl Özel İdarelerinin Tarihsel Gelişimi

Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat Dönemini müteakip, önce Muhassıllık Meclisleri ve daha sonra da Memleket Meclisleri olarak ortaya çıkan mahallî oluşumların ülkemizdeki ilk yerel yönetim fikrine temel oluşturduğu bilinmektedir. Böylece halkın idareye fiili iştirakinin sağlanmasına dönük bir gelenek oluşmaya başlamış ve bu uygulamalar mahallî idare yapılarının temelini teşkil etmiştir. Gerek Muhassıllık gerekse Memleket Meclislerinin geleneksel temeli ise 18. yüzyıldan sonra işlevsel hale gelen Meşveret Meclislerine dayanmaktadır.

İl özel idarelerinin biçimlenmesi bakımından, 1864 tarihli Tuna Vilayeti Nizamnamesi belirleyici bir tarihi adım olmuştur. Bu Nizamnameyle; mahallinde belli işlerden sorumlu olan bir il idaresi oluşturulmuş ve ilde yaşayan halkın bazı mahalli külfetlere katılımı amaçlanmıştır. 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi ilk defa pilot uygulama olarak Tuna Vilayeti'nde uygulanmış ve müteakiben 1865 yılından itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nun diğer bölgelerinde de uygulamaya başlanmıştır. Bu uygulamalarda, Nizamname'nin uygulandığı yerlerin sosyal yapısı da gözetilerek kapsamlı olmayan bazı değişiklikler yapılmıştır. 1864 tarihli Nizamname'ye, Osmanlı İmparatorluğu'nun tamamında uygulanabilecek bir biçim verilerek 1867 yılında Vilayet-i Umumiye Nizamnamesi adıyla uygulamaya konulmuştur. Bunu izleyen temel düzenleme ise, 1871 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi'dir. Bu Nizamname ile vilayet umumi meclisine bazı yetkiler verilmiş ve nahiye idareleri daha geniş ve etraflı bir düzenlemeye konu edilmiştir.

Bu düzenlemeler çerçevesinde ortaya çıkan ve daha çok istişari bir statüye sahip olan Vilayet Umumi Meclisleri, değişik statü ve süreçleri izleyerek 1913 yılında çıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilâyat Kanun-u Muvakkatı ile il özel idarelerinin karar organı durumuna gelmiştir. 1913 tarihli Kanun, il yönetimini genel ve özel yönetim olarak ikiye ayırarak bugünkü yönetim sisteminin de temelini oluşturmuştur. Kanunla vilayetler, hem merkezi idarenin bir parçası hem de hükmi şahsiyeti haiz bir mahalli idare olarak kabul edilmiştir. Söz konusu Kanun, il özel idarelerini düzenleyen temel metin olarak İmparatorluktan Cumhuriyet'e tevarüs etmiştir. Bu Kanun muhtelif değişiklikler geçirmiş olup en kapsamlı değişikliklerden birisi de 1987 yılında yapılmıştır. 1913 tarihli bu Kanun'un adı 3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu olarak değiştirilmiş ve 2005 yılında yerini 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'na bırakmıştır. 6360 sayılı Kanunla 30 Mart 2014 Mahalli İdareler Genel Seçiminden itibaren 30 ilde il özel idareleri kaldırılmış, bu idarelerin mahalli müsterek nitelikteki görev, yetki ve sorumlulukları belediyelere devredilmiştir.

2. Mahalli İdareler

► B. Mahalli İdarelerin Hukuki Durumları

Mahalli idareler, Anayasa'nın 123 ve 127'nci maddelerinde düzenlenmiştir. Anayasa'nın 123'üncü maddesinde; idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği, idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına göre belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Anayasa'nın 127'nci maddesinde "Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir." şeklinde tanımlanmıştır. Mahalli idarelerin görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ile merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilişkilerinin kanunla düzenlenmesi anayasal bir zorunluluktur. Mahalli idarelerle ilgili bu alanların, kanun dışında kalan, yönetmelik, yönerge, genelge gibi düzenleyici işlemlerle düzenlenmesine imkân bulunmamaktadır.

Mahalli idareler belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla, kendi aralarında Cumhurbaşkanının izni ile birlik kurabilirler. Mahalli idarelerle ilgili olarak Anayasa'da yer alan bir diğer ilke de bu idarelere görevleri ile orantılı gelir sağlanması ilkesidir. Bu çerçevede, yerel yönetimlerin görev alanlarının genişlemesine koşut olarak kullandığı kaynak miktarı da sürekli artmaktadır.

Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde; hizmetlerin koordinasyon içinde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahip bulunmaktadır. Diğer taraftan İçişleri Bakanı, vesayet yetkisi kapsamında görevleriyle ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyelerini geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırabilmektedir.

► C. Mahalli İdarelerle İlgili İş ve İşlemler

16 Nisan 2017 tarihli referandumla, Ülkemizi geleceğe taşıyacak güçlü bir yönetim modeli olan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişle birlikte merkezi yönetimde de ciddi değişim ve dönüşümler gerçekleştirilmektedir.

Bu kapsamda, 9 Temmuz 2018 tarihli ve 30473 (3.) mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü kaldırılmıştır. 10 Temmuz 2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle Bakanlığımıza mahalli idareleri ve bunların merkezi idare ile olan alaka ve münasebetlerini düzenlemek görevi verilmiş ve Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1 numaralı ve 15 Temmuz 2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnameleriyle mahalli idareler üzerinde vesayet yetkisinden kaynaklı görev, yetki ve sorumluluklar İçişleri Bakanlığında kalmış; bunun dışında kalan görev, yetki ve sorumluluklar ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığına devredilmiştir.

2. Mahalli İdareler

► C. Mahalli İdarelerle İlgili İş ve İşlemler

1. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler

1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin;

97 nci maddesinin birinci fıkrasının (o) bendi ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığına “Mahalli idareleri ve bunların merkezi idare ile olan alaka ve münasebetlerini düzenlemek.” görevi,

100 üncü maddesi ile Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğüne;

- Mahalli idarelerin iş ve işlemlerine dair mevzuatla verilen görev ve hizmetleri yapmak, takip etmek, sonuçlandırmak ve geliştirmek,
- Mahalli idare yatırım ve hizmetlerinin kalkınma planları ile yıllık programlara uygun şekilde yapılmasını gözetmek,
- Mahalli idarelerin geliştirilmesi amacıyla araştırmalar yapmak, istatistiki bilgileri toplamak, değerlendirmek ve yayımlamak,
- Mahalli idareler personelinin hizmet içi eğitimini planlamak ve uygulanmasını takip etmek,
- Mahalli idarelerin teşkilat, araç ve kadro standartlarını tespit etmek,
- Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak, görevleri tevdi edilmiştir.

703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 1 ve 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine dayanılarak, Bakanlığımız ve İçişleri Bakanlığı arasında 03 Ağustos 2018 tarihinde imzalanan “Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün Görevlerinin Devir ve Tasfiyesine İlişkin Protokol” gereği, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının mahalli idarelerle ilgili yürüttüğü başlıca iş ve işlemler şunlardır:

- Mahalli idareleri ve bunların merkezi idare ile olan alaka ve münasebetlerini düzenlemek,
- Görev alanına giren konularda mahalli idarelerin idari ve teknik kapasitesinin geliştirilmesi için çalışmalarda bulunmak ve bunlara teknik destek sağlamak,
- Belediyelerin ve bağlı kuruluşlarının almış olduğu kamu yararı kararına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediyelerin ve bağlı kuruluşlarının acele kamulaştırma taleplerine ilişkin iş ve işlemlerini yürütmek,
- Büyükşehir belediyelerine bağlı kuruluşların genel müdür ve yönetim kurulu üyelerini atama iş ve işlemlerini yürütmek,
- Belediyelerin özel kalem müdürü atama izinlerini vermek,
- Büyükşehir belediyelerine genel sekreter atamak,
- 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 4/1/2002 tarihli 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu uyarınca belediyelerin ihaleden yasaklama talepleri doğrultusunda ihaleden yasaklama işlemlerini yürütmek,
- 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 4/1/2002 tarihli 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu uyarınca üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan birliklerin ihaleden yasaklama talepleri doğrultusunda ihaleden yasaklama işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri ve köyler ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan mahalli idareler bakımından 16/06/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun gereğince yenileme alanları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,

2. Mahalli İdareler

► C. Mahalli İdarelerle İlgili İş ve İşlemler

1. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler

- İl özel idareleri ve köyler ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan mahalli idareler bakımından 3/7/2005 tarih ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu gereğince tarım amacı dışında kullanılacak araziler ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- 2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı Kanun gereğince mahalli idarelere genel bütçe vergi gelirlerinden pay verilmesine ilişkin işlemlerin yürütülmesinde Türkiye İstatistik Kurumu, İller Bankası ve Hazine ve Maliye Bakanlığı arasında koordinasyonu sağlamak ve bununla ilgili işlemleri yürütmek,
- 2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı Kanun gereğince il özel idare paylarının tahsisine esas olmak üzere belirlenen köy sayılarını İller Bankasına bildirmek,
- 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu kapsamında belediyelerin yurtdışı araç hibeleriyle (ambulans, itfaiye-kurtarma) ilgili işlemleri yürütmek,
- 9/6/1994 tarihli ve 3998 sayılı Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanun gereğince mezarlıklardan yol geçirme onayları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediye kurulması, birleşme ve katılma ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri ve köyler ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan mahalli idare birliklerinin kurulması konusundaki iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediye ve bağlı kuruluşlarının şirket ve kooperatif kurmalarına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri ve köyler ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan mahalli idare birliklerinin şirket ve kooperatif kurmalarına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediyeler ve bağlı kuruluşları tarafından kurulacak bütçe içi işletmeler ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediyeler ve bağlı kuruluşları tarafından kurulacak şirket ve bütçe içi işletmelere ilişkin verileri toplamak ve bunları değerlendirmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan mahalli idarelerin borçlanma işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin yap-işlet-devret modeline ilişkin talepleriyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediyelerin taşınmaz tahsisıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Demokrasi Sürekli Komitesi ve alt komiteleri ile ulusal heyetin oluşturulması ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Ulusal Heyetinin oluşturulması ile ilgili iş ve işlemleri tespit etmek,
- Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Genel Kurullarına katılım sağlayarak genel kurul gündemini takip etmek,
- Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi tarafından ülkemize yapılan izleme ziyaretlerinin programlanması ve uygulanması ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Avrupa Birliğine giriş öncesi ve giriş sonrası kullandırılan fonlarla ilgili gerekli araştırmaları yaparak, mahalli idarelerin yararlanabileceği fonları araştırmak ve tespit etmek,
- Mahalli idarelerden Avrupa Birliği fonlarına müracaat edenlerin iş ve işlemlerini ulusal ve uluslararası kuruluşlar nezdinde takip etmek; fonların kullanım sonrası takibini yaparak sonuçlarını izlemek,

2. Mahalli İdareler

► C. Mahalli İdarelerle İlgili İş ve İşlemler

1. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler

- Görev alanıyla ilgili proje uygulamalarında diğer kurum ve kuruluşlar ile Bakanlık birimleri arasında koordinasyon ve işbirliğini sağlamak,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin yabancı ülke mahalli idareleri ile kardeş kent ilişkisi kurma iş ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin uluslararası kuruluşlara üye olmaları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin uluslararası festivallere katılımı ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin uluslararası yabancı ülke mahalli idareleri ile yapılacak olan ortak proje, yardım ve hibe ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerden yurtdışına, yurtdışından mahalli idarelere yapılan ziyaretlerle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri ve köyler ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idareler tarafından sunulan hizmetlerin standart çalışmalarını yaparak uygulamaya ilişkin iş ve işlemleri takip etmek ve sonuçlarını izlemek,
- Mahalli idarelerin TSE standartları ile ilgili iş ve işlemleri yapmak,
- Mahalli idareler tarafından hazırlanacak faaliyet ve performans raporları hakkında standartları belirlemek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin faaliyet raporları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri ve üyeleri il özel idarelerinden oluşan mahallî idare birliklerine ait işleri Bakanlık tarafından konsolide edilerek gönderilen faaliyet raporlarının, genel faaliyet raporu hazırlanmasına esas teşkil etmek üzere ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 41 inci maddesinde düzenlenen faaliyet raporu ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışındaki mahalli idarelerin mali raporlarının konsolidasyonu konusundaki iş ve işlemleri yürütmek,
- 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve ilgili mahalli idare mevzuatı çerçevesinde oluşturulan raporları ilgili mercilere sunmak,
- Mahalli idarelerin performans ölçüm kriterlerinin belirlenmesi ve uygulanması ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin iş ve işlemlerinden istatistikî veri olarak toplanacakları tespit ederek standardını oluşturmak,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerle ilgili her türlü istatistikî verileri toplamak, değerlendirmek, raporlamak ve yayımlamak,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin seçilmiş organlarının üyeleri ile ilgili istatistikî çalışmaları yürütmek,

2. Mahalli İdareler

► C. Mahalli İdarelerle İlgili İş ve İşlemler

1. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler

- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin merkezi yönetim bütçesinden mahalli idarelere aktarılabacak yardımlarla ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerce hazırlanan projelerden uygun olan yardım taleplerini ilgili bakanlıklara bildirmek ve bu yardımlara ilişkin olarak gönderilen ödeneklerin ilgili mahalli idareye aktarılması için gereken onay işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri ve köyler ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan mahalli idarelere yapılan yardımların tahsis amacına uygun olarak kullanılmaması halinde, tahsis değişikliği onayı işlemlerini yürütmek,
- Ulusal ve uluslararası alanda mahalli idarelerle ilgili gelişmeleri izlemek ve mahalli idareler tarafından sunulan hizmetleri değerlendirmek,
- Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin 7 nci maddesinin dördüncü fıkrasına göre il özel idareleri, belediyeler ve mahalli idare birliklerinin bütçelerinin kurumsal kodlarını belirlemek ve duyurmak,
- Turizm alanları etüt çalışmaları ve balıkçı barınakları hakkında mahalli idarelerin görüşünü alarak görüş oluşturmak,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idareler personelinin norm kadro ilke ve standartları konusundaki çalışmaları yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelere ilk defa memur alım izni iş ve işlemlerini yürütmek,
- Belediyeler ve bağlı kuruluşlar ile mahalli idare birliklerinin norm kadro ve standartlarına ilişkin usul ve esasları belirlemek,
- Belediyeler ve bağlı kuruluşlar ile mahalli idare birlik personelin görevde yükselme ve unvan değişikliği esaslarını belirlemek,
- Belediyelerde ilk defa zabıta memuru alım izni iş ve işlemlerini yürütmek,
- Belediyelerde ilk defa itfaiye eri alım izni iş ve işlemlerini yürütmek,
- Belediyelerin ilave personel istihdam taleplerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerde istihdam edilen sözleşmeli personelin iş ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idare şirketlerinde personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı kapsamında işçi alım izni iş ve işlemlerini yürütmek,
- Mahalli idareler personelinin performans ölçütlerini İçişleri Bakanlığı ile birlikte belirlemek ve bununla ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 38 inci maddesi uyarınca büyükşehir veya ilçe belediyelerinde görevlendirilen personelin ikinci görev ücretinin tespitine ilişkin işlemleri yürütmek,

2. Mahalli İdareler

► C. Mahalli İdarelerle İlgili İş ve İşlemler

1. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler

- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idareler personelinin hizmet içi eğitimlerini koordine etmek; birlik, dernek, vakıf, şirket ve benzeri kuruluşların bu kapsamdaki mahalli idare personeline yönelik yapacakları eğitim faaliyetleri ile ilgili olarak gerekli iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerde görev yapan personelin görevde yükselme eğitimi ve sınavlarının yapılması konusundaki koordinasyonu sağlamak ve işlemlerini yürütmek,
- Mahalli idarelerle ilgili mevzuatı, genelgeleri ve görüşleri konuları itibarıyla derleyerek gerek elektronik ortamda gerekse kitap şeklinde hazırlayarak ilgililerin hizmetine sunmak,
- Görev alanıyla ilgili mahalli idareler alanında ihtiyaç duyulan konularda bilgi ve veri derleyerek yayınlamak,
- İl özel idareleri ve köyler ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan mahalli idarelerin yatırım ve hizmetlerinin kalkınma planları ile yıllık programlara uygun şekilde yapılması ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Görev alanıyla ilgili mahalli idareler hakkında sorumlu ya da ilgili olunan eylem planları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- KÖYDES Projesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- KÖYDES CBS Projesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Kentsel dönüşüm ve gelişim alanı belirlenmesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Mahalli idare birimlerinin hizmetlerine gönüllü katılımı düzenleyen mevzuattan kaynaklı iş ve işlemleri yürütmek,
- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile İçişleri Bakanlığı görev alanında kalan hususlar hariç olmak üzere diğer görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili konularda TBMM üyeleri tarafından mahalli idarelerin iş ve işlemleri konusunda sorulan yazılı soru önergelerinin cevaplandırılması ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile İçişleri Bakanlığı görev alanında kalan hususlar hariç olmak üzere diğer görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili mahalli idareler ve bağlı kuruluşları ile mahalli idarelerin kurdukları birliklerce hazırlanan mevzuat metinleri hakkında, bunlar yürürlüğe girmeden önce mevzuat gereği alınması gereken diğer kurum ve kuruluşların görüşleri ile ilgili koordinasyonu sağlamak,
- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile İçişleri Bakanlığı görev alanında kalan hususlar hariç olmak üzere diğer görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili diğer bakanlıklar ve kamu kurum ve kuruluşlarından gelen yeni hazırlanacak veya değişiklik yapılacak mevzuat taslaklarına ilişkin görüş bildirmek,
- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile İçişleri Bakanlığı görev alanında kalan hususlar hariç olmak üzere diğer görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili yürürlükte olan mahalli idare mevzuatının uygulanmasını izlemek, değerlendirmek ve mevzuat değişikliğine ilişkin önerilerde bulunmak,
- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile İçişleri Bakanlığı görev alanında kalan hususlar hariç olmak üzere diğer görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili kanun, yönetmelik, yönerge ve genelge çalışmalarını yaparak bunların yürürlüğe girmesi için gerekli işlemleri yürütmek,

2. Mahalli İdareler

► C. Mahalli İdarelerle İlgili İş ve İşlemler

1. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler

- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile İçişleri Bakanlığı görev alanında kalan hususlar hariç olmak üzere diğer görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili konularda mahalli idareler mevzuatının uygulanması hususunda ortaya çıkacak tereddütleri gidermek üzere görüş oluşturmak.

2. İçişleri Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler

Anayasa'nın 127'nci maddesine göre; görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyeleri, İçişleri Bakanı tarafından kesin hükme kadar geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırılabilmektedir.

703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 1 ve 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine dayanılarak hazırlanan Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün Görevlerinin Devir ve Tasfiyesine İlişkin Protokol gereği, İçişleri Bakanlığının Mahalli İdarelerle ilgili yürüttüğü başlıca iş ve işlemler şunlardır:

- Belediye başkanlarının düşürülmesiyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediye başkanlığının herhangi bir nedenle boşalması ve yeni belediye başkanı veya başkan vekilinin seçilememesi durumunda seçim yapılıncaya kadar belediye başkanı görevlendirilmesiyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediye meclislerinin feshi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Birlik meclislerinin feshi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'a göre, mahalli idarelerin ve mahalli idare birliklerinin seçilmiş ve atanmış görevlileri hakkındaki ön inceleme işlemlerini yürütmek,
- 4483 sayılı Kanun'a göre, mahalli idarelerin seçilmiş ve atanmış görevlileri hakkındaki işleme konulmama kararları hakkındaki işlemleri yürütmek,
- Mahalli idareler ve bunların bağlı kuruluşları ile mahalli idare birliklerinde istihdam edilen memurlar hakkında Devlet memurluğundan çıkarma cezasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- Büyükşehir belediyelerine bağlı olarak kurulan su ve kanalizasyon idaresi genel müdürlerinin ikinci derece tezkiye amirliği ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Mahalli idarelerle ilgili her türlü inceleme, soruşturma, denetim, özel teftiş ve bunların onaylarına ilişkin işlemleri yürütmek,
- Mahalli idare organları veya bu organların üyelerini, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar görevden uzaklaştırmaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- Terör nedeniyle görevi sona erdirilen veya görevden uzaklaştırılan mahalli idarelerin seçilmiş organları ve bu organların üyeleri ile bu idareler hakkındaki iş ve işlemleri yürütmek,
- Mahalli idareler tarafından yürütülen hizmetlerde meydana gelecek aksama durumunda mevzuat gereği yapılacak iş ve işlemleri yürütmek,

2. Mahalli İdareler

► C. Mahalli İdarelerle İlgili İş ve İşlemler

2. İçişleri Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler

- Mahalli idarelerin ve mahalli idare birliklerinin görevlileri ve organları ile ilgili olarak yapılan ihbar ve şikâyetler hakkındaki iş ve işlemleri yürütmek,
- Mevzuatın uygulanmasına ilişkin olarak Teftiş Kurulu Başkanlığı veya Kontrolörler Başkanlığından teftişi ve soruşturulması istenilen mahalli idare organlarıyla bu organların üyeleri hakkındaki şikâyet ve başvurularla, müfettiş ve kontrolörlerin düzenlediği rapor ve fezlekelerin sonuçlarını izlemek,
- Mahalli idareler ile bunların bağlı kuruluşları ve bu idareler tarafından kurulan birlik, işletme ve şirketlerin mülkiye müfettişleri ve mahalli idareler kontrolörleri tarafından yapılan denetimleri sonucunda düzenlenen teftiş raporlarını inceleyerek gerekli işlemleri yapmak,
- Mülkiye müfettişleri ve mahalli idareler kontrolörleri tarafından düzenlenen raporlarda belirtilen kamu zararlarına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediye başkanlarının mal bildirimleriyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediye başkanlarının yurtdışına çıkışlarıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İçişleri Bakanlığı sorumluluğunda ve desteğinde yürütülen e-belediye uygulamaları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İçişleri Bakanlığı sorumluluğunda ve desteğinde yürütülen il özel idareleri e-devlet uygulamaları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Beldelerin isim değişikliğiyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin kurulması konusundaki iş ve işlemleri yürütmek,
- Köy kurulması, birleştirilmesi, ayrılma, kaldırılma ve diğer iş ve işlemlerin yürütülmesi,
- Üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin kuruluşu, tüzük değişikliklerinin onaylanması ve diğer iş ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idaresi genel sekreterlerinin atanmasına ilişkin işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin borçlanma işlemlerini yürütmek,
- İl özel idarelerinin kuracakları bütçe içi işletmelerle ilgili izin işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin şirket kurmalarına ilişkin iş ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idarelerinin acele kamulaştırma taleplerine ilişkin iş ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idarelerinin almış olduğu kamu yararı kararına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idarelerinin yap-işlet-devret modeline ilişkin taleplerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idarelerinin taşınmaz tahsisıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu kapsamında özel idarelerin yurtdışı araç hibeleriyle (ambulans, itfaiye-kurtarma) ilgili işlemleri yürütmek,
- 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu uyarınca il özel idareleri ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin ihaleden yasaklama talepleri doğrultusunda ihaleden yasaklama işlemlerini yürütmek,
- Gökçeada ve Bozcaada mahalli idarelerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri bakımından 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu gereğince tarım amacı dışında kullanılacak araziler ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,

2. Mahalli İdareler

► C. Mahalli İdarelerle İlgili İş ve İşlemler

2. İçişleri Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler

- İl özel idareleri ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri bakımından 16/6/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun gereğince yenileme alanları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri tarafından sunulan hizmetlerin standart çalışmalarını yaparak uygulamaya ilişkin iş ve işlemleri takip etmek ve sonuçlarını izlemek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin faaliyet raporlarını hazırlayıp konsolide ederek Çevre ve Şehircilik Bakanlığına gönderilmesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri ile ilgili her türlü istatistikî verileri toplamak, değerlendirmek, raporlamak ve yayımlamak,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin iş ve işlemlerinden istatistikî veri olarak toplanacakları tespit ederek standardını oluşturmak,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin seçilmiş organlarının üyeleri ile ilgili istatistikî çalışmaları yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerince hazırlanan projelerden uygun olanlara ilişkin yardım taleplerini ilgili bakanlıklara bildirmek ve bu yardımlara ilişkin olarak gönderilen ödeneklerin ilgili mahalli idareye aktarılması için gereken onay işlemlerini yürütmek,
- Muhtarlar ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Köy ve mahalle muhtarlarının ödeneklerinin valiliklere gönderilmesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Köy ve Mahalle Muhtarlarının taleplerinin alınması ve takip edilmesi, elektronik sistem (Muhtar Bilgi Sistemi) üzerinden izlenmesi ve değerlendirilmesi,
- YİKOB-KIRDES Projesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin uluslararası kuruluşlara üye olmaları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin yurtdışına, yurtdışından mahalli idarelere yapılan ziyaretlerle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin uluslararası festivallere katılımı ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin yabancı ülke mahalli idareleri ile kardeş kent ilişkisi kurma iş ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerindeki personelle ilgili norm kadro ilke ve standartları konusundaki çalışmaları yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri personelinin hizmet içi eğitimlerini koordine etmek; bu personele yönelik yapılacak eğitim faaliyetleri ile ilgili olarak gerekli iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerine ilk defa memur alım izni iş ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinde istihdam edilen sözleşmeli personelin iş ve işlemlerini yürütmek,

2. Mahalli İdareler

► C. Mahalli İdarelerle İlgili İş ve İşlemler

2. İçişleri Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler

- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlik şirketlerinde personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı kapsamında işçi alım izni iş ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlik şirketlerinde görev yapan personelin görevde yükselme eğitimi ve sınavlarının yapılması konusundaki koordinasyonu sağlamak ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinde görev yapan personelin görevde yükselme eğitimi ve sınavlarının yapılması konusundaki koordinasyonu sağlamak ve işlemlerini yürütmek,
- Mahalli idareler personeli hakkında terörle mücadele mevzuatı ve/veya devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunanlar ile ilgili mevzuattan kaynaklanan iş ve işlemleri yürütmek,
- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile görev alanında kalan görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili mahalli idareler hakkında sorumlu ya da ilgili olunan eylem planları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile görev alanında kalan görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili konularda TBMM üyeleri tarafından mahalli idarelerin iş ve işlemleri konusunda sorulan yazılı soru önergelerinin cevaplandırılması ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile görev alanında kalan görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili mahalli idareler ve bağlı kuruluşları ile mahalli idarelerin kurdukları birliklerce hazırlanan mevzuat metinleri hakkında, bunlar yürürlüğe girmeden önce mevzuat gereği alınması gereken diğer kurum ve kuruluşların görüşleri ile ilgili koordinasyonu sağlamak,
- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile görev alanında kalan görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili diğer bakanlıklar ve kamu kurum ve kuruluşlarından gelen yeni hazırlanacak veya değişiklik yapılacak mevzuat taslaklarına ilişkin görüş bildirmek,
- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile görev alanında kalan görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili yürürlükte olan mahalli idare mevzuatının uygulanmasını izlemek, değerlendirmek ve mevzuat değişikliğine ilişkin önerilerde bulunmak,
- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile görev alanında kalan görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili kanun, yönetmelik, yönerge ve genelge çalışmalarını yaparak bunların yürürlüğe girmesi için gerekli işlemleri yürütmek,
- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile görev alanında kalan görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili konularda mahalli idareler mevzuatının uygulanması hususunda ortaya çıkacak tereddütleri gidermek üzere görüş oluşturmak.

2. Mahalli İdareler

► C. Mahalli İdarelerle İlgili İş ve İşlemler

3. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Müştereken Yürüttüğü İş ve İşlemler

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının mahalli idarelerle ilgili müştereken yürüttüğü iş ve işlemler şunlardır:

- Mahalli İdarelere İlk Defa Atanacaklara Dair Sınav ve Atama Yönetmeliğini hazırlamak,
- İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bağlı Kuruluşları ile Bunların Üyesi Olduğu Mahalli İdare Birliklerinin Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmetlerinin Gördürülmesine İlişkin Usul ve Esasları belirlemek,
- e-Belediye Projesini yürütmek (İçişleri Bakanlığı/Çevre ve Şehircilik Bakanlığı – Proje tamamlandıktan sonra Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile beraber yürütülecektir.),
- Türkiye’de Yerel Yönetim Reformunun Kurumsallaştırılması Programı (LAR-3)’nı yürütmek,

► D. Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün Teşkilat Yapısı

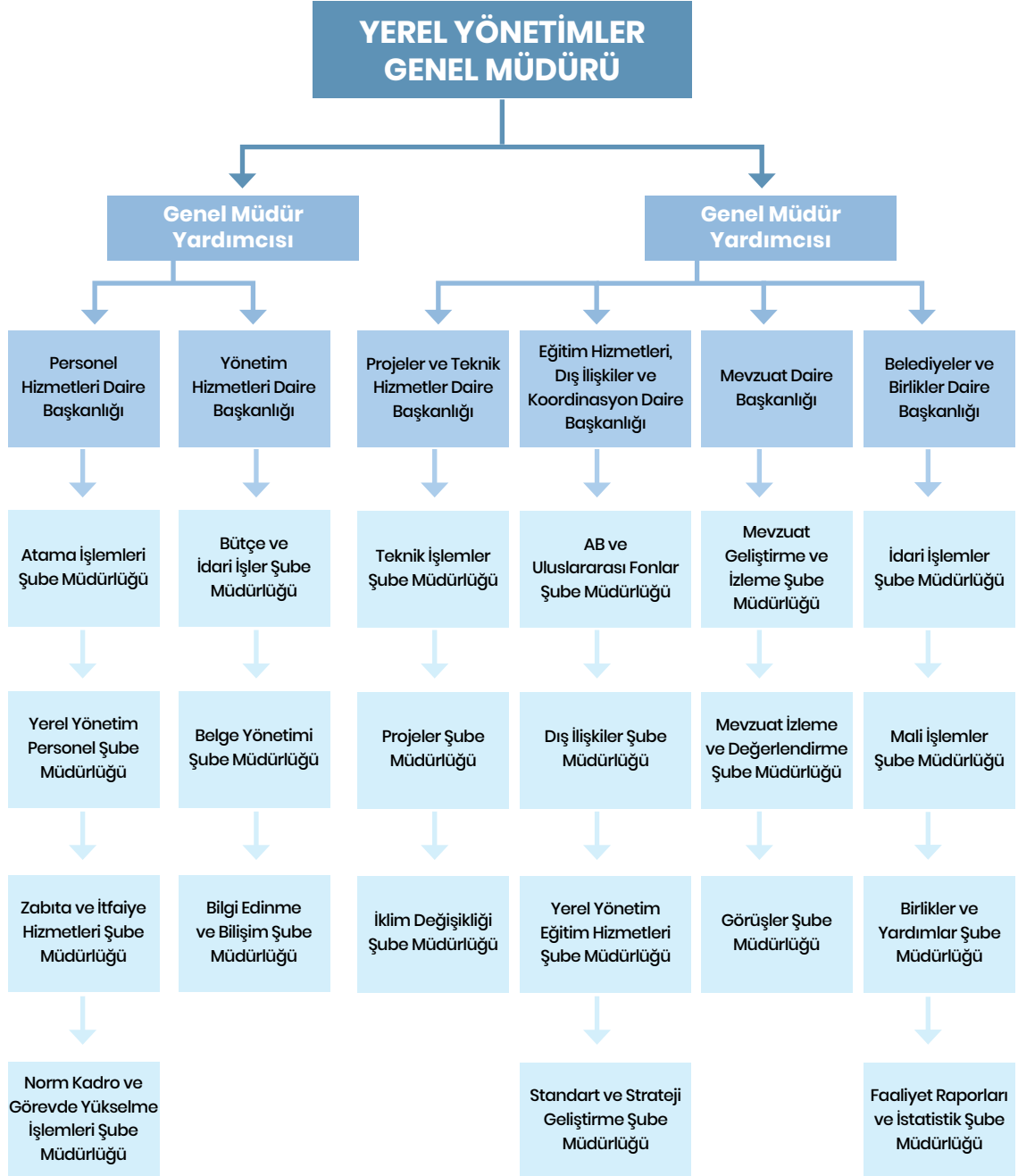
12/12/2019 tarihinde Bakanlık Makamınca onaylanan Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü Çalışma Yönergesi’ne göre Genel Müdürlüğe bağlı Daire Başkanlıklarının görev ve yapılanmaları yeniden düzenlenmiştir.

Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü 2 Genel Müdür Yardımcılığı, 6 Daire Başkanlığı ve 21 Şube Müdürlüğü şeklinde teşkilatlanmıştır. Genel Müdürlük bünyesindeki Daire Başkanlıkları şunlardır:

- 1- Belediyeler ve Birlikler Daire Başkanlığı
- 2- Eğitim Hizmetleri, Dış İlişkiler ve Koordinasyon Daire Başkanlığı
- 3- Mevzuat Daire Başkanlığı
- 4- Personel Hizmetleri Daire Başkanlığı
- 5- Projeler ve Teknik Hizmetler Daire Başkanlığı
- 6- Yönetim Hizmetleri Daire Başkanlığı

2. Mahalli İdareler

► D. Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün Teşkilat Yapısı

Şekil 2 : Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü Teşkilat Şeması

2. Mahalli İdareler

► E. Mahalli İdarelere İlişkin Genel Bilgiler

1. Türlerine Göre Mahalli İdare Sayıları

Türlerine göre mahalli idare sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2 : Türlerine Göre Mahalli İdarelerin Sayısı

Türü	İl Özel İdaresi*	Belediye	Köy
2019	51	1.389	18.292
2020	51	1.390	18.286

Kaynak: YYGM ve TÜİK, 2021

**Gökçeada ve Bozcaada Mahalli İdareleri Hariç*

Türkiye’de 51 il özel idaresi, 1.390 belediye, 18.286 köy bulunmaktadır. Diğer taraftan, 1151 sayılı Bozcaada ve İmroz Kazalarının Mahalli İdareleri Hakkında Kanun’un ilgili hükümlerine göre Gökçeada ve Bozcaada yönetimleri de birer mahalli idare birimi olarak kurulmuştur.

Belediyeler, nüfus büyüklüklerine ve il, ilçe ve belde belediyesi olmalarına bakılmaksızın 5393 sayılı Belediye Kanunu’na göre yönetilmekle birlikte; nüfusu, fiziki yerleşim durumu ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri dikkate alınarak büyükşehir belediyesine dönüştürülmüş yerlerdeki büyükşehir belediyeleri ile büyükşehir sınırları içindeki ilçe belediyeleri ayrıca 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu hükümlerine göre de yönetilmektedir.

2. Türlerine Göre Belediye Sayıları

Türlerine göre belediye sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 3 : Belediyelerin Türlerine Göre Dağılımı

Türü	Büyükşehir Belediyesi	Büyükşehir İlçe Belediyesi	İl Belediyesi	İlçe Belediyesi	Belde Belediyesi	Toplam
2019	30	519	51	403	386	1.389
2020	30	519	51	403	387	1.390

Kaynak: YYGM, 2021

2. Mahalli İdareler

► E. Mahalli İdarelere İlişkin Genel Bilgiler

3. Türlerine ve Nüfus Aralıklarına Göre Belediyelerin Dağılımı

Türlerine göre mahalli idare sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 4 : Türlerine ve Nüfus Aralıklarına Göre Belediyelerin Dağılımı

	Büyükşehir	İl	Büyükşehir İlçe	İlçe Merkezi	Belde	Toplam	Nüfus
0 - 2.000				37	70	108	173.829
2.001 - 5.000			13	132	282	427	1.277.660
5.001 - 10.000			40	98	33	171	1.210.742
10.001 - 20.000			79	62	1	142	2.037.981
20.001 - 50.000		5	132	54	1	192	6.014.449
50.001 - 75.000		5	52	12		69	4.199.593
75.001 - 100.000		7	22	4		33	2.888.923
100.001 - 250.000		28	91	4		123	18.968.107
250.001 - 500.000		6	64			70	24.770.857
500.001 - 750.000			17			17	10.349.916
750.001 - 1.000.000	6		8			14	11.918.825
1.000.001 - 2.000.000	15					15	20.379.192
2.000.001 - 3.000.000	5					5	11.273.459
3.000.001 - 5.000.000	2					2	7.496.527
5.000.001 -	2					2	21.125.774
TOPLAM	30	51	519	403	387	1.390	78.929.602

Kaynak: TÜİK ADNKS 2020

Nüfusu 2.000'in altında 108, 5.000'in altında 535, 10.000'in altında 706 belediye bulunmaktadır. Nüfusu 10.000'in altındaki belediyelerin toplam belediye sayısına oranı %51'dir. Nüfusu 100.000'in üzerinde 248 belediye bulunmaktadır.

Ülkemizdeki toplam nüfusun (83.614.362 kişi) %77,92'si büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde, %16,47'si diğer belediye sınırları içerisinde, %5,61 köy sınırları içerisinde yaşamaktadır.

2. Mahalli İdareler

► E. Mahalli İdarelere İlişkin Genel Bilgiler

4. Mahalli İdare Birlikleri ve Belediye Bağlı İdareleri Sayısı

Mahalli idare birlikleri ve belediye bağlı idareleri sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 5 : Mahalli İdare Birlikleri ve Belediye Bağlı İdareleri Sayısı

Türü	Belediye Bağlı İdareleri	Mahalli İdare Birlikleri
2019	33	704
2020	33	699

Kaynak: YYGM, 2021

Ülkemizde halihazırda 33 belediye bağlı idaresi ve 699 mahalli idare birliği bulunmaktadır.

5. Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları

Türlerine göre birlik sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 6 : Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları

S.No	Türü	2019	2020
1	Ülke Düzeyinde Birlikler	2	2
2	Belediye Hizmet Birliği	40	41
3	Özel İdare-Belediye Hizmet Birliği	10	10
4	Kalkınma Birliği	5	5
5	Çevre Altyapı Hizmet Birliği	71	69
6	Turizm Altyapı Hizmet Birliği	41	39
7	İçmesuyu Birliği	75	72
8	Köylere Hizmet Götürme Birliği	451	451
9	Diğer	9	10
TOPLAM		704	699

Kaynak: YYGM ve İİGM, 2021

Ülkemizde; 2'si ülke düzeyinde birlik, 41'i belediye hizmet birliği, 10'u özel idare-belediye hizmet birliği, 5'i kalkınma birliği, 69'u çevre altyapı hizmet birliği, 39'u turizm altyapı hizmet birliği, 72'si içme suyu birliği, 451'i köylere hizmet götürme birliği (KHGB) ve 10'u diğer birlikler olmak üzere toplam birlik sayısı 699'dur.

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 20'nci maddesine göre ülke düzeyinde, belediyeleri temsil etmek üzere Türkiye Belediyeler Birliği ve il özel idareleri ile yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarını temsil etmek üzere Vilayetler Birliği kurulmuştur.

2. Mahalli İdareler

► E. Mahalli İdarelere İlişkin Genel Bilgiler

6. Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler

Anayasamız, mahalli idarelerin karar organlarının seçimle oluşturulacağı temel kuralını getirmiştir. Mahalli idarelerde seçimler beş yılda bir, serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. İl genel meclisi ve belediye meclisi üyelikleri için yapılan seçimlerde, onda birlik baraj uygulamalı nispi temsil sistemi, belediye başkanlığı ve muhtar seçiminde ise çoğunluk sistemi uygulanmaktadır.

18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir. 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 11 inci maddesinde belirtilen sakıncaları taşımamak şartıyla 18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı belediye başkanlığına, muhtarlığa, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeliğine seçilebilmektedir.

2014 yılı mahalli idareler genel seçimi ile seçilen mahalli idare görevlilerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 7 : Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2014)

Türü	Erkek	Oran (%)	Kadın	Oran (%)	Toplam
Büyükşehir Belediye Başkanı	27	90	3	10	30
Büyükşehir İlçe Belediye Başkanı	496	96	23	4	519
Belediye Meclis Üyesi	18.300	89	2.198	11	20.498
İl Belediye Başkanı	50	98	1	2	51
İlçe ve Belde Belediye Başkanı	784	98	13	2	797
İl Genel Meclis Üyesi	1.191	95	60	5	1.251
Köy Muhtarı	18.085	100	58	0	18.143
Mahalle Muhtarı	31.013	98	622	2	31.635
Köy İhtiyar Meclis Üyesi	79.689	99	1.007	1	80.696
Mahalle İhtiyar Heyeti Üyesi	134.362	98	3.419	2	137.781
Toplam	283.997	97	7.404	3	291.401

Kaynak: YYGM, 2021

2. Mahalli İdareler

► E. Mahalli İdarelere İlişkin Genel Bilgiler

6. Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler

2019 yılı Mahalli İdareler Genel Seçimi ile seçilen mahalli idare görevlilerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 8 : Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2019)

Türü	Erkek	Oran (%)	Kadın	Oran (%)	Toplam
Büyükşehir Belediye Başkanı	27	90	3	10	30
Büyükşehir İlçe Belediye Başkanı	494	95	25	5	519
Belediye Meclis Üyesi	18.461	89	2.284	11	20.745
İl Belediye Başkanı	50	98	1	2	51
İlçe ve Belde Belediye Başkanı	777	98	12	2	789
İl Genel Meclis Üyesi	1.223	96	48	4	1.271
Köy Muhtarı	18.081	99	115	1	18.196
Mahalle Muhtarı	31.049	98	970	2	32.019
Köy İhtiyar Meclis Üyesi	79.689	99	1.007	1	80.696
Mahalle İhtiyar Heyeti Üyesi	134.362	98	3.418	2	137.780
Toplam	284.213	97	7.883	3	292.096

Kaynak: YYGM, İİGM, 2021

2014 yılı Mahalli İdareler Genel Seçimi ile 2019 yılı Mahalli İdareler Genel Seçim sonuçlarına bakıldığında; seçilmiş kadın sayısının 7.404'ten 7.883'e çıktığı görülmektedir.

3. Mahalli İdarelerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

İl özel idareleri, büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri, büyükşehir ilçe, ilçe ve belde belediyeleri, bağlı idareler ile mahalli idare birliklerine ilgili kanunlarla çeşitli görev, yetki ve sorumluluklar verilmiştir.

► A. İl Özel İdareleri

İl özel idarelerinin görev ve sorumlulukları 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6'ncı maddesinde sıralanmıştır.

İl Özel İdaresi Kanunun'da özel idarelerin görevleri, il sınırları içindeki görevler ve belediye sınırları dışındaki görevler olarak iki şekilde tanımlanmıştır.

1. İl sınırları içindeki görevler;

- Gençlik ve spor, sağlık, tarım, sanayi ve ticaret,
- Belediye sınırları il sınırı olan büyükşehir belediyeleri hariç ilin çevre düzeni planı,
- Bayındırlık ve iskân,
- Toprağın korunması, erozyonun önlenmesi,
- Kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar,
- Yoksullara mikro kredi verilmesi,
- Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları,
- İlk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasıdır.

2. Belediye sınırları dışındaki görevler;

- İmar,
- Yol,
- Su,
- Kanalizasyon
- Katı atık,
- Çevre,
- Acil yardım ve kurtarma,
- Orman köylerinin desteklenmesi,
- Ağaçlandırma, park ve bahçe tesisidir.
- Bisiklet yollarının ve şeritlerinin, bisiklet ve elektrikli skuter park ve şarj istasyonlarının, yaya yollarının ve gürültü bariyerlerinin planlanması, projelendirilmesi, yapımı, bakımı ve onarımıyla ilgili işleri yapmak.

Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları; yapım, bakım ve onarım işleri, devlet ve il yolları, içme suyu, sulama suyu, kanalizasyon, enerji nakil hattı, sağlık, eğitim, kültür, turizm, çevre, imar, bayındırlık, iskân, gençlik ve spor gibi hizmetlere ilişkin yatırımlar ile bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşlarının görev alanına giren diğer yatırımları, kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilmektedirler. Aktarma işleminden sonra söz konusu işler il özel idaresinin tabi olduğu usul ve esaslara göre sonuçlandırılmaktadır.

İl özel idarelerine kendilerine verilen görevleri yerine getirebilmesi ve yetkileri kullanabilmesi için 5302 sayılı Kanun'un 7'nci maddesi ile bir kısım yetki ve imtiyazlar sağlanmıştır. İl özel idaresinin, Kanun'da sayılan yetkileri ve imtiyazları şunlardır:

3. Mahalli İdarelerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

► A. İl Özel İdareleri

- Kanunlarla verilen görev ve hizmetleri yerine getirebilmek için her türlü faaliyette bulunmak, gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri için kanunlarda belirtilen izin ve ruhsatları vermek ve denetlemek,
- Kanunların il özel idaresine verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, emir vermek, yasak koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek,
- Hizmetlerin yürütülmesi amacıyla, taşınır ve taşınmaz malları almak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, takas etmek, bunlar üzerinde sınırlı ayni hak tesis etmek,
- Borç almak ve bağış kabul etmek,
- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı yirmi beş bin Türk Lirasına kadar olan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek,
- Özel kanunları gereğince il özel idaresine ait vergi, resim ve harçların tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak,
- Belediye sınırları dışındaki gayri sıhhi müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerine ruhsat vermek ve denetlemek,
- İl özel idaresi hizmetleri ile ilgili olarak, halkın görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapmak.
- Belediye sınırları dışında, yapı ruhsatı veya yapı kullanma izni hangi idare tarafından verilmiş olursa olsun, hizmete sunulacak olan asansörlerin tescilini yapmak, ilgili teknik mevzuat çerçevesinde yıllık periyodik kontrollerini yapmak ya da yetkilendirilmiş muayene kuruluşları aracılığıyla yaptırmak, gerekli hâllerde asansörleri hizmet dışı bırakmak.

► B. Belediyeler

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14'üncü maddesinde belediyelerin görev ve sorumlulukları ikili bir tasnife tabi tutulmuştur. Birinci bölümdeki hizmetler belediyelere görev olarak verilirken, ikinci bölümdeki hizmetleri de yapabilme yetkisi tanınmıştır.

Belediyelerin yapmakla yükümlü olduğu hizmetler şunlardır:

- İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel altyapı,
- Coğrafi ve kent bilgi sistemleri,
- Çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık,
- Zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans,
- Şehir içi trafik,
- Defin ve mezarlıklar,
- Ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar,
- Konut,
- Kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor,
- Orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları,
- Sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma,
- Ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi,
- Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'i geçen belediyeler için kadınlar ve çocuklar için konukevleri açılması.

3. Mahalli İdarelerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

► B. Belediyeler

Belediyelere faaliyette bulunma yetkisi tanınan hizmetler ise şunlardır:

34

- Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapma ve her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılama,
- Sağlıkla ilgili her türlü tesisi açma ve işletme,
- Mabetlerin yapım, bakım ve onarımını yapma,
- Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlama, bu amaçla bakım ve onarımını sağlama, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etme,
- Spor teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verme, amatör spor kulüplerine ayni ve nakdi yardım sağlama, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenleme,
- Yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verme,
- Gıda bankacılığı yapma.

5393 sayılı Kanun'un 15'inci maddesinde belediyelerin yetkileri ve imtiyazları şu şekilde sayılmıştır:

- Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak,
- Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek,
- Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek,
- Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak,
- Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettmek; kaynak sularını işletmek veya işlettmek,
- Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettmek,
- Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak,
- Mahalli müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı ayni hak tesis etmek,
- Borç almak, bağış kabul etmek,
- Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek,
- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek,
- Gayrisihhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek,
- Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek,

3. Mahalli İdarelerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

► B. Belediyeler

- Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek,
- Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sivilaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak,
- Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiğı bütün işleri yürütmek.
- Belediye mücavir alan sınırları içerisinde 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili diğer mevzuata göre kuruluş izni verilen alanda tesis edilecek elektronik haberleşme istasyonlarına kent ve yapı estetiğı ile elektronik haberleşme hizmetinin gerekleri dikkate alınarak ücret karşılığında yer seçim belgesi vermek,
- Belediye sınırları içerisinde, yapı ruhsatı veya yapı kullanma izni hangi idare tarafından verilmiş olursa olsun, hizmete sunulacak olan asansörlerin tescilini yapmak, ilgili teknik mevzuat çerçevesinde yıllık periyodik kontrollerini yapmak ya da yetkilendirilmiş muayene kuruluşları aracılığıyla yaptırmak, gerekli hâllerde asansörleri hizmet dışı bırakmak.
- Bisiklet yollarının ve şeritlerinin, bisiklet ve elektrikli skuter park ve şarj istasyonlarının, yaya yollarının ve gürültü bariyerlerinin planlanması, projelendirilmesi, yapımı, bakımı ve onarımıyla ilgili işleri yürütmek,
- Belediyeler; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlanması, atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılması, kaynak sularının işletilmesi; toplu taşıma yapılması, bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerinin kurulması; katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri Danıştayın görüşü ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının kararıyla süresi kırk dokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir, toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceğı gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir.
- İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi alt yapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere Çevre ve Şehircilik Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla arsa tahsis edebilir. Belediye ve bağılı idareler, meclis kararıyla mabetlere, eğitim kurumlarına, yurtlara, okul pansiyonlarına ve hastanelere indirimli bedelle ya da ücretsiz olarak içme ve kullanma suyu verebilirler.
- Belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir.

3. Mahalli İdarelerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

► B. Belediyeler

1. Büyükşehir Belediyeleri

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7'nci maddesine göre büyükşehir belediyesi sınırlarındaki yetkiler büyükşehir belediyesi ile büyükşehir ilçe belediyesi arasında dağıtılmıştır. 6360 sayılı Kanunla, büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev alanı il ve ilçe mülki sınırlarına genişletilmiştir.

Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

- İlçe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik plânını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak,
- Çevre düzeni plânına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar plânını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plâna uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar plânlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon plânlarını ve imar ıslah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe belediyelerinin uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmak veya yaptırmak,
- Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar plânlarını, parselasyon plânlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak, 20/07/1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nda belediyelere verilen yetkileri kullanmak,
- Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine, büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek,
- Belediye Kanunu'ndaki arsa ve konut üretimiyle kentsel dönüşüm ve gelişim alanlarına ilişkin belediyelere verilen yetkileri kullanmak,
- Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak, ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletmek veya kiraya vermek, kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek,
- Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımı ile bu yolların temizliği ve karla mücadele çalışmalarını yürütmek; kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek,
- Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak,

3. Mahalli İdarelerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

► B. Belediyeler

1. Büyükşehir Belediyeleri

- Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; gayrisihhi işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini, hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynağa toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek; sanayi ve tıbbi atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak,
- Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhi müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek,
- Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek,
- Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettmek veya ruhsat vermek,
- Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine nakdi yardım yapmak, malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara, teknik yönetici, antrenör ve öğrencilere belediye meclis kararıyla ödül vermek,
- Gerektiğinde mabetler ile sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak,
- Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek,
- Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksit ve servis araçları dâhil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek, Büyükşehir içindeki toplu taşıma hatlarıyla ilgili olarak; şehir merkezine olan uzaklık, nüfus ve hattı kullanan sayısı kriterleri esas alınarak tespit edilecek hatlarla ilgili toplu taşıma hizmetlerinin işlettilmesine karar vermek.
- Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak,
- Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek,
- Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettmek, imar planında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek,

3. Mahalli İdarelerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

► B. Belediyeler

1. Büyükşehir Belediyeleri

- İl düzeyinde yapılan plânlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili plânlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek,
- Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işletletmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak,
- Merkezi ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işletletmek,
- Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etme ve yıkım konusunda ilçe belediyelerinin talepleri hâlinde her türlü desteği sağlamak.
- Bisiklet yollarının ve şeritlerinin, bisiklet ve elektrikli skuter park ve şarj istasyonlarının, yaya yollarının ve gürültü bariyerlerinin planlanması, projelendirilmesi, yapımı, bakımı ve onarımıyla ilgili işleri yürütmek.

Büyükşehir ilçe belediyesinin görev ve yetkileri ise şunlardır:

- Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7'nci maddesinin birinci fıkrası dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak,
- Büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak,
- Sıhhi işyerlerini, 2'nci ve 3'üncü sınıf gayrisihhi müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek,
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7'nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hizmetlerden; 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nda belediyelere verilen yetkileri kullanmak, otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; mabetler ile sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak.
- Bölge otoparkı, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işletletmek veya ruhsat vermek
- Defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.
- Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etmek ve yıkmak.

5216 sayılı Kanun'un 10'uncu maddesinde ise yetki ve imtiyazlarla ilgili olarak "Büyükşehir (ve) ilçe belediyeleri; görevli oldukları konularda bu Kanunla birlikte Belediye Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile ilgisine göre belediyelere tanınan yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahiptir" hükmü yer almaktadır.

3. Mahalli İdarelerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

► B. Belediyeler

2. Bağlı İdareler

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile büyükşehir belediyelerine bağlı ve içme suyu, kanalizasyon ve yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili görevleri ifa etmek üzere ayrı bütçe ve kamu tüzel kişiliğine haiz su ve kanalizasyon idareleri kurulmuştur. Kanun'un ek 5'inci maddesi ile bu Kanun'un diğer büyükşehir belediyeleri için de uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Su ve kanalizasyon idarelerinin görevleri Kanun'un 2'nci maddesinde şu şekilde sayılmıştır;

- İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,
- Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakılacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,
- Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyıların ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesis kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,
- Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,
- Her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak, su ve kanalizasyon hizmetleriyle ilgili tesisleri doğrudan doğruya yahut diğer kamu veya özel kuruluşlarla ortak olarak kurmak ve işletmek, bu maksatla kurulmuş veya kurulmakta olan tesislere iştirak etmek,
- Kuruluş amacına dönük çalışmaların gerekli kılması halinde her türlü taşınmaz malı kamulaştırmak veya üzerinde kullanma hakları tesis etmek.

Su ve kanalizasyon idarelerine ilave olarak İstanbul'da İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü (İETT), Ankara'da Ankara Elektrik Havagazı ve Otobüs İşletme Müessesesi Genel Müdürlüğü (EGO) ve İzmir'de İzmir Elektrik Su Havagazı Otobüs ve Trolleybüs Genel Müdürlüğü (ESHOT) bağlı idareleri mevcuttur.

3. Mahalli İdarelerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

► C. Mahalli İdare Birlikleri

40

5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 3'üncü maddesinin (b) bendinde mahalli idare birliği "Birden fazla mahalli idarenin, yürütmekle görevli oldukları hizmetlerden bazılarını birlikte görmek üzere kendi aralarında kurdukları kamu tüzel kişisi" olarak tanımlanmıştır.

Mahalli idare birliği kurulabilmesi için en az iki mahalli idarenin bir araya gelerek bir tüzük üzerinde anlaşmaları gerekmektedir. Birlik tüzüğü, birliği kuracak mahallî idarelerin meclislerinde üye tam sayısının üçte iki çoğunluğuyla kabul edildikten sonra valinin; birlik birden fazla ildeki mahallî idarelerin katılımı ile kuruluyorsa üyeleri il özel idareleri ve köylerden oluşan birlikler için İçişleri Bakanının, geri kalanları için Çevre ve Şehircilik Bakanının onayı ile kesinleşir. Birlik, birlik tüzüğünün kesinleşmesinden sonra Cumhurbaşkanının izni ile kurulur ve tüzel kişilik kazanır.

Kurulmuş bir birliğe üyelik ise üye olmak isteyen mahalli idare meclisinin kararı ve buna dayalı başvurusu üzerine, birlik meclisinin kabulü ile olmaktadır. Bu durumda Cumhurbaşkanının izni aranmamaktadır. Birlik üyeliğinden ayrılımda, ilgili mahalli idare meclisinin kararı yeterlidir.

Su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleri ile çevre ve ekolojik dengenin korunmasına ilişkin projelerin zorunlu kılması durumunda, Cumhurbaşkanı ilgili mahalli idarelerin bu amaçla kurulmuş birliğe katılmasına karar verebilmektedir. Bu şekilde üye olunan birliklerden ayrılma da Cumhurbaşkanının iznine bağlıdır.

Mahalli idarelerin bütün görevlerini kapsayacak şekilde genel amaçlı veya amacı açıkça belirlenmemiş birlik kurulamamaktadır.

Mahalli idare birlikleri, tüzüklerinde birliğe devredilmesi öngörülen mahalli müşterek nitelikli hizmetlere ilişkin olarak üye mahalli idarelerin hak ve yetkilerine sahip bulunmaktadır.

4. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, Yerel Yönetimlerle İlgili Uluslararası Metinler ve Kardeş Kent İlişkileri

► A. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi

Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi (YBYK), Avrupa Konseyinin yerel ve bölgesel yönetimleri temsil eden temel organlarından biridir. Avrupa Konseyi, yerel ve bölgesel yönetim temsilcilerini bir araya getirmek üzere 1957 yılında “Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Daimi Konferansı”nı oluşturmuş; 1994 yılında Bakanlar Komitesinde aldığı karar uyarınca “Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Daimi Konferansı” bugünkü “Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi”ne dönüşmüştür. Kongrenin rolü, üye ülkelerde yerel ve bölgesel demokrasiyi ve bu yönetimlerin özerkliğini güçlendirmek, yerel ve bölgesel yönetimi iyileştirmek ve Avrupa’daki bölgelerarası ve sınır bölgeleri arasındaki işbirliğini geliştirmektir. Kongre, 1985 yılında yerel yönetimler için bugün en önemli referans metni sayılan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nı kabul eden kuruluştur. Kongre, Avrupa çapında 100.000’in üzerinde yerel ve bölgesel yönetimlerin seçilmiş temsilcilerinin, sorunlarını tartıştıkları, deneyimlerini paylaştıkları ve görüşlerini hükümetlere ifade edebilecekleri bir forum ortamı sağlamaktadır. Yerel ve bölgesel yönetimleri temsil ederek ulusal ve uluslararası organizasyonlarla yakın işbirliği yapmaktadır.

Konsey, işleyen bir demokrasi için temel teşkil eden halka ulaşabilmek için açık oturumlar ve konferanslar düzenlemektedir. Bütün konsey üyesi ülkelerde yerel ve bölgesel demokrasinin durumu hakkında ülke raporları hazırlamakta ve özellikle, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ilkelerinin nasıl uygulandığını izlemektedir. Avrupa Konseyi, üye ülkelerde gerçekleştirilen yerel ve bölgesel seçimlere zaman zaman gözlemci göndermekte ve raporlar hazırlamaktadır. Kongre, yerel ve bölgesel yönetimlerle ilgili politikaların çerçevesini belirleyen sözleşmeler hazırlamakta ve bunların uygulanmasını sağlamaktadır.

Kongrenin Çalışma Düzeni :

Bir belediye ya da bölgede seçilmiş, 318 asil ve 318 yedek üyeden oluşan Kongre, Yerel Yönetimler Meclisi (Local Chamber) ve Bölgesel Yönetimler Meclisi (Regional Chamber) olmak üzere iki meclisten oluşmaktadır. Her iki meclis için üyelik süreleri 5 yıldır. Kongre, bünyesinde bulunan üç komite (İzleme-Yönetişim ve Güncel Konular Komitesi) tarafından hazırlanan raporlar aracılığıyla üye ülkelere tavsiyelerde bulunmaktadır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi ve Parlamenter Meclisi de Kongreye yerel ve bölgesel politikanın tüm yönleri ile ilgili olarak danışmaktadır.

Ulusal heyetler, ülkelerindeki coğrafi ve siyasi kompozisyonu yansıtmak, kadın ve erkek temsilciler arasında adil bir denge sağlamak zorundadır. Buna göre ulusal delegasyonların en az %30’unun kadın üyelerden oluşması gerekmektedir. Bu oranı sağlamayan ulusal delegasyonlar Kongre tarafından reddedilmektedir. Konseyde Türkiye’den 18 asil ve 18 yedek delege bulunmakta olup ülkemiz konseyde en fazla delege ile temsil edilen 6 ülkeden biridir.

4. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, Yerel Yönetimlerle İlgili Uluslararası Metinler ve Kardeş Kent İlişkileri

► B. Avrupa-Akdeniz Yerel ve Bölgesel Yönetimler Asamblesi (ARLEM)

42

Avrupa Birliği'nin yerel ve bölgesel yönetimlerle ilgili danışma organı olan Bölgeler Komitesi bünyesinde, Akdeniz İçin Birlik süreci kapsamında "Avrupa-Akdeniz Yerel ve Bölgesel Yönetimler Asamblesi (ARLEM)" Platformu 14 Mayıs 2009 tarihinde yapılan ilk genel kurul toplantısında resmi olarak kurulmuştur.

Asamblenin temel amaçları şunlardır:

- Yerel ve bölgesel yönetimlerin bilinçlendirilerek Avrupa-Akdeniz Ortaklığı yönetimine katılımlarını sağlamak,
- Yerel ve bölgesel yönetimlerin Avro-Akdeniz Bakanlar Konferansı ve Barselona süreci ile oluşturulan Akdeniz İçin Birlik çalışmalarında temsil edilmelerini sağlamak,
- Yerel demokrasi, çok katmanlı yönetim ve yerelleşmeyi teşvik etmek,
- Yerel ve bölgesel yönetimler arasında kuzey-güney ve güney-güney diyalogunu teşvik etmek,
- Ulusal, Avrupa ve Avro-Akdeniz birliklerini ve ağlarını kullanmak suretiyle özel projeler ve sorunlar bağlamında tecrübe paylaşımı ve teknik destek sağlamak,
- Özellikle alan planlaması, sürdürülebilir kalkınma ve şehir planlaması konularındaki yeni projelerin desteklenerek bölgesel bütünleşme ve dayanışmayı teşvik etmektir.

Avrupa-Akdeniz Yerel ve Bölgesel Yönetimler Asamblesi (ARLEM), Avrupa Birliği'ne üye ülkeler ve Akdeniz havzasında yer alan üye olmayan ülkelerin yerel ve bölgesel yönetimlerinin seçilmiş temsilcilerinden toplamda 80 üyeye sahiptir. Ülkelerden gönderilecek temsilcilerin sayısı ülkelerin nüfuslarına göre belirlenmiştir.

Bir üyenin görev süresi; adaylıktan geri çekilme, istifa ya da üyenin göreve getirildiği yetkinin sonlanması gibi nedenlerle bitirilecektir.

Ülkemiz, ARLEM'de 5 asil üye ve 5 yedek üye ile temsil edilmektedir.

► C. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı 15/10/1985 tarihinde İsveç'in başkenti Stockholm'de Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Daimi Konferansında hazırlanarak Yerel Yönetimlerden Sorumlu Bakanlar Konferansında kabul edilmiştir.

Şart, yerel yönetimlerin her türlü demokratik rejimin temellerinden birisi olduğunu, vatandaşların kamu işlerinin sevk ve idaresine katılma hakkının Avrupa Konseyine üye devletlerin tümünün paylaştığı demokratik ilkelerden olduğunu, bu hakkın en doğrudan kullanım alanının yerel düzeyde gerçekleştiğini, gerçek yetkilerle donatılmış yerel yönetimlerin varlığının hem etkili hem de vatandaşlara yakın bir yönetimi sağlayacağını esas almaktadır.

4. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, Yerel Yönetimlerle İlgili Uluslararası Metinler ve Kardeş Kent İlişkileri

► C. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; özerk yerel yönetimin kapsamı ve dayandığı başlıca ilkeler sayılmaktadır. Yerel yönetim sınırlarının korunması, yerel yönetimlerin görevleri için gereken uygun idari teşkilatlanma ve kaynaklar, yerel düzeydeki sorumlulukların kullanılma koşulları, yerel yönetimlerin faaliyetlerinin idari denetimi, yerel yönetimlerin mali kaynakları, yerel yönetimlerin birlik kurma, birliklere katılma hakkı ve özerk yerel yönetimlerin yasal korunması ile ilgili maddeler yer almaktadır. İkinci bölümde; Şart'ı onaylamış olan devletlerin yükümlülük ve sorumluluklarıyla ilgili kurallar yer almaktadır. Devletlerin Şart'ın ilkelerini yaşama geçirmek amacı ile yaptıkları yasal düzenlemeleri zaman zaman Konseye bildirmesi zorunlu kılınmıştır. Şart'ın son bölümü ise uygulama ve yürürlük koşulları ile ilgili kuralları kapsamaktadır.

Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı şu an itibarıyla Konseye üye olan 47 devletin Türkiye dâhil 42'si tarafından imzalanmış ve onaylanmış bulunmaktadır. Ancak Şart'ın "Yükümlülükler" başlıklı 12'nci maddesi gereğince Şart'a açıkça "çekince koyma hakkı" tanınmış ve Şart'ın "Çekilme" başlıklı 17'nci maddesi ile de Şart'a taraf olduktan beş yıl sonra çekilme hakkı tanınmıştır. Avrupa Konseyine üye olan devletler kendi koşulları çerçevesinde Şart'ın çeşitli maddelerine çekince koymuşlardır.

Ülkemiz Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın;

- Yerel yönetimleri doğrudan ilgilendiren planlama ve karar süreçlerinde kendilerine danışılmasını içeren 4'üncü maddesinin 6'ncı fıkrasını,
- Yerel yönetimlerin iç örgütlenmelerinin kendilerince belirlenmesini içeren 6'ncı maddesinin 1'inci fıkrasını,
- Yerel olarak seçilmiş kişilerin görevleriyle bağdaşmayacak işlev ve faaliyetlerinin kanun ve temel hukuk ilkelerine göre belirlenmesini içeren 7'nci maddesinin 3'üncü fıkrasını,
- Vesayet denetiminin, denetleyen makamın müdahalesinin korunmak istenen yararın önemiyle orantılı olarak sınırlandırılmasını sağlayacak biçimde yapılmasını içeren 8'inci maddesinin 3'üncü fıkrasını,
- 9'uncu maddesinin; yerel yönetimlere kaynak sağlanmasında hizmet maliyetlerindeki artışların mümkün olduğunca hesaba katılmasını içeren 4'üncü, yeniden dağıtılacak mali kaynakların yerel yönetimlere tahsisinin nasıl yapılacağı konusunda yerel yönetimlere önceden danışılmasını içeren 6'ncı ve yapılacak mali yardımların yerel yönetimlerin kendi politikalarını uygulama konusundaki temel özgürlüklerinin mümkün olduğu ölçüde ortadan kaldırmamasını içeren 7'nci fıkralarını,
- 10'uncu maddesinin; yerel yönetimlerin ortak çıkarlarını koruma ve geliştirme için uluslararası yerel yönetim birliklerine üye olma ve diğer devletlerin yerel yönetimlerle işbirliği yapabilmeleri içeren 2'nci ve 3'üncü fıkralarını,
- Yerel yönetimlerin, iç hukukta kendilerine tanınmış olan yetkilerin serbestçe kullanımı ve özerk yerel yönetim ilkelerine riayetini sağlanması için yargı yoluna başvurabilmelerini içeren 11'inci maddesini kabul etmemiştir.

Ancak; Ülkemizin Şart'a koymuş olduğu çekincelerle ilgili hususlarda son yıllarda önemli reformlar yapılarak Türkiye'deki yerel yönetimler mevzuatının Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na uyumu büyük ölçüde sağlanmıştır.

4. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, Yerel Yönetimlerle İlgili Uluslararası Metinler ve Kardeş Kent İlişkileri

► D. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi

44

Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan, Avrupa'nın doğal ve kültürel peyzajlarının bir bütün olarak korunması, yönetilmesi ve planlanması ve bu konularda işbirliği oluşturulması çerçeve sözleşmesi olan Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, ülkemiz tarafından 2000 yılında imzalanmış, 10 Haziran 2003 tarihli ve 4881 sayılı Kanun ile kabul edilerek 1/3/2004 tarihinde de yürürlüğe girmiştir.

Sözleşme'yi imzalayan ülkeler, peyzajı yasa çerçevesinde insan çevresi için gerekli bir unsur olarak tanımak, peyzaj politikaları belirlemek, uygulamak ve buna uygun prosedürleri oluşturmak, bu politikaları bölgesel, şehirsal, kültürel, çevresel, tarımsal, sosyal ve ekonomi politikalarıyla bütünleştirmek; peyzaj konusunda bilinç düzeyini artırmak, eğitim programları düzenlemek; ülkesindeki peyzajı tanımlama ve değerlendirmeye tabi tutmak; peyzaj kalite hedeflerini belirlemek; peyzajı korumak, yönetmek veya planlamak amacıyla bazı uygulamaları hayata geçirmekle yükümlü kılınmıştır. Sözleşme, taraf ülkelerin tüm bölge ve alanları ile doğal, kırsal, kentsel ve yarı-kentsel alanlarını kapsamaktadır.

Sözleşme'ye taraf devletlere, Sözleşme'yi imza sırasında veya onaylama, kabul ve katılma yöntemlerini belirlerken Sözleşme'yi uygulayacağı bölge veya bölgeleri belirleme ve bunları daha sonra genişletme imkânı verilmektedir. Sözleşme'nin uygulanmasını izleme görevi Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından atanan Yetkili Uzmanlar Komitesine verilmiştir.

► E. Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi

1980 yılında Avrupa Konseyinde kabul edilen, Avrupa Yerel Yönetimler ve Yerel Topluluklar Arasında Sınır Ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi (21 Mayıs 1980), komşu yerel yönetim birimleri arasında işbirliği projelerinin geliştirilmesinin önündeki her türlü yönetsel, tüzel, siyasal ve psikolojik engelleri ortadan kaldırmak ve işbirliğini geliştirme amacı ile yerel yönetimler arasında işbirliği olanaklarının geliştirilmesini hedeflemektedir. Bu hedefe ulaşılmasında sınırlardaki yerel ve bölgesel topluluk veya yönetimler arasında; bölgesel, kentsel ve kırsal kalkınma, çevrenin korunması, kamu tesis ve hizmetlerinin geliştirilmesi ve acil durumlarda karşılıklı yardım gibi alanlardaki işbirliğinin potansiyel önemine dikkat çekilmektedir. Sözleşme ile sınır bölgelerinin ekonomik ve sosyal gelişimine ve birlik-beraberlik ruhuna katkıda bulunulacağı hedeflenmektedir.

Sözleşme'ye taraf olan devletler, yerel yönetimlerin ve yerel toplulukların, başka ülkelerdeki benzerleriyle işbirliği anlaşması yapma hakkını tanımayı ve bu hakka saygı göstermeyi kabul etmektedirler. Sözleşme tarafı devletler, sınır ötesi işbirliğinin gelişmesini ve sorunsuz bir şekilde işleyişini engelleyebilecek hukuki, idari ve teknik zorlukları gidermek için çaba gösterecek ve diğer taraf veya taraflara, durumun gerektirdiği ölçüde danışacaktır.

Türkiye bu Sözleşme'yi 4/2/1998 tarihinde imzalamıştır. Sözleşme 1/2/2000 tarihli ve 4517 sayılı Kanunla ve "İşbu Sözleşme, Türkiye'nin diplomatik ilişkisi bulunan ülkelerin yerel yönetimleri ile kurulacak işbirliği bakımından ve sadece Türkiye'deki özel idareler, belediyeler, köyler ve bu amaçla kurulmuş mahallî idare birliklerinde geçerli olmak kaydıyla hüküm ifade edecektir." şeklinde bir bildirimle onaylanmıştır.

4. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, Yerel Yönetimlerle İlgili Uluslararası Metinler ve Kardeş Kent İlişkileri

► F. Avrupa Kentsel Şartı I-II

Avrupa Kentsel Şartı-I, Avrupa Konseyinin kentsel politikalarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. Bu politikalar 1980-1982 yılları arasında Konseyce düzenlenen "Kentsel Rönesans için Avrupa Kampanyası" kapsamında geliştirilmiştir. Yerleşimlerde yaşamın iyileştirilmesini amaçlayan kampanya; kentte fiziksel çevre ve konut stokunun iyileştirilmesi, toplumsal kalkınmanın özendirilmesi, yerleşmelerde sosyal ve kültürel olanakların oluşturulması ve halk katılımının özendirilmesi olmak üzere başlıca dört temel konuya ağırlık vermiştir.

Avrupa Konseyi tarafından 1992 yılında kabul ve ilan edilen Avrupa Kentsel Şartı-I, 20 maddelik bir deklarasyon ve 13 maddelik şart ilkelerinden oluşmaktadır. Şart daha önceki birçok uluslararası metinden farklı olarak, hükümetlerin değil yerel yönetimlerin imzasına açılmıştır.

Avrupa Kentsel Şartı'nın benimsediği temel ilkeler işbirliği ve dayanışmadır. Avrupa yerleşimlerinde yaşayan kent sakinleri; güvenlik, kirletilmemiş ve sağlıklı bir çevre, istihdam, konut, dolaşım, sağlık, spor ve dinlence, kültürler arası kaynaşma, kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre, işlevlerin uyumu, katılım, ekonomik kalkınma, sürdürülebilir kalkınma, mal ve hizmetler, doğal zenginlikler ve kaynaklar, kişisel bütünlük, belediyeler arası işbirliği, finansal yapı ve mekanizmalar ve eşitlik gibi haklara sahiptirler. Şart söz konusu hakların yaş, cinsiyet, ırk ve inanç ayrımı yapmadan tüm insanlara eşit koşullarda tanınmasını savunmaktadır.

Avrupa Konseyinin 27-29 Mayıs 2008'de Strazburg'da yaptığı 15. Genel Oturumu'nda, Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi "Avrupa Kentsel Şartı-II: "Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto"yu kabul etmiştir. Yayımlanan deklarasyonda, ilk kabul edilen Şart'taki bazı ilkeler yeniden tanımlanmış ve kentsel yaşama yeni bir yaklaşım getirilmesi amaçlanmıştır. Şart ile yerel yönetimlerden, Avrupa değerlerini esas alarak kamu politikalarında etik yönetim, sürdürülebilir kalkınma ve dayanışma ilkelerini daha ileri düzeyde uygulamaları istenmektedir. Ayrıca; Avrupa kentsel müktesebatının önemi, kentliler ile kasaba halklarının aktif katılımı ve bilinçlendirilmesi, etkin ve düzenli denetim mekanizmaları içeren bir yönetim anlayışının hayata geçirilmesi, kentsel ekolojinin korunması ve geliştirilmesi, kentsel alanlarda yaşayanlar arasındaki ciddi mekânsal farklılıkların giderilerek sosyal uyumun sağlanması, kentler ve kasabalar arasında "kent diplomasisi" kurulması, yerel alanların kültür ve kimliklerinin korunması, iletişim imkânını artıran akıllı ve dijital kentler oluşturulması konuları üzerinde durulmuştur.

► G. Yerel Gündem 21

1992 yılında Rio'da düzenlenen BM Yeryüzü Zirvesi'nde "sürdürülebilir kalkınma", tüm insanlığın 21. yüzyıldaki ortak hedefi olarak benimsenmiştir. Bu doğrultuda, 21. yüzyılda çevre ve kalkınma sorunlarıyla başa çıkılmasına ve sürdürülebilir kalkınma hedefine ulaşılmasına yönelik ilkeleri ve eylem alanlarını ortaya koyan "Gündem 21" başlıklı Eylem Planı, BM üyesi ülkelerce kabul edilmiştir. Gündem 21, "İnsanlık, tarihsel bir dönüm noktasındadır" cümlesiyle başlamaktadır. Çevre sorunlarının tüm dünyada gündemin üst sıralarında yer almaya başlamasının temel nedeni, insanlık için oldukça ürkütücü bir geleceğin netleşmeye başlamasıdır. Giderek kirlenen, doğal kaynakları hesapsızca tüketilen bir dünyada sürekli artan çevresel bozulmaya, hastalılara, yoksulluğa, eşitsizliklere dikkat çekilmektedir. Çıkış yolu olarak ise, temel gereksinimlerin karşılanması, yaşam standartlarının iyileştirilmesi, ekosistemlerin daha iyi korunması ve yönetimi için "küresel ortaklık" kavramı gündeme getirilmektedir.

4. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, Yerel Yönetimlerle İlgili Uluslararası Metinler ve Kardeş Kent İlişkileri

► G. Yerel Gündem 21

Gündem 21'in temel yaklaşımı, tüm program alanlarına yönelik finansman politikalarının belirlenmesi, yeni kaynakların oluşturulması, uygulanabilir teknik ve ekonomik araçların belirlenmesi, merkezi yönetim-yerel yönetim ilişkilerinin "yerinden yönetim" anlayışı doğrultusunda güçlendirilmesi, hükümetler ve hükümet dışı kuruluşlar arasında işbirliğinin geliştirilmesi ve halkın etkin katılımının sağlanması gibi öncelikler üzerine kurulmuştur. Kısaca, Gündem 21'de "toplumsal uzlaşma olmadan sürdürülebilir kalkınma hedefine ulaşılamaz" görüşü netlik kazanmıştır.

Gündem 21, hedeflenen amaçların gerçekleştirilmesi ile ilgili sorunların neler olduğu, ne şekilde çözülebilecekleri, hangi alanlarda kimlere ne kadar sorumluluk düştüğünü belirten üç ana, bir tamamlayıcı olmak üzere 40 bölümü içermektedir.

Gündem 21'in 28 inci bölümünde, ele alınan sorunların ve çözümlerin büyük bir bölümünün yerel düzeydeki faaliyetlere dayalı olması nedeniyle, belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesinde yerel yönetimlerin katılımının ve işbirliğinin önemi vurgulanmaktadır. "Yerel Gündem 21" kavramının getirildiği bu bölümde, yerel yönetimlerin öncülüğünde, sivil toplumun ve diğer tüm ilgililerin, kentleri için "21. yüzyılın yerel gündemi"ni oluşturmaları karara bağlanmaktadır. Yerel yönetimler ile uluslararası topluluklar, yerel yönetim birlikleri ve diğer yerel yönetimlerin temsilcileri arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi vurgulanmaktadır. Yerel yönetimlerin karar alma, planlama ve uygulama süreçlerine toplumun tüm kesimlerini dahil edebilmek için programlar geliştirilmesi ve uygulanması hedeflenmektedir.

Ülkemizde, YG-21 Programı kapsamında oluşturulan başlıca yerel yönetim mekanizmaları; kent konseyleri, çalışma grupları, kadın ve gençlik meclisleri ile özel ilgi grupları kapsamındaki çocuk, yaşlı ve engelli platformlarından oluşmaktadır.

Kent Konseyleri, merkezi yönetimi, yerel yönetimi ve sivil toplumu bir işbirliği ortaklığı çerçevesinde bir araya getiren başlıca yönetim mekanizmalarıdır. Kent Konseyleri, kendi yönergelerini hazırlayıp onaylamakta ve bunlara göre faaliyet göstermektedir. Konseyler, kentin kalkınma önceliklerinin ve acil sorunlarının tanımlandığı ve tartışıldığı demokratik platformlar olarak işlev görmektedir.

YG-21 Çalışma Grupları, farklı kurumlardan ve sektörlerden gelen gönüllülerin katkılarını, ilgili kentin öncelikli konularında ve sorun alanlarında yoğunlaştıran bir başka önemli katılımcı mekanizma işlevini görmektedir.

YG-21 Kadın Meclisleri karar alma süreçlerine kadınların etkin katılımının teşviki ve cinsiyet bakış açısının tüm politikalara ve stratejilere yansıtılması gibi öncelikli konulardaki bilinç düzeyinin artmasını kolaylaştırmaktadır. YG-21 Kadın Meclisleri arasındaki bilgi ve deneyim alışverişini güçlendirmek amacıyla, her yıl düzenlenmesi kararlaştırılan "Yerel Gündem 21 Kadın Etkinlikleri Festivali'nin birincisi Ekim 2002'de İzmir'de, ikincisi Eylül 2003'te Bursa'da, üçüncüsü de Eylül 2004'de Samsun'da gerçekleştirilmiştir.

YG-21 Gençlik Meclisleri, gençlerin kapasitelerinin geliştirilmesi ve "yapabilir" kılınmaları, gençliğin her alanda karar alma mekanizmalarına katılımının sağlanması ve AB'ye giriş sürecinde gençliğin rolünün güçlendirilmesi yönündeki çalışmalarını sürdürmektedir. Gençlik Meclisleri, ulusal ölçekli yapılanmanın önemli bir adımı olarak Mayıs 2004'te "YG- 21 Ulusal Gençlik Parlamentosu" oluşturulmuştur.

4. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, Yerel Yönetimlerle İlgili Uluslararası Metinler ve Kardeş Kent İlişkileri

► G. Yerel Gündem 21

Kentlerdeki katılımcı yapılar, genelde çocukları, yaşlıları ve engellileri kapsayan Özel İlgili Grupları'na yönelik platformlarla güçlendirilmekte ve zenginleştirilmektedir.

Türkiye Yerel Gündem 21 uygulaması 2001 yılında UNDP tarafından, dünyadaki en başarılı uygulamalardan birisi olarak seçilmiş ve 2002 yılı Eylül ayında Güney Afrika Johannesburg'da yapılan BM dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nde en iyi uygulama olarak sunulmuştur.

► H. Habitat

1976 yılında Kanada'nın Vancouver kentinde BM İnsan Yerleşimleri Konferansı (Habitat-I) toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıda özellikle kalkınma yolundaki ülkelerin karşılaştıkları kentleşme ve konut sorunlarının çözümüne katkıda bulunabilmek ve iskân konularında uluslararası çapta işbirliğini sağlayabilmek amacıyla BM Örgütü'nün içerisinde uzmanlaşacak bir merkez oluşturulması fikri yaygın kabul görmüş ve hemen akabinde BM Genel Kurulunun 19 Aralık 1977 tarih ve 32/167 sayılı kararı ile BM İnsan Yerleşimleri Merkezi (Habitat) ve BM İnsan Yerleşimleri Komisyonu kurulmuştur.

Dünya üzerinde artan nüfusun ihtiyaçlarının sürdürülebilir biçimde karşılanabilmesi amacıyla 1990'lı yıllardan başlayarak bir dizi BM toplantıları gerçekleştirmiş ve alınabilecek önlemleri belirlemeye çalışmıştır. Bu toplantılar sırası ile; 1992 Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı, 1993 Viyana İnsan Hakları Dünya Konferansı, 1995 Kopenhag Sosyal Kalkınma Konferansı ve 1996 Habitat II-İnsan Yerleşimleri Dünya Konferansı'dır. Habitat II İnsan Yerleşimleri Dünya Konferansı'nı diğer konferanslardan ayıran özellik, Konferans'ın devletlerarası niteliğinin değişmiş olması ve sivil toplum kuruluşları, platformlar ve sivil inisiyatiflerin konferansta etkin rol almış ve katkıda bulunmuş olmalarıdır.

Habitat II Konferansı 1996 yılında İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Kentsel ve kırsal yerleşimlerin sürdürülebilirliğini ve yeterli barınak ve konut sorunlarını küresel düzeyde sorgulamış, ülkelerin bu sorunlarla baş edebilmesi için yönetsel, toplumsal ve ekonomik bir dizi çağdaş politika ve reforma işaret ederek herkese yeterli konut ve sürdürülebilir insan yerleşimleri oluşturulmasını temel amaç edinmiştir. Bu amaçlara ulaşmak için ise Habitat felsefesi olarak "Kentine Sahip Çıkmak, Çözümde Ortaklık ve Aktif Katılım" kabul edilmiştir. Konferansın uluslararası düzeyde kabul gören karar belgeleri olan İstanbul Deklarasyonu ve Habitat Gündemi uluslararası bir müzakere ortamında hazırlanmış ve ilk beş yıl için eylem planları ortaya koyulmuştur.

Habitat III, 17-20 Ekim 2016'da Ekvator'un başkenti Kito'da gerçekleştirilmiştir. Habitat III, Dünya nüfusunun yarısından fazlasının kentlerde yaşadığı bir dönemde gerçekleştirildiği cihetle, bu dönemin yeni sorun ve ihtiyaçlarına cevap vermeyi amaçlamıştır. Daha önceki Habitat konferansları gibi, Habitat III de BM Sürdürülebilir Kalkınma çerçevesini benimsemekte; 2015'te New York'ta kabul edilen "2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi"ni temel almaktadır. Konferans'ın sonucunda kabul edilen "Yeni Kentsel Gündem", 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin "Kapsayıcı, güvenli, dirençli ve sürdürülebilir kent ve insan yerleşimleri" başlıklı 11. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi'ni (SKH 11) tamamlayıcı niteliktedir. "Herkes için kent" ana teması etrafında, kimsenin geride bırakılmaması anlayışıyla, göçmenleri de içine alacak şekilde, toplumun tüm kesimlerinin kent hayatına ayırım gözetilmeksizin dâhil edilmesi temel hedefini yansıtmakta; iklim değişikliğine ve çevrenin korunmasına önem atfetmektedir.

4. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, Yerel Yönetimlerle İlgili Uluslararası Metinler ve Kardeş Kent İlişkileri

► H. Habitat

BM-Habitat'ın daha etkin hale getirilmesi için kurumsal yapı ve finansman konularında yapılabilecek değişikliklere ilişkin olarak, 5-6 Eylül 2017 tarihlerinde BM Genel Kurulunda, BM İnsan Yerleşimleri Programı değerlendirmesine yönelik üst düzeyli bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Dünya Şehircilik Forumu 9. Oturumu 7-13 Şubat 2018 tarihlerinde Kuala Lumpur'da düzenlenmiştir. Yeni Kentsel Gündem'in uygulama sürecinin ise, ilk 10 yıllık dönem sonunda (2026) gözden geçirilmesi kararlaştırılmıştır.

BM Habitat Sekreteryası tarafından küresel düzeyde karşılaştırılabilir raporlama yapılabilmesi amacıyla üye ülkelere yol gösterebilmek için "Yeni Kentsel Gündem Raporlama Kılavuzu" yayınlanarak konu ile ilgili bir Platform (<https://www.urbanagendaplatform.org>) kurulmuştur. "Yeni Kentsel Gündem" belgesinin 4 yılda bir yapılacak Ulusal raporlamasının ilki, Ulusal Odak Noktası olan Bakanlığımızın koordinasyonunda ilgili paydaşların katkılarıyla, bahsi geçen kılavuz doğrultusunda sürdürülerek "Türkiye Cumhuriyeti Yeni Kentsel Gündemin Uygulanmasına İlişkin Ulusal Rapor" hazırlanmış olup söz konusu Platformda 31 Mart 2021 tarihinde yayınlanmıştır.

Raporlama süreci, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü yönetici ve uzmanlarından oluşan bir Çalışma Grubu tarafından yürütülmüştür. COVID-19 Pandemisi nedeniyle Raporlama sürecinde STK'lar, yerel yönetimler ve yerel yönetim birlikleri dâhil tüm ilgili bakanlıklardan oluşan kurumsal paydaşlarımızdan odak kişiler belirlenmiş, yazılı ve e-posta yoluyla alınan katkılar ile Rapor oluşturulmuştur.

Kılavuz doğrultusunda Raporda, "Yeni Kentsel Gündem"de yer alan konulara ilişkin özellikle belgenin yayınlandığı 2016 yılından sonra Ülkemizde yürütülen çalışmalar; kurumsal, idari ve yasal kapasiteleri içerecek şekilde;

1. Sürdürülebilir Kentsel Gelişme için Dönüştürücü Taahhütler,
2. Etkin Uygulama,
3. İzleme Değerlendirme,

bölümleri altında niteliksel ve niceliksel göstergelerinin yanı sıra politika, strateji, proje ve uygulama örnekleri ile sunulmuştur.

► İ. Avrupa Birliği Bölgeler Komitesi

Brüksel'de bulunan Bölgeler Komitesi, Avrupa Birliği'nde yerel hükümetleri temsil eden danışma kurumudur.

1994'te kurulan Komite, yerel ve bölgesel hükümetlerin, Komisyon, Parlamento ve Konsey'e verdiği görüşlerle alınan kararları etkilemekte, yerel ve bölgesel hükümetlerin çıkarlarını korumak ve kollamakta, kurumların daha demokratik çalışmasını sağlamaktadır.

Komisyon ve Konsey, yerel ve bölgesel yönetimleri doğrudan ilgilendiren aşağıdaki konularda Komite'den görüş bildirmesini istemektedir:

4. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, Yerel Yönetimlerle İlgili Uluslararası Metinler ve Kardeş Kent İlişkileri

► İ. Avrupa Birliği Bölgeler Komitesi

- Ekonomik ve sosyal dayanışma (bölgesel politikalar ve yapısal fonlar);
- Tüm Avrupa'yı kapsayan ulaştırma, telekomünikasyon ve enerji şebekeleri;
- Kamu sağlığı;
- Eğitim, gençlik ve kültür sorunları;
- İstihdam politikaları, mesleki eğitim ve sosyal politikalar;
- Çevre sorunları;
- Ulaşım sorunları.

Bölgeler Komitesi, yerel ve bölgesel mercileri temsil eden 350 üyeden oluşmaktadır. Üyelerin görev süreleri dört yıldır. Komite, başkanını üyeler arasından iki yılına seçer. Başkan, genel kurul toplantılarına başkanlık eder ve komiteyi dış dünyada temsil eder. Yerel yönetici veya politikacılardan oluşan Komite üyeleri yerel başkan, parlamenter, belediye başkanı olabilmekte ve AB'deki çok geniş bir yerel yönetim aktivitesini temsil etmektedirler. Bu kapsamda "Türkiye Çalışma Grubunda" ülkemizi temsilen 11 üye bulunmaktadır.

1999'da Amsterdam Antlaşması'yla bağımsız bir yapıya kavuşan Komite, Topluluk müktesebatıyla ilgili yerel konuları gündeme getirir ve yetki ikamesi prensibiyle çalışır. Buna göre Birlik hukukunun yerel veya bölgesel kurallardan daha verimli olmadığı durumlar dışında müdahale etmez. Komite, Birlik müktesebatının doğru uygulanmasını sağlarken bir yandan da yerel kuralların korunmasını sağlar.

► J. Kardeş Kent

5393 sayılı Belediye Kanunun 74 üncü maddesi kapsamında; Belediye; belediye meclisinin kararına bağlı olarak görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilmekte, bu teşekkül, organizasyon ve yabancı mahallî idarelerle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilmekte yurt dışı yerel yönetimlerle kardeş kent ilişkisi kurabilmektedir. Bu faaliyetlerin dış politikaya ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak yürütülmesi gerekmekte olup ayrıca Çevre ve Şehircilik Bakanlığından izin alınması gerekmektedir.

Kardeş kent kurulmasındaki amaç karşılıklı bilgi alış-verişinde bulunmak, kentin ekonomik kalkınmasına katkı sağlamak, belediye yönetimi ve hizmet sunumu kalitesini geliştirmek, sürdürülebilir kalkınma iklim değişikliği sosyal gelişme gibi ortak konularda farklı bakış açılarından faydalanmak, tecrübe paylaşmak, AB sürecine yerel düzeyde dahil olmak ve geliştirmek, uzun vadeli ve ortak amaca dayanan projeler yapmaktır.

Bu çerçevede 2020 yılı içerisinde 61 kardeş kent ilişkisi kurma talebine onay verilmiş olup toplam kardeş kent sayısı 1.880'dir. (<https://yerelyonetimler.csb.gov.tr/dokumanlar>)

5. Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Süreci Ve Bu Kapsamda Mahalli İdarelerle İlgili Yapılan Çalışmalarla 2020 Yılında Yapılan Mevzuat Çalışmaları

Kamu yönetiminde yeniden yapılanma çalışmaları kapsamında, mahalli idareler ile ilgili kanunlar yeniden düzenlenmiştir. Bu çerçevede; başta 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu, 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun olmak üzere mahalli idare alanını düzenleyen temel kanunlar olarak uygulamaya konulmuştur.

Mahalli idareler alanında uygulamaya giren yeni kanunların ortaya koyduğu temel düzenlemelerde, insanımızın hayatını kolaylaştıran, daha etkin ve kaliteli hizmet sunumunu esas alan, kaynakların ekonomik ve verimli kullanılmasıyla hizmet arzını artıran ve çağdaş hizmet uygulamalarını hedefleyen bir yaklaşım benimsenmiştir. Yeni kanunlarda ortaya konulan temel ilkeleri şu şekilde özetlemek mümkündür.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile katılımcı, şeffaf, hesap verebilir, daha demokratik ve vatandaş odaklı bir idari yapılanma amaçlanmıştır. Özel idarede valinin konumu yeniden düzenlenerek, valinin il genel meclisine başkanlık yapmasına son verilmiş, il genel meclisinin kendi başkanını seçmesine imkân tanınmış ve özel idarede profesyonel bir idari yapılanma öngörülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde; belediye kuruluşu için yeni esaslar benimsenerek belediye kurulmasındaki nüfus eşiği 5.000'e yükseltilmiş, belirli hallerde belediye ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına ve bunların hizmet sunum kapasitesi daha elverişli olan belediyeye katılmasına imkân verilmiştir. Belediye ve mücavir alan sınırlarında bütün işyerlerinin ruhsatlandırma yetkisi belediyelere devredilmiş, belediye meclislerinin her ay toplanması ve belli bir nüfusun üstündeki belediyelerde meclislerin denetim komisyonu kurması hüküm altına alınarak çok daha fonksiyonel bir meclis yapısı ihdas edilmiştir. Belediyelerin kendi kararlarını kendi yetkili organları vasıtasıyla alması ve uygulaması genel kural haline getirilmiş, gereksiz vesayet uygulamaları kaldırılmış ve belediye meclis kararlarının mülki idare amirleri tarafından onaylanması işlemine son verilmiştir.

Belediye teşkilatının norm kadro ilke ve standartlarına göre oluşturulması hüküm altına alınarak kadro ihdas, iptal ve değişiklikleri belediye meclislerinin yetkisine bırakılmıştır. Belediyelerin arsa ve konut üretmesi hususunda diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği ve ortak proje yürütmesine imkân tanınmış ve karar süreçlerinde sivil katılımı arttırmak amacıyla kent konseyleri oluşturulmuş ve vatandaşların belediye hizmetlerine gönüllü katılımına ilişkin esaslar getirilmiştir.

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu çıkarılarak mahalli idare birlikleri müstakil bir kanunda düzenlenmiştir. Bu Kanun'daki düzenlemelerle; su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleri ile çevre ve ekolojik dengenin korunmasına ilişkin projelerin zorunlu kılması durumunda Cumhurbaşkanı kararı ile ilgili mahallî idarelerin, bu amaçla kurulmuş birliğe üyeliği zorunlu hale getirilmiş; birliklerde norm kadro esası benimsenmiş, ilçelerde tüm köylerin iştiraki ile o ilçenin adını taşıyan, köylere hizmet götürme birliklerinin kurulması öngörülmüş, köylere götürülecek merkezi idare hizmetlerine ait ödeneklerin bu birliklere aktarılması suretiyle hizmetlerin görülmesine imkân sağlanmıştır. Köylere hizmet götürme birlikleri fonksiyonel hale getirilmiş, mahallî idarelerin menfaatlerinin korunması, gelişmelerine yardımcı olunması, personelinin eğitilmesi ve mahallî idarelerle ilgili kanun hazırlıklarında görüş bildirilmesi amacıyla il özel idarelerini ve belediyeleri temsil etmek

5. Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Süreci Ve Bu Kapsamda Mahalli İdarelerle İlgili Yapılan Çalışmalarla 2020 Yılında Yapılan Mevzuat Çalışmaları

üzere ülke düzeyinde sadece birer birlik kurulması hükme bağlanmıştır. Kültür ve turizmi koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerinde, alanın bütüncül bir anlayışla korunması, geliştirilmesi, tanıtımı, kültür ve turizme ilişkin sosyal ve teknik altyapının gerçekleştirilmesi ve işletilmesi amacıyla alandaki bütün mahalli idarelerin katılımı ile turizm altyapı hizmet birliklerinin kurulması ve bu birliklerde, alandaki turizm belgeli konaklama tesislerinin ve deniz turizmi tesislerinin temsiline imkân tanınmıştır.

Öte yandan, genel bütçe vergi gelirlerinden il özel idareleri ve belediyelere aktarılan paylar konusunda yeni ilke ve esaslar ihdas eden bir yasal düzenleme yapılmıştır. Mahalli idarelerin gelirlerinde önemli artışlar sağlayan bu Kanunla diğer bazı önemli esaslar da ortaya konulmuştur. 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkındaki Kanun ile pay dağıtımına ilişkin yeni ilkeler ortaya konulmuştur.

Böylece il özel idarelerinin hizmet alanına göre yüzölçümleri, köy sayıları, kırsal alan nüfusları ve gelişmişlik endeksi gibi birçok unsur da pay dağıtım sistemine dâhil edilerek hizmet alanı ve ihtiyacı yüksek yörelere daha fazla kaynak aktarılması mümkün hale gelmiştir.

Diğer taraftan, belediye pay dağıtım sisteminde de yeni esaslar getirilmiştir. Bu kapsamda, belediyelere ayrılan payın yüzde 80'lik kısmı nüfusa ve yüzde 20'lik kısmının ise gelişmişlik endeksine göre dağıtılması esası getirilmiştir.

Ülkemizdeki belediye sayısındaki sürekli artış eğilimi, çok düşük nüfuslu ve hizmet üretemeyen belediyelerin oluşmasına yol açmıştır. Bu sakinlerin giderilmesi amacıyla, 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile büyükşehirler dâhilindeki ilk kademe belediyelerinin tüzel kişiliğine son verilmiştir. Ayrıca 6360 sayılı Kanunla büyükşehirlerdeki belde belediyeleri kapatılmış ve belediye sayısında önemli bir düşüş meydana gelmiştir.

2020 yılında mahalli idareler alanında yapılan mevzuat düzenlemeleri aşağıda gösterilmiştir:

Tablo 9 : 2020 Yılında Yerel Yönetimlerle İlgili Yapılan Mevzuat Düzenlemeleri

Sıra No	Adı	Amacı	Resmi Gazete Tarih Sayısı
1	7244 sayılı Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel salgın hastalık olarak ilan edilen Covid-19 hastalığı nedeniyle salgınla mücadele kapsamında toplum sağlığı ile sosyal ve ekonomik hayata ilişkin önlemler alınmış olup, söz konusu Kanunda belediyeler ile ilgili hükümlere de yer verilmiştir.	17/04/2020 31102
2	7247 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun	Kanun'un 5 inci maddesiyle 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanunda yapılan değişiklikle bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce alınmış olan kamulaştırma kararları üzerine, mahkeme kararıyla tescil edilen taşınmazların kamulaştırılmasına ilişkin işlemlerin iptali istemiyle açılmış olan davalarda iptal kararı verilmesi sebebiyle idare aleyhine açılacak davalarda; taşınmazın idare adına tesciline karar verilmesi üzerine idarece ödenmiş olan kamulaştırma bedelinin davacı tarafından mahkeme vizesine yasal faizi işletilerek depo edilmesi şartı getirilmesi amaçlanmıştır.	26/06/2020 31167

5. Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Süreci Ve Bu Kapsamda Mahalli İdarelerle İlgili Yapılan Çalışmalarla 2020 Yılında Yapılan Mevzuat Çalışmaları

Tablo 9 : 2020 Yılında Yerel Yönetimlerle İlgili Yapılan Mevzuat Düzenlemeleri

Sıra No	Adı	Amacı	Resmi Gazete Tarih Sayısı
3	7256 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun	Covid-19 hastalığı nedeniyle salgınla mücadele önlemleri kapsamında düzenlemeler yapılmış olup, belediyeler ile ilgili hükümlere de yer verilmiştir.	17/11/2020 31307
4	7254 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun	Kanun'un 10 uncu maddesiyle 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda yapılan değişiklikle büyükşehir belediyesi olan yerlerde mahalle statüsünde olmakla birlikte kırsal niteliğini devam ettirmekte olan yerlerde yaşayan vatandaşlarımıza uygulanan çeşitli vergi ve ödeme avantajlarının kalıcı hale getirilmesi amaçlanmıştır. Düzenleme kapsamında kırsal mahalle niteliği belirlenirken sosyo-ekonomik durum, şehir merkezine uzaklık, belediye hizmetlerine erişebilirlik, mevcut yapılaşma durumu ve benzeri hususlar dikkate alınarak yerel yönetim meclislerince karar verilecektir.	16/10/2020 31276
5	7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansının Kurulması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	Sağlıklı ve çevreci ulaşım araçlarından olan bisiklet ve elektrikli skuterlerin teşvik edilmesi ve kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla 7261 sayılı Kanunun 29 uncu, 30 uncu ve 31 inci maddesiyle 5216 sayılı Kanun'un 7 nci, 9 uncu ve 27 inci maddesinde değişiklikler yapılmıştır. 7261 sayılı Kanun'un 29 uncu, 30 uncu ve 31 inci maddesiyle 5216 sayılı Kanun'un 7 nci, 9 uncu ve 27 inci maddesinde yapılan değişiklikle şehirlerde bisiklet kullanıcılarının güvenli olarak bisiklet kullanımlarının teşvik edilmesine yönelik altyapı çalışmalarının, yetki alanlarındaki bölgelerde ilgili büyükşehir belediyelerinin yürütebilmesi için bisiklet yollarının, bisiklet park istasyonlarının, bisiklet ve elektrikli skuter şarj istasyonlarının, yaya yollarının ve gürültü bariyerinin planlaması, projelendirilmesi, yapımı, bakımı ve onarımıyla ilgili işleri yapma görev ve sorumluluğu verilmiş, ilçe belediyelerine bölge otoparkı, kapalı ve açık otoparklar yapma, işletme ve bunlara ruhsat verme görevi verilmiş, ulaşım ana planlarında bisikletli ulaşım yer verilmesi ya da bisikletli ulaşım ana planının hazırlanması ve bu hususlara ilişkin taleplerde Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca belediyelere teknik destek verilebilmesine, imar mevzuatı uyarınca belediyelerin otoparkla ilgili olarak elde ettikleri gelirlerin, büyükşehir belediyesine aktarılması uygulamasına son verilerek, tahsil edilen gelirlerin ilçe belediyelerince bölge otopark yapılması için gerekli arsa alımları ile inşasında kullanılmasına yönelik düzenleme yapılmıştır.	30/12/2020 31350
6	7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	Sağlıklı ve çevreci ulaşım araçlarından olan bisiklet ve elektrikli skuterlerin teşvik edilmesi ve kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla 7261 sayılı Kanun'un 34 üncü maddesiyle 5302 sayılı Kanun'un 6 ncı maddesinde değişiklik yapılmıştır.	30/12/2020 31350
7	7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	Sağlıklı ve çevreci ulaşım araçlarından olan bisiklet ve elektrikli skuterlerin teşvik edilmesi ve kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla 7261 sayılı Kanunun 34 üncü maddesiyle 5393 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinde değişiklik yapılmıştır.	30.12.2020 tarihli ve 31350 sayılı Resmi Gazete
8	7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	Kanun'un 11 inci maddesiyle 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 56 ncı maddesinde yapılan düzenleme ile güvenli, sağlıklı ve çevreci ulaşım araçlarından biri olan skuterlerin teşvik edilmesi ve kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla paylaşımlı elektrikli skuterlerden alınacak işgal harcı bedelinin en az tarife üzerinden hesaplanması yönelik düzenleme yapılmıştır.	30/12/2020 31350
9	İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Bağımlılık ile Mücadele Yüksek Kurulu'nun 03/07/2019 tarihli kararına istinaden internet salonları ile ilgili İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte düzenlemeler yapılmıştır.	25/01/2020 31019

5. Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Süreci Ve Bu Kapsamda Mahalli İdarelerle İlgili Yapılan Çalışmalarla 2020 Yılında Yapılan Mevzuat Çalışmaları

Tablo 9 : 2020 Yılında Yerel Yönetimlerle İlgili Yapılan Mevzuat Düzenlemeleri

Sıra No	Adı	Amacı	Resmi Gazete Tarih Sayısı
10	Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Ulaşım hizmetleri konusunda ilgili Bakanlıkların ve kurumların UKOME'deki karar mekanizmasına katkı sunması amaçlanmıştır.	19/02/2020 31044
11	Belediye Zabıta Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Yargı kararları doğrultusunda yönetmelikte yeniden düzenleme yapılmıştır.	02/04/2020 31087
12	Belediye İtfaiye Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Değişen mevzuat nedeniyle Yönetmelikte itfaiye personelinin eğitim ve denetim konularında yetkili kurumların belirlenmesi ve personel alım ilanları ile ilgili değişiklikler yapılmıştır.	02/04/2020 31087
13	Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49 uncu maddesi ile 22/02/2007 tarihli ve 26442 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konulan Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmeliğin 5 inci maddesinin üçüncü fıkrası gereğince yapılan çalışma neticesinde söz konusu Yönetmelikte hukuki durumları ve hizmet özelliklerine göre altı ana gruba ayrılan belediye ve bağlı kuruluşları ile mahalli idare birlikleri Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yapılan 2019 yılı adrese dayalı nüfus sayımında belirlenen nüfuslara uygun olarak yeniden düzenlenerek bu Yönetmeliğe eklenmiştir.	08/04/2020 31093
14	İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Yönetmelikte yapılan değişiklikle işyeri ve sınıf tespitinin tanımı yapılmış, oyun, eğlence, spor ve macera parkları faaliyeti, taşınmaz ticareti faaliyeti, ikinci el motorlu kara taşıtı ticareti faaliyeti, mesleki eğitim ve yeterlilik, faaliyetten geçici süreyle men ve idari para cezası ile ilgili hükümlere yer verilmiş, 3308 sayılı Kanun'a aykırı olarak uygulamada hatalara sebep olan ticaret siciline kayıtlı olanlardan ustalık belgesi aranmayacağına dair hüküm mevzuat uyumunu sağlamak için yürürlükten kaldırılmıştır. 3194 sayılı İmar Kanunu'na eklenen geçici 16 ncı maddesi hükmüne uygun olarak ticari amaca yönelik yapı kayıt belgesi alınmış iş yerleri için yapı kullanma izin belgesi aranmaksızın ruhsatlandırma hakkı getirilmiştir. Yargı kararı gereğince sınıf tespitinin kimin tarafından yapılacağına ilişkin hüküm yeniden düzenlenmiştir.	09/06/2020 31150
15	Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik	Yapılan düzenleme ile liyakat ve kariyer ilkeleri çerçevesinde, hizmet gerekleri ve personel planlaması esas alınarak, yerel yönetimlerde görev yapan devlet memurlarının görevde yükselme ve unvan değişikliklerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.	02/07/2020 31173
16	İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'te 09/09/2020 tarihinde yapılan değişikliklerle; açık ve kapalı alanlarda bulunan oyun, eğlence, su, spor ve macera parkları ile teleferikler, taşınmaz ticareti, elektrikli araç şarj istasyonları ile ikinci el motorlu kara taşıtı ticareti yapılan iş yerleri için özel düzenlemeler getirilmiş ve yeni duruma uyum için de üç aylık süre öngörülmüştür. Yönetmelik değişikliği ile belirtilen konularda getirilen özel şartların belli bir süreç alması ve yaşanan Covid-19 salgını nedeniyle işletmelerin uyum sürecini sağlayamadıkları görülmüştür. Bu nedenlerle söz konusu İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'in geçici 6 ncı maddesinde yer alan 3 aylık uyum süresinin makul bir süre kadar daha uzatılması öngörülmüştür.	09/09/2020 31239

5. Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Süreci Ve Bu Kapsamda Mahalli İdarelerle İlgili Yapılan Çalışmalarla 2020 Yılında Yapılan Mevzuat Çalışmaları

Tablo 9 : 2020 Yılında Yerel Yönetimlerle İlgili Yapılan Mevzuat Düzenlemeleri

Sıra No	Adı	Amacı	Resmi Gazete Tarih Sayısı
17	Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Büyükşehir sınırları içinde yollar ve meydanlar gibi yerlerin sorumluluğu büyükşehir belediye meclisinin kararıyla ilçe belediyeleri ve büyükşehir belediyesi arasında paylaşılmakta olup yollar ve meydanlar hangi belediyenin sorumluluğunda ise altyapı kazı iznine ruhsat verme ve oluşacak harcın tahsili konusunda da aynı belediye yetkili olması gerekirken Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliğinde ortak programa alınan yatırımlar nedeniyle aktarılan bütçelerin yanı sıra umumi hizmet alanlarında yapılacak kazılardan elde edilen bedellerin de altyapı yatırım hesabına yatırılması gerektiği hususu düzenlenmiştir. Kanunda sadece ortak programa alınan yatırımlar için altyapı yatırım hesabının açılması gerektiği düzenlenmişken kazılardan elde edilen gelirlerin de bu hesapta toplanmasına yönelik yönetmelik hükmü ilçe belediyelerin yapım, bakım ve onarımından sorumlu olduğu alanlarda ilçe belediyelerinin ruhsat vermesi ve altyapı kazı ruhsat harcı almasını engellemektedir. Yapılan düzenleme ile 5216 ve 2464 sayılı Kanun hükümleri ve mezkur yönetmelik arasındaki uyumsuzluğun giderilmesi amaçlanmıştır.	24/12/2020 31344
18	Belediye Su ve Kanalizasyon Hizmetlerinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Yapılan düzenleme ile su abonelik işlemlerinin elektronik ortamda mesafeli sözleşme ile gerçekleştirilmesinin önü açılmış, tüm su ve kanalizasyon idarelerinin hizmet sunumunda standartlaştırmaya gidilmesi amaçlanmıştır.	24/12/2020 31344
19	İşletmeler ve İşyerlerinin Araç Park Hizmetlerinin (Vale) Yürütülmesine İlişkin Yönetmelik	Yapılan düzenleme ile araç park hizmeti verecek işyerlerine bu hizmeti ruhsatlarına tali faaliyet olarak işletme zorunluluğu ile fiş düzenleme, üniforma gibi hizmete özel çeşitli standartlar getirilmiş, araç park hizmetinde çalıştırılacak kişilerde de işin niteliği itibarıyla aranması gereken bazı nitelikler hüküm altına alınmış böylece bu hizmeti veren ve müşteri ile doğrudan temas kuran kişilerin de bir standart içinde çalışması hedeflenmiştir. Ayrıca hizmet ifasında meydana gelen sorunların giderilmesi için şikayet, denetim ve idari yaptırım düzenlemeleri yapılmıştır.	25/12/2020 31345
20	İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	25/12/2020 tarihli ve 31345 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İşletmeler ve İşyerlerinin Araç Park Hizmetlerinin (Vale) Yürütülmesine İlişkin Yönetmelik yayımlanmıştır. İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte bu hususlara yer verilmediğinden yönetmelikler arası uyum sağlanması amacıyla düzenleme yapılmıştır.	25/12/2020 31345

Kaynak: YYGM, 2021

6. Mahalli İdarelerin İnsan Kaynakları

Mahalli idarelerin insan kaynaklarını; memur, sözleşmeli personel ve işçi statüsünde çalışan personel oluşturmaktadır.

► A. Mahalli İdarelerin Personel Sayıları

2019 ve 2020 yıllarına ait, türleri itibarıyla mahalli idarelerin personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 10 : Türleri itibarıyla Mahalli İdarelerin Personel Sayıları

Mahalli İdare Türü	Memur		Sözleşmeli Personel		İşçi				Toplam	
	2019	2020	2019	2020	Sürekli		Geçici		2019	2020
					2019	2020	2019	2020		
Belediyeler	92.468	90.612	17.670	19.147	53.442	49.650	4.176	5.663	167.756	165.072
Belediye Bağlı İdareleri	12.337	12.404	1.976	2.047	12.475	11.863	214	258	27.002	26.572
İl Özel İdaresi	5.230	5.169	635	691	5.965	5.386	197	139	12.027	11.385
Mahalli İdare Birlikleri	289	367	277	350	441	496	346	327	1.353	1.540
Toplam	110.324	108.552	20.558	22.235	72.323	67.395	4.933	6.387	208.138	204.569

Kaynak: YYGM ve İİGM , 2021

2020 yılı itibarıyla mahalli idarelerde çalışan toplam 204.569 personelin; 165.072'si belediyelerde, 26.572'si belediye bağlı idarelerinde, 11.385'i il özel idarelerinde, 1.540'ı mahalli idare birliklerinde çalışmaktadır.

► B. Mahalli İdare Şirketlerinde Çalışan Personel Sayıları

2019-2020 yıllarına ait mahalli idare şirketlerinde çalışan personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 11 : Mahalli İdare Şirketlerinde Çalışan Personel Sayıları

Mahalli İdare Türü	Şirketlerde Çalışan Personel Sayısı	
	2019	2020
Belediyeler	421.532	441.807
Belediye Bağlı İdareleri	53.004	52.522
İl Özel İdareleri	7.298	8.166
Mahalli İdare Birlikleri	708	668
Toplam	482.542	503.163

Kaynak: YYGM ve İİGM , 2021

2020 yılı itibarıyla belediyelerde 441.807, belediye bağlı idarelerde 52.522, il özel idarelerinde 8.166, mahalli idare birliklerinde 668 olmak üzere toplam 503.163 kişi şirketlerde çalışmaktadır.

6. Mahalli İdarelerin İnsan Kaynakları

► C. Toplam Kamu Personeli Sayısı ve Mahalli İdarelerin Personel Durumu

2019 ve 2020 yıllarına ait toplam kamu personel sayıları ve mahalli idarelerdeki personel sayıları karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 12 : Mahalli İdareler Personelinin Toplam Kamu Personeli İçindeki Oranı

Personel Türü	2019			2020		
	Toplam Kamu Personeli	Toplam Mahalli İdareler Personeli	Mahalli İdareler Personeli/ Toplam Kamu Personeli (%)	Toplam Kamu Personeli	Toplam Mahalli İdareler Personeli	Mahalli İdareler Personeli/ Toplam Kamu Personeli (%)
Memur	2.939.446	110.324	3,75	2.970.190	108.552	3,65
Sözleşmeli Personel	427.547	20.558	4,81	502.528	22.235	4,42
Sürekli İşçi	648.644	72.323	11,15	659.205	67.395	10,22
Geçici İşçi	48.551	4.933	10,16	49.911	6.387	12,80
Toplam	4.064.188	208.138	5,12	4.181.834	204.569	4,89

Kaynak: SBB, YYGM ile İİGM, 2021

Türkiye’de kamuda istihdam edilen personel sayısı 4.181.834’tür. Bunun 204.569’u mahalli idareler personeldir. Mahalli idarelerin kamu istihdamı içindeki payı %4,89’a karşılık gelmektedir. Mahalli idarelerdeki memur sayısının kamuda çalışan toplam memur sayısı içindeki oranı %3,65, mahalli idarelerdeki sözleşmeli personel sayısının kamuda çalışan toplam sözleşmeli personel sayısı içindeki oranı %4,42, mahalli idarelerdeki sürekli işçi sayısının kamuda çalışan toplam sürekli işçi sayısı içindeki oranı %10,22, mahalli idarelerdeki geçici işçi sayısının kamuda çalışan toplam geçici işçi sayısı içindeki oranı ise %12,80’dir.

Öte yandan mahalli idare şirketlerinde çalışan **503.163 personel bu orana dahil edilmemiş olup, söz konusu şirketlerde çalışanlar da bu orana dahil edildiğinde** Mahalli idarelerin kamu istihdamı içindeki payı %4,89’dan % 11,01’e çıkmaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 49’uncu maddesi ile getirilen sınırlama belediyeleri personel istihdamı konusunda daha dikkatli davranmaya yöneltmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’na dayanılarak çıkartılan norm kadro yönetmelikleri ile mahalli idarelerde personel istihdamına belli bir disiplin getirilmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 49’uncu maddesi nitelikli personel istihdamını kolaylaştıran hükümler ihtiva etmektedir.

7. Mahalli İdarelerin Fiziki Kaynakları

► A. Mahalli İdarelerin Maddi Duran Varlıkları

2019 ve 2020 yılları itibarıyla mahalli idarelerin maddi duran varlıkları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 13 : Mahalli İdarelerin Duran Varlıkları

Aktif (Varlıklar) (Bin TL)	2019	2020
Arazi ve Arsalar	152.305.956	178.625.734
Yer Altı ve Yer Üstü Düzenleri	199.758.049	215.312.073
Binalar	70.680.345	78.768.341
Tesis, Makine ve Cihazlar	9.992.105	11.170.439
Taşıtlar	16.741.492	18.092.933
Demirbaşlar	6.432.890	7.497.369
Diğer Maddi Duran Varlıklar	4.713.695	5.229.578
Birikmiş Amortismanlar (-)	-64.481.991	-74.277.437
Yapılmakta Olan Yatırımlar	76.751.318	84.787.062
Yatırım Avansları	880.907	817.114
Toplam	473.774.767	526.023.207

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasibat.gov.tr/>, 2021

2020 yılı itibarıyla belediyeler, il özel idareleri ve mahalli idare birliklerinin sahip olduğu maddi varlıkların %74,89'unun arazi ve arsalar ile yer altı ve yer üstü düzenlerinin oluşturduğu görülmektedir.

► B. Mahalli İdarelerin Demirbaş Taşıtlar Sayıları

Belediye, bağlı idare ve mahalli idare birliklerin demirbaş taşıtlar sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 14 : Mahalli İdarelerin Demirbaş Taşıtlar Sayıları

Türü	Binek vb. Taşıtlar	İş makinaları	Yük taşıyıcıları	Diğer (İtfaiye, Cenaze, Ambulans, Traktör vb.)	Toplam
Büyükşehir Belediyesi	8.678	3.916	3.564	8.246	24.404
Büyükşehir İlçe Belediyesi	14.025	6.114	6.730	3.425	30.294
İl Belediyesi	3.035	1.341	1.237	1.697	7.310
İlçe Belediyesi	3.509	2.073	1.834	3.768	11.184
Belde Belediyesi	1.639	867	913	2.056	5.475
Belediyeler Toplam	30.886	14.311	14.278	19.192	78.667
Bağlı İdare	8.213	1.861	2.247	1.122	13.443
Genel Toplam	39.099	16.172	16.525	20.314	92.110

Kaynak: YYGM, 2021

2020 yılı itibarıyla belediyelerde toplam 78.667, bağlı idarelerde 13.443 olmak üzere toplam 92.110 demirbaş taşıtlar olduğu görülmektedir.

7. Mahalli İdarelerin Fiziki Kaynakları

► C. Mahalli İdarelerin Kiralık Taşıt Sayıları

58

Belediye, bağlı idare ve mahalli idare birliklerin kiralık taşıt sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 15 : Mahalli İdarelerin Kiralık Taşıt Sayıları

Türü	Binek vb. Taşıtlar	İş makinaları	Yük taşıyıcıları	Diğer (İtfaiye, Cenaze, Ambulans, Traktör vb.)	Toplam
Büyükşehir Belediyesi	7.853	758	1.110	583	10.304
Büyükşehir İlçe Belediyesi	9.993	740	1.293	1.761	13.787
İl Belediyesi	684	138	163	162	1.147
İlçe Belediyesi	304	135	97	190	726
Belde Belediyesi	39	20	17	23	99
Belediyeler Toplam	18.873	1.791	2.680	2.719	26.063
Bağlı İdare	5.652	711	782	74	7.219
Genel Toplam	24.525	2.502	3.462	2.793	33.282

Kaynak: YYGM, 2021

2020 yılı itibarıyla belediyelerde toplam 26.063, bağlı idarelerde 7.219 kiralık taşıt olduğu görülmektedir.

8. Mahalli İdarelerin Bilançosu, Faaliyet Sonuçları Ve Borç Dağılımları

A. Mahalli İdarelerin Bilançosu

2020 yılı mahalli idarelerin bilançosu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 16 : Mahalli İdarelerin 2020 Yılı Bilançosu

AKTİF (VARLIKLAR)			TUTAR (Bin TL)	PASİF (KAYNAKLAR)			TUTAR (Bin TL)
1	DÖNEN VARLIKLAR		93.110.318	3	KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR		93.478.601
10	HAZİR DEĞERLER		29.363.456	30	KISA VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR		18.565.086
	100	KASA	9.469	300	BANKA KREDİLERİ		12.427.824
	101	ALINAN ÇEKLER	66.722	303	KAMU İDARELERİNE MALİ BORÇLAR HESABI		6.095.434
	102	BANKA	20.896.469	307	FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR HESABI		18.207
	103	VERİLEN ÇEKLER VE GÖNDERME EMİRLERİ (-)	-366.657	308	ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ HESABI (-)		-5.795
	104	PROJE ÖZEL HESABI	5.410.926	309	KISA VADELİ DİĞER İÇ MALİ BORÇLAR		29.417
	105	DÖVİZ	263.064	31	KISA VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR		3.328.507
	106	DÖVİZ GÖNDERME EMİRLERİ (-)	-8.578	310	CARİ YILDA ÖDENECEK DIŞ MALİ BORÇLAR		3.328.507
	108	DİĞER HAZİR DEĞERLER	1.883.529	32	FAALİYET BORÇLARI		38.955.363
	109	BANKA KREDİ KARTLARINDAN ALACAKLAR	1.208.512	320	BÜTÇE EMANETLERİ		38.510.113
11	MENKUL KIYMET VE VARLIKLAR		83.120	322	BÜTÇELEŞTİRİLECEK BORÇLAR		330.639
	110	HİSSE SENETLERİ HESABI	65	329	DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR		114.612
	111	ÖZEL KESİM TAHVİL SENET VE BONOLARI HESABI	45.992	33	EMANET YABANCI KAYNAKLAR		12.045.217
	112	KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONOLARI HESABI	34.298	330	ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR		4.113.345
	117	MENKUL VARLIKLAR	2.766	333	EMANETLER		7.931.871
	118	DİĞER MENKUL KIYMET VE VARLIKLAR	0	34	ALINAN AVANSLAR		68.562
12	FAALİYET ALACAKLARI		28.119.232	340	ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI		49.208
	120	GELİRLERDEN ALACAKLAR	9.701.266	349	ALINAN DİĞER AVANSLAR		19.355
	121	GELİRLERDEN TAKİPLİ ALACAKLAR	16.530.082	36	ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER		14.708.038
	122	GELİRLERDEN TECİLLİ VE TEHİRLİ ALACAKLAR	914.995	360	ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR		2.257.548
	126	VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	255.734	361	ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ		2.410.735
	127	DİĞER FAALİYET ALACAKLARI	717.155	362	FONLAR VEYA DİĞER KAMU İDARELERİ ADINA YAPILAN TAH.		2.598.466
13	KURUM ALACAKLARI		913.359	363	KAMU İDARELERİ PAYLARI		1.444.236
	132	KURUMCA VERİLEN BORÇLARDAN ALACAKLAR	59.910	368	VADESİ GEÇMİŞ ERT. VEYA TAK. VERGİ VE DİĞ. YÜKÜMLÜLÜKLER		5.997.053
	137	TAKİPTEKİ KURUM ALACAKLARI	68.284	37	BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI		1.522.645
	139	DİĞER KURUM ALACAKLARI	785.165	372	KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI		1.416.143
14	DİĞER ALACAKLAR		2.752.343	379	DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI		106.503
	140	KİŞİLERDEN ALACAKLAR	2.752.343	38	GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI		4.200.505
15	STOKLAR		5.933.284	380	GELECEK AYLARA AİT GELİRLER		199.602
	150	İLK MADDE VE MALZEME	5.890.168	381	GİDER TAHAKKUKLARI		4.000.904
	153	TİCARİ MALLAR	31.193	39	DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR		84.677
	157	DİĞER STOKLAR	11.924	397	SAYIM FAZLALARI		50.815
16	ÖN ÖDEMELER		755.007	399	DİĞER ÇEŞİTLİ KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR		33.863
	160	İŞ AVANS VE KREDİLERİ	479	4	UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR		112.844.011
	161	PERSONEL AVANSLARI	8	40	UZUN VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR		51.302.565
	162	BÜTÇE DIŞI AVANS VE KREDİLER	534.643	400	BANKA KREDİLERİ		37.923.073

8. Mahalli İdarelerin Bilançosu, Faaliyet Sonuçları Ve Borç Dağılımları

► A. Mahalli İdarelerin Bilançosu

Tablo 16 : Mahalli İdarelerin 2020 Yılı Bilançosu

60

	AKTİF (VARLIKLAR)	TUTAR (Bin TL)		PASİF (KAYNAKLAR)	TUTAR (Bin TL)
	164 AKREDİTİFLER	15	403	KAMU İDARELERİNE MALİ BORÇLAR HESABI	7.808.162
	165 MAHSUP DÖNEMİNE AKTARILAN AVANS VE KREDİLER	217.929	404	TAHVİLLER HESABI	4.310.966
	166 PROJE ÖZEL HESABINDAN VERİLEN AVANS VE AKREDİTİFLER	1.746	407	FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR HESABI	12.508
	167 DOĞRUDAN DIŞ PROJE KREDİ KULLANIMLARI AVANS VE AKREDİFLERİ	187	408	ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ HESABI (-)	-2.633
18	GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	102.833	409	UZUN VADELİ DİĞER İÇ MALİ BORÇLAR	1.250.488
	180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	100.698	41	UZUN VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR	27.829.725
	181 GELİR TAHAKKUKLARI	2.135	410	DIŞ MALİ BORÇLAR	27.829.725
19	DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	25.087.683	42	FAALİYET BORÇLARI	412.142
	190 DEVREDEN KATMA DEĞER VERGİSİ	25.063.930	429	DİĞER FAALİYET BORÇLARI	412.142
	197 SAYIM NOKSANLARI	10.436	43	DİĞER BORÇLAR	10.714.642
	198 DİĞER ÇEŞİTLİ DÖNEN VARLIKLAR	13.317	430	ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	3.049.796
2	DURAN VARLIKLAR	564.569.554	438	VADESİ GEÇMİŞ, ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER HESABI	7.664.846
21	MENKUL KIYMET VE VARLIKLAR	72	44	ALINAN AVANSLAR	47.655
	217 MENKUL VARLIKLAR	72	440	ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI	3.255
	218 DİĞER MENKUL KIYMET VE VARLIKLAR HESABI	0	449	ALINAN DİĞER AVANSLAR	44.400
22	FAALİYET ALACAKLARI	6.519.735	47	BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	9.446.776
	220 GELİRLERDEN ALACAKLAR	1.185.719	472	KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI	8.448.206
	222 GELİRLERDEN TECİLLİ VE TEHİRLİ ALACAKLAR	2.559.027	479	DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	998.570
	226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	128.550	48	GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	12.926.184
	227 DİĞER FAALİYET ALACAKLARI	2.646.440	480	GELECEK YILLARA AİT GELİRLER	1.095.652
23	KURUM ALACAKLARI	405.143	481	GİDER TAHAKKUKLARI	11.830.532
	232 KURUMCA VERİLEN BORÇLARDAN ALACAKLAR	53.484	49	DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	164.322
	239 DİĞER KURUM ALACAKLARI	351.659	499	DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR HESABI	164.322
24	MALİ DURAN VARLIKLAR	30.948.214	5	ÖZ KAYNAKLAR	451.357.260
	240 MALİ KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	12.783.307	50	NET DEĞER	342.669.722
	241 MAL VE HİZMET ÜRETEN KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	18.980.835	500	NET DEĞER	342.669.722
	247 SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)	-815.928	51	DEĞER HAREKETLERİ	1.018.707
25	MADDİ DURAN VARLIKLAR	526.023.207	519	DEĞER HAREKETLERİ SONUÇLARI	1.018.707
	250 ARAZİ VE ARSALAR	178.625.734	57	GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	144.764.914
	251 YER ALTI VE YER ÜSTÜ DÜZENLERİ	215.312.073	570	GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	144.764.914
	252 BİNALAR	78.768.341	58	GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-59.835.377
	253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR	11.170.439	580	GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-59.835.377
	254 TAŞITLAR	18.092.933	59	DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI	22.739.294
	255 DEMİRBAŞLAR	7.497.369	590	DÖNEM OLUMLU FAALİYET SONUCU	22.739.294
	256 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR	5.229.578			
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-74.277.437			
	258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	84.787.062			
	259 YATIRIM AVANSLARI	817.114			

8. Mahalli İdarelerin Bilançosu, Faaliyet Sonuçları Ve Borç Dağılımları

A. Mahalli İdarelerin Bilançosu

Tablo 16 : Mahalli İdarelerin 2020 Yılı Bilançosu

AKTİF (VARLIKLAR)			TUTAR (Bin TL)	PASİF (KAYNAKLAR)			TUTAR (Bin TL)
26	MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR		50				
260	HAKLAR		2.912.099				
264	ÖZEL MALİYETLER		111.529				
268	BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)		-3.023.578				
28	GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI		430.717				
280	GELECEK YILLARA AİT GİDERLER		419.010				
281	GELİR TAHAKKUKLARI		11.707				
29	DİĞER DURAN VARLIKLAR		242.415				
294	ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VARLIKLAR		949.598				
297	DİĞER ÇEŞİTLİ DURAN VARLIKLAR		29.963				
299	BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)		-737.146				
AKTİF TOPLAMI			657.679.872	PASİF TOPLAMI			657.679.872
9 - BORÇLU NAZIM HESAPLAR				9 - ALACAKLI NAZIM HESAPLAR			
90	ÖDENEK HESAPLARI		148.150	90	ÖDENEK HESAPLARI		148.150
906	MAHSUP DÖNEMİNE AKTARILAN KULLANILACAK ÖDENEKLER		148.150	907	MAHSUP DÖNEMİNE AKTARILAN ÖDENEKLER		148.150
91	NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER		24.184.790	91	NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER		24.184.790
910	TEMİNAT MEKTUPLARI		20.991.738	911	TEMİNAT MEKTUPLARI EMANETLERİ		2.0991.738
912	KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER		8.123	913	KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMET EMANETLERİ		8.123
914	VERİLEN TEMİNAT MEKTUPLARI HESABI		3.184.929	915	VERİLEN TEMİNAT MEKTUPLARI KARŞILIĞI HESABI		3.184.929
92	GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI		70.712.061	92	GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI		70.712.061
920	GİDER TAAHHÜTLERİ		70.571.534	921	GİDER TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI		70.571.534
922	KAMU-ÖZEL İŞBİRLİĞİ MODELİ TAAHHÜTLERİ HESABI		140.527	923	KAMU-ÖZEL İŞBİRLİĞİ MODELİ TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI HESABI		140.527
93	VERİLEN GARANTİLER		327.673	93	VERİLEN GARANTİLER		327.673
930	VERİLEN GARANTİLER		327.673	931	VERİLEN GARANTİLER KARŞILIĞI		327.673
94	DEĞERLİ KAĞİT VE ÖZEL TAHKKUK		758.300	94	DEĞERLİ KAĞİT VE ÖZEL TAHKKUK		758.300
948	BAŞKA BİRİMLER ADINA İZLENEN ALACAKLAR		758.300	949	BAŞKA BİRİMLER ADINA İZLENEN ALACAK EMANETLERİ		758.300
99	DİĞER NAZIM HESAPLAR		30.579.303	99	DİĞER NAZIM HESAPLAR		30.579.303
990	KİRAYA VERİLEN DURAN VARLIKLAR		27.775.648	999	DİĞER NAZIM HESAPLAR KARŞILIĞI HESABI		30.579.303
993	MADDİ DURAN VARLIKLARIN KİRA VE İRTİFAK HAKKI GELİRLERİ		2.803.655				
GENEL TOPLAM			784.390.148	GENEL TOPLAM			784.390.148

Kaynak: HMB, 2021.

1. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinde yer alan Mahalli İdareler alt sektörüne dahil idarelerin verilerini içermektedir.

2. Konsolide bilanço tek bir raporlama birimine aitmiş gibi kabul edildiğinden 590-Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ve 591-Dönem Olumsuz Faaliyet Sonucu Hesabı netleştirilerek raporlanmıştır.

3.Mali raporlama tabloları dış denetimden geçmemiş mali veriler kullanılarak hazırlanmaktadır.

4.Mahalli idareler kapsamındaki idarelerin kendi aralarında yaptıkları işlemlere uygulanan konsolidasyon işleminin detayları Bilançonun Eki olan "Konsolide Edilen / Edilemeyen Tutarlar" tablosunda yer almaktadır.

2020 yılı itibarıyla mahalli idarelerde, dönen varlıkların 93.110.318.300 TL, duran varlıkların 564.569.553.600 TL, kısa vadeli yabancı kaynakların 93.478.601.300 TL, uzun vadeli yabancı kaynakların 112.844.010.600 TL ve öz kaynakların 451.357.260.000 TL olduğu görülmektedir.

8. Mahalli İdarelerin Bilançosu, Faaliyet Sonuçları Ve Borç Dağılımları

► B. Mahalli İdarelerin Faaliyet Sonuçları

2020 yılı mahalli idarelerin faaliyet sonuçları tablosu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 17 : Mahalli İdarelerin Faaliyet Sonuçları

Faaliyet Türü	Tutar (Bin TL)	Dağılım %
FAALİYET GELİRLERİ TOPLAMI (Tahakkuk Esaslı)	184.375.876	100,0
Vergi Gelirleri	22.623.405	12,3
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	15.810.766	8,6
Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	3.638.557	2,0
Harçlar	3.162.327	1,7
Başka Yerde Sınıflandırılmayan Vergiler	11.756	0,0
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	33.075.548	17,9
Mal ve Hizmet Satış Gelirleri	18.536.108	10,1
Malların Kullanma veya Faaliyette Bulunma İzni Gelirleri	69.438	0,0
KİT ve Kamu Bankaları Gelirleri	114.031	0,1
Kurumlar Hasılatı	9.531.254	5,2
Kurumlar Karları	115.085	0,1
Kira Gelirleri	4.342.206	2,4
Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	367.425	0,2
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	10.421.328	5,7
Yurt Dışından Alınan Bağış ve Yardımlar	46.579	0,0
Merkezi Yönetim Bütçesine Dahil İdarelerden Alınan Bağış ve Yardımlar	4.164.711	2,3
Diğer İdarelerden Alınan Bağış ve Yardımlar	489.780	0,3
Kurumlardan ve Kişilerden Alınan Yardım ve Bağışlar	2.184.158	1,2
Proje Yardımları	3.536.100	1,9
Diğer Gelirler	108.674.736	58,9
Faiz Gelirleri	1.282.495	0,7
Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar	98.382.519	53,4
Para Cezaları	3.199.380	1,7
Diğer Çeşitli Gelirler	5.810.342	3,2
Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	9.333.660	5,1
Döviz Mevcudunun Değerlenmesinde Oluşan Olumlu Kur Farkları	590.673	0,3
Menkul Kıymet ve Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	9.124	0,0
Stokların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	7.882	0,0
Maddi Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	2.346.366	1,3
Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	181.734	0,1
Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsi Borç Stokundaki Azalışlar	2.418.879	1,3
Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsinden Alacaklardaki Artışlar	74.598	0,0
Kur Değişikliği Dışındaki Değer ve Miktar Değişimlerinden Kaynaklanan Gelirler	1.287.260	0,7
Diğer Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	2.417.144	1,3
Kamu İdarelerinden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklar	247.199	0,1
Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerinden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan E.E.G	90.833	0,0

8. Mahalli İdarelerin Bilançosu, Faaliyet Sonuçları Ve Borç Dağılımları

► B. Mahalli İdarelerin Faaliyet Sonuçları

Tablo 17 : Mahalli İdarelerin Faaliyet Sonuçları

Faaliyet Türü	Tutar (Bin TL)	Dağılım %
Özel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerinden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan E.E.G	18.508	0,0
Düzenleyi ve Denetleyici Kurumlardan Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan E.E.G	1.126	0,0
Sosyal Güvenlik Kurumlarından Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan E.E.G	1.789	0,0
Mahalli İdarelerden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan E.E.G	134.942	0,1
FAALİYET GİDERLERİ TOPLAMI (Tahakkuk Esaslı)	161.636.582	100,0
Personel Giderleri	24.863.022	15,4
Memurlar	10.587.037	6,5
Sözleşmeli Personel	2.064.945	1,3
İşçiler	10.728.341	6,6
Geçici Personel	180.629	0,1
Diğer Personel	1.302.070	0,8
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	3.880.235	2,4
Memurlar	1.475.845	0,9
Sözleşmeli Personel	305.881	0,2
İşçiler	1.884.910	1,2
Geçici Personel	72.484	0,0
Diğer Personel	140.963	0,1
Sosyal Güvenlik Primi Ödemeleri Gecikme Cezası ve Zamları	152	0,0
Mal Ve Hizmet Alım Giderleri	69.425.231	43,0
Üretime Yönelik Mal Ve Malzeme Alımları	560.992	0,3
Tüketime Yönelik Mal Ve Malzeme Alımları	10.886.041	6,7
Yolluklar	63.653	0,0
Görev Giderleri	2.787.556	1,7
Hizmet Alımları	48.284.270	29,9
Temsil Ve Tanıtma Giderleri	827.765	0,5
Menkul Mal,Gayrimaddi Hak Alım, Bakım Ve Onarım Giderleri	2.311.726	1,4
Gayrimenkul Mal Bakım Ve Onarım Giderleri	3.675.982	2,3
Tedavi Ve Cenaze Giderleri	27.248	0,0
Faiz Giderleri	7.814.412	4,8
Kamu Kurumlarına Ödenen İç Borç Faiz Giderleri	36.015	0,0
Diğer İç Borç Faiz Giderleri	7.058.746	4,4
Dış Borç Faiz Giderleri	719.632	0,4
İskonto Giderleri	19	0,0
Cari Transferler	5.183.837	3,2
Görev Zararları	702.279	0,4
Hazine Yardımları (Mahalli İdare Yardımları)	190.939	0,1
Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler	635.191	0,4
Hane Halkına Yapılan Transferler	3.550.325	2,2
Yurtdışına Yapılan Transferler	13.876	0,0
Gelirlerden Ayrılan Paylar	91.227	0,1

8. Mahalli İdarelerin Bilançosu, Faaliyet Sonuçları Ve Borç Dağılımları

► B. Mahalli İdarelerin Faaliyet Sonuçları

64

Tablo 17 : Mahalli İdarelerin Faaliyet Sonuçları

Faaliyet Türü	Tutar (Bin TL)	Dağılım %
Sermaye Transferleri	2.933.105	1,8
Yurtiçi Sermaye Transferleri	2.925.218	1,8
Yurtdışı Sermaye Transferleri	7.887	0,0
Değer Ve Miktar Değişimleri Giderleri	14.468.841	9,0
Döviz Mevcudunun Değerlenmesinde Oluşan Olumsuz Kur Farkları	1.149.967	0,7
Menkul Kıymet ve Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Farklar	101.149	0,1
Stokların Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Farklar	156	0,0
Maddi Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Farklar	475.370	0,3
Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	53.866	0,0
Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsi Borç Stokundaki Artışlar	10.833.092	6,7
Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsinden Alacaklardaki Azalışlar	8.069	0,0
Kur Değ. Dışındaki Değer ve Miktar Değişimlerinden Kaynaklanan Giderler	649	0,0
Diğer Değer ve Miktar Değişimleri Giderleri	1.846.523	1,1
Gelirlerin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	1.876.448	1,2
Vergi Gelirlerinin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	582.817	0,4
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirlerinin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	854.424	0,5
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirlerin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	16.280	0,0
Diğer Gelirlerin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	422.926	0,3
Amortisman Giderleri	12.038.110	7,4
Maddi Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	11.567.106	7,2
Maddi Olmayan Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	420.127	0,3
Diğer Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	50.877	0,0
İlk Madde ve Malzeme Giderleri	11.318.821	7,0
Kırtasiye Malzemeleri	343.920	0,2
Beslenme, Gıda amaçlı ve Mutfakta Kullanılan Tüketim Malzemeleri	64.860	0,0
Tıbbi ve Laboratuvar Sarf Malzemeleri	542.380	0,3
Yakıtlar, Yakıt Katkıları ve Katkı Yağlar	2.909.532	1,8
Temizleme Ekipmanları	545.656	0,3
Giyecek, Mefruşat ve Tuhafiye Malzemeleri	317.399	0,2
Yiyecek	482.425	0,3
İçecek	127.827	0,1
Canlı Hayvanlar	23.317	0,0
Zirai Maddeler	577.797	0,4
Yem	59.155	0,0
Bakım, Onarım ve Üretim Malzemeleri	2.524.639	1,6
Yedek Parçalar	1.398.185	0,9
Nakil Vasıtaları Lastikleri	176.168	0,1
Değişim, Bağış ve Satış Amaçlı Giderler	68.266	0,0
Spor Malzemeleri Grubu	41.328	0,0
Basınçlı Ekipmanlar	62.465	0,0
Diğer Tüketim Amaçlı Ekipmanlar	1.053.502	0,7

8. Mahalli İdarelerin Bilançosu, Faaliyet Sonuçları Ve Borç Dağılımları

► B. Mahalli İdarelerin Faaliyet Sonuçları

Tablo 17 : Mahalli İdarelerin Faaliyet Sonuçları

Faaliyet Türü	Tutar (Bin TL)	Dağılım %
Karşılık Giderleri	332.008	0,2
Kıdem Tazminatı Karşılıkları	332.008	0,2
Silinen Alacaklardan Kaynaklanan Giderler	2.316.323	1,4
Gelirlerden Alacaklardan Silinenler	2.236.805	1,4
Kişilerden Alacaklardan Silinenler	39.454	0,0
Kurum Alacaklarından Silinenler	40.064	0,0
Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Mali Olmayan Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	1.387.732	0,9
Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	1.241.967	0,8
Özel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	3.215	0,0
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlara Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	35	0,0
Sos GÜv. Kurumlarına Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	50	0,0
Mahalli İdarelere Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	142.465	0,1
Proje Kapsamında Yapılan Cari Giderler	1.699.071	1,1
Proje Kapsamında Yapılan Cari Giderler	1.699.071	1,1
Diğer Giderler	2.099.385	1,3
Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Giderler	2.099.385	1,3
NET FAALİYET SONUCU	22.739.294	

Kaynak: HMB, 2021

1) 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan mahalli idareler kapsamındaki kamu idarelerinin verilerini içermektedir.

2) Faaliyet gelirleri ve giderleri, muhasebe ilke ve kurallarına uygun olarak mali yıl içerisinde tahakkuk eden ve tahsilat veya ödeme şartına bağlı kalınmaksızın hesaplara kaydedilen her türlü kamu gelir ve giderinden oluşmaktadır.

3) Mali raporlama tabloları dış denetimden geçmemiş mali veriler üzerinden derlenmektedir.

4) Mahalli idareler kapsamındaki idarelerin kendi aralarında yaptıkları işlemlere uygulanan konsolidasyon işleminin detayları Bilançonun Eki olan "Konsolide Edilen / Edilemeyen Tutarlar" tablosunda yer almaktadır.

2020 yılı itibarıyla mahalli idarelerin faaliyet gelirlerinin 184.375.876.100 TL, faaliyet giderlerinin 161.636.581.600 TL ve net faaliyet sonucunun 22.739.294.500 TL olduğu görülmektedir.

► C. Mahalli İdarelerin Borç Dağılımları

2020 yılı mahalli idarelerin borç dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 18 : Mahalli İdarelerin Borç Dağılımları

Yıl	Banka Kredileri	Kamu İdarelerine Mali Borçlar	Dış Mali Borçlar	Bütçe Emanetleri	Vergi ve Sosyal Güvenlik	Diğer Yükümlülükler	Toplam Yükümlülük (Bin TL)
2019	48.848.401	11.318.772	21.796.639	34.261.532	4.156.713	59.198.835	179.580.892
2020	50.530.897	13.903.596	31.158.233	38.510.113	4.668.283	67.561.490	206.332.612

Kaynak: HMB, 2021

Tüm mahalli idarelere ait yükümlülükler incelendiğinde, 2020 yılı borç stokunun 206.332.612.000 TL olduğu görülmektedir.

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► A. Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmeleri

1. Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2019 ve 2020 yılları itibarıyla mahalli idarelerin bütçe gerçekleştirmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 19 : Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmeleri

Yılı	Bütçe Giderleri	Bütçe Gelirleri	Bütçe Dengesi (Bin TL)
2019	163.138.373	151.241.768	-11.896.605
2020	173.001.339	173.930.430	929.091

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2019 yılında mahalli idarelerin bütçe gelirleri bütçe giderlerinin %92,7'sini karşılamasına rağmen, 2020 yılında mahalli idareler bütçeleri fazla vermiştir.

2. Belediyelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2019 ve 2020 yılları itibarıyla belediyelerin bütçe gerçekleştirmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 20 : Belediyelerin Bütçe Gerçekleşmeleri

Yılı	Bütçe Giderleri	Bütçe Gelirleri	Bütçe Dengesi (Bin TL)
2019	123.349.928	115.484.308	-7.865.620
2020	134.559.344	136.768.350	2.209.006

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

Belediyelerin bütçe gerçekleştirmeleri incelendiğinde; 2019 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinin %93,6'sını karşılamasına rağmen bütçe 2020 yılında %1,6 oranında fazla verdiği görülmektedir.

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► A. Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmeleri

3. Belediye Bağlı İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2019 ve 2020 yılları itibarıyla belediye bağlı idarelerinin bütçe gerçekleştirmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 21 : Belediye Bağlı İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmeleri

Yılı	Bütçe Giderleri	Bütçe Gelirleri	Bütçe Dengesi (Bin TL)
2019	28.821.567	25.918.136	-2.903.431
2020	28.205.706	26.512.043	-1.693.663

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

Belediye bağlı idarelerinin bütçe gerçekleştirmeleri incelendiğinde; 2019 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinin %89,9'unu, 2020 yılında %94'ünü karşıladığı görülmektedir.

4. İl Özel İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2019 ve 2020 yılları itibarıyla özel idarelerinin bütçe gerçekleştirmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 22 : İl Özel İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmeleri

Yılı	Bütçe Giderleri	Bütçe Gelirleri	Bütçe Dengesi (Bin TL)
2019	11.256.954	10.696.680	-560.274
2020	10.154.404	10.729.248	574.844

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

İl Özel İdarelerinin bütçe gerçekleştirmeleri incelendiğinde; 2019 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinin %95'ini karşıladığı, 2020 yılında bütçenin %5,6 oranında fazla verdiği görülmektedir.

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► A. Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmeleri

5. Mahalli İdare Birliklerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2019 ve 2020 yılları itibarıyla mahalli idare birliklerinin bütçe gerçekleştirmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 23 : Mahalli İdare Birliklerinin Bütçe Gerçekleşmeleri

Yılı	Bütçe Giderleri	Bütçe Gelirleri	Bütçe Dengesi (Bin TL)
2019	2.429.039	2.345.680	-83.359
2020	2.489.759	2.569.780	80.021

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

Mahalli idare birliklerinin bütçe gerçekleştirmelerine bakıldığında 2019 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinin %96,6'sını karşıladığı, 2020 yılında ise bütçenin %3,2 oranında fazla verdiği görülmektedir.

► B. Mahalli İdarelerin Bütçe Tahminleri

Tablo 24 : Mahalli İdarelerin Bütçe Tahminleri

Türü	GELİR TAHMİNİ (BinTL)				GİDER TAHMİNİ (BinTL)			
	2021	2022	2023	Toplam	2021	2022	2023	Toplam
Büyükşehir Belediyeleri	77.353.479	83.841.861	89.356.424	250.551.763	87.634.089	93.845.519	99.643.827	281.123.434
Bağlı Kuruluşlar	38.792.014	41.828.192	46.232.259	126.852.466	45.088.689	47.525.209	50.593.041	143.206.938
Büyükşehir İlçe Belediyeleri	68.415.910	72.580.251	77.609.658	218.605.820	69.365.516	73.939.535	78.439.458	221.744.510
İl Belediyeleri	13.924.477	14.942.973	15.912.080	44.779.530	14.480.076	15.625.141	16.237.409	46.342.627
İlçe Belediyeleri	12.807.700	13.419.964	14.360.432	40.588.095	12.851.770	13.624.733	15.235.023	41.711.526
Belde Belediyeleri	3.847.156	4.473.349	4.824.338	13.144.843	4.227.826	4.532.803	4.827.582	13.588.211
İl Özel İdareleri	5.487.639	5.732.638	5.996.357	17.216.634	4.883.799	5.119.911	5.348.185	15.351.894
TOPLAM	220.630.395	236.821.252	254.293.571	711.745.217	238.533.787	254.214.873	270.326.547	763.069.141

Kaynak: YYGM, 2021

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► C. Mahalli İdarelerin Harcamaları

İl özel idareleri, belediyeler ve mahalli idare birlikleri harcamalarını oluşturan giderler genel olarak aşağıda belirtilmiştir:

– a. Büyükşehir Belediyelerinin Harcamaları

Büyükşehir belediyelerinin harcamaları aşağıda sayılanlardan oluşmaktadır:

- Belediye hizmet binaları ve tesislerin temini, bakım ve onarımı için yapılan giderler,
- Belediye personeline ve belediyenin seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim ile diğer giderler,
- İlçe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje giderleri,
- Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri,
- Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler,
- Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,
- Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı ile üyelik aidatı giderleri,
- Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler,
- Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ve sigorta giderleri,
- Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar,
- Dava takip ve icra giderleri,
- Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri,
- Avukatlık, danışmanlık ve denetim ödemeleri,
- Bu Kanun'da büyükşehir belediyesine verilen görevlerle sınırlı olarak, yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kuruluşlar ve sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri,
- Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler,
- Büyükşehir belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri,
- Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

– b. İl, İlçe ve Belde Belediyelerinin Harcamaları

İl, ilçe ve belde belediyelerinin harcamaları şunlardır:

- Belediye binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler,
- Belediyenin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler,
- Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri,
- Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,
- Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler,
- Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve katıldığı birliklerle ilgili ortaklık payı ve üyelik aidatı giderleri,
- Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler,
- Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ile sigorta giderleri,
- Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar,
- Dava takip ve icra giderleri,
- Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri,

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► C. Mahalli İdarelerin Harcamaları

70

– b. İl, İlçe ve Belde Belediyelerinin Harcamaları

- Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler,
- Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri,
- Sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler,
- Belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri,
- Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler,
- Şartlı bağışlarla ilgili yapılacak harcamalar,
- İmar düzenleme giderleri,
- Her türlü proje giderleri.

– c. İl Özel İdarelerinin Harcamaları

İl özel idarelerinin harcamaları aşağıdaki maddelerden oluşmaktadır.

- İl özel idaresi binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler,
- İl özel idaresinin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler.
- Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri,
- Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,
- İl genel meclisince belirlenecek ilkeler çerçevesinde köylere veya köylerin aralarında kurdukları birliklere yapılacak yardımlar,
- İl özel idaresinin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı, üyelik aidatı giderleri,
- Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ve sigorta giderleri,
- Yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.
- Dava takip ve icra giderleri,
- Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri,
- Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler,
- Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri,
- Sosyo-kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler,
- Özel idare hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri.
- Doğal afet giderleri,
- Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

– d. Mahalli İdare Birliklerinin Harcamaları

Mahalli idare birliklerinin, görev alanlarıyla sınırlı olmak üzere harcamaları şunlardır:

- Birlik hizmetlerinin yürütülmesi için yapılacak giderler,
- Birliğin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluk, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler,
- Hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► C. Mahalli İdarelerin Harcamaları

– d. Mahalli İdare Birliklerinin Harcamaları

- Birliğin hizmet binalarının, tesislerinin, araç ve gereçlerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler,
- Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ücretler ile sigorta giderleri,
- Dava takip ve icra giderleri,
- Avukatlık, danışmanlık ve denetim ücretleri,
- Kamu ve özel sektör kuruluşlarıyla yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri,
- Temsil, tören ve ağırlama giderleri.

1. Mahalli İdarelerin Harcamalarına İlişkin Genel Göstergeler

2019 ve 2020 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 25 : Mahalli İdare Türlerine Göre Harcamaları (Bin TL)		
Türü	2019	2020
Belediyeler	123.349.928	134.559.344
Belediye Bağlı İdareleri	28.821.567	28.205.706
İl Özel İdareleri	11.256.954	10.154.404
Mahalli İdare Birlikleri	2.429.039	2.489.759
Konsolide Toplam*	163.138.373	173.001.339

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında belediyeler 134.559.344.000 TL, belediye bağlı idareleri 28.205.706.000 TL, il özel idareleri 10.154.404.000 TL ve mahalli idare birlikleri 2.489.759.000 TL harcamada bulunmuştur. Mahalli idare harcamalarının %94'ü belediyeler ve bağlı idareler tarafından gerçekleştirilmiştir.

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► C. Mahalli İdarelerin Harcamaları

2. Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları

2019 ve 2020 yılları itibarıyla mahalli idarelerin gider kalemlerine göre harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 26 : Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları (Bin TL)		
Türü	2019	2020
Personel Giderleri	23.068.505	24.504.850
SGK Devlet Primi	3.675.393	3.854.208
Mal ve Hizmet Alımları	73.456.928	79.464.273
Faiz Harcamaları	7.418.854	7.589.003
Cari Transferler	6.040.901	7.835.195
Sermaye Giderleri	44.962.194	44.517.789
Sermaye Transferleri	1.759.583	2.041.947
Borç Verme	2.756.015	3.194.074
Konsolide Toplam*	163.138.373	173.001.339

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/2021>

2020 yılı itibarıyla; mahalli idarelerin personel harcamaları 24.504.850.000 TL, SGK devlet primi harcamaları 3.854.208.000 TL, mal ve hizmet alımları 79.464.273.000 TL, faiz harcamaları 7.589.003.000 TL, cari transferleri 7.835.195.000 TL, sermaye giderleri 44.517.789.000 TL, sermaye transferleri 2.041.947.000 TL, borç verme kalemi 3.194.074.000 TL'dir.

Mahalli idarelerin mal ve hizmet alımı ile sermaye giderleri toplam harcamanın %71,6'sını oluşturmaktadır. Mahalli idarelerin personel giderlerinin %14,16 ile yasal sınırın oldukça altında olduğu gözlemlenmektedir.

- a. Personel Harcamaları

Personel harcamaları, ilgili mahalli idarede çalışan memurlar, sözleşmeli personel, işçiler, geçici personel ve diğer personelin ücretlerini kapsamaktadır.

2019 ve 2020 yılları itibarıyla mahalli idarelerin personel harcamaları ve toplam harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► C. Mahalli İdarelerin Harcamaları

2. Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları

– a. Personel Harcamaları

Tablo 27 : Mahalli İdare Türlerine Göre Personel Harcamaları ve Toplam Harcamaları (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Personel Harcamaları	Toplam Harcamalar	(%)	Personel Harcamaları	Toplam Harcamalar	(%)
Belediyeler	17.524.466	123.349.928	14,21	18.796.962	134.559.344	13,97
Belediye Bağlı İdareleri	3.000.134	28.821.567	10,41	3.167.184	28.205.706	11,23
İl Özel İdareleri	2.364.275	11.256.954	21,00	2.382.711	10.154.404	23,46
Mahalli İdare Birlikleri	179.630	2.429.039	7,40	157.993	2.489.759	6,35
Toplam*	23.068.505	163.138.373	14,14	24.504.850	173.001.339	14,16

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında personel harcamaları olarak; belediyeler 18.796.962.000 TL, belediye bağlı idareleri 3.167.184.000 TL, il özel idareleri 2.382.711.000 TL ve mahalli idare birlikleri 157.993.000 TL harcamıştır.

2020 yılı itibarıyla; mahalli idarelerde toplam harcamalar içindeki personel harcamalarının payı %14,16'dır. Bu pay belediyelerde %13,97, belediye bağlı idarelerinde %11,23, il özel idarelerinde %23,46, mahalli idare birliklerinde %6,35'tir.

1. Belediye Türlerine Göre Personel Harcamaları

2019 ve 2020 yılları itibarıyla belediye türlerine göre personel harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 28 : Belediye Türlerine Göre Personel Harcamaları ve Toplam Harcamalar (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Personel Harcamaları	Toplam Harcamalar	(%)	Personel Harcamaları	Toplam Harcamalar	(%)
Büyükşehir Belediyeleri	5.641.333	59.490.789	9,48	6.123.733	64.208.084	9,54
İl Belediyeleri	1.623.151	8.713.116	18,63	1.745.593	10.065.599	17,34
İlçe ve Belde Belediyeleri	10.259.982	55.276.284	18,56	10.927.636	60.432.725	18,08
Toplam*	17.524.466	123.349.928	14,21	18.796.962	134.559.344	13,97

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► C. Mahalli İdarelerin Harcamaları

2. Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları

– a. Personel Harcamaları

1. Belediye Türlerine Göre Personel Harcamaları

2020 yılında personel giderleri olarak; büyükşehir belediyeleri 6.123.733.000 TL, il belediyeleri 1.745.593.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 10.927.636.000 TL harcamıştır.

2020 yılında personel harcamalarının toplam harcamalar içindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %9,54, il belediyelerinde %17,34, ilçe ve belde belediyelerinde %18,08'dir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49'uncu maddesi ile belediyenin yıllık toplam personel harcamalarının gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarın %30'unu aşamayacağı, nüfusu 10.000'in altında bulunan belediyeler için bu oranın %40 olduğu, yıl içinde aylık ve ücretlerde beklenmedik bir artışın meydana gelmesi sonucunda personel harcamalarının söz konusu oranları aşması durumunda cari yıl ve izleyen yıllarda personel harcamaları bu oranların altına ininceye kadar yeni personel alımı yapılamayacağı, yeni personel alımı nedeniyle bu oranların aşılması sebebiyle oluşacak kamu zararının olduğu tarihten itibaren hesaplanacak kanuni faiziyle birlikte belediye başkanından tahsil edileceği hüküm altına alınmıştır. Bu düzenleme personel harcamalarındaki artışı durdurmuş ve kısmen aşağıya çekmiştir.

Mahalli idarelerde personel harcamaları toplam harcamalar içerisinde azalan bir seyir izlemeye başlamıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'na dayanılarak çıkartılan norm kadro yönetmelikleri ile mahalli idarelerde personel istihdamına yeni bir disiplin getirilmiştir. Belediyelerin personel istihdamına bir sınırlama getirilmiş, tahmini bütçedeki personel harcamaları yerine gerçekleşmiş bütçedeki miktarlar esas alınmak suretiyle baz alınan miktarın subjektif olmasının önüne geçilmiştir.

– b. Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi Harcamaları

Sosyal Güvenlik Kurumu primi, ilgili mahalli idarede çalışan memurlar, sözleşmeli personel, işçiler, geçici personel ve diğer personelin devlete ödenen prim harcamalarından oluşmaktadır.

2019 ve 2020 yılları itibarıyla sosyal güvenlik kurumu devlet primi ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 29 : Mahalli İdare Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi ve Toplam Harcamalar (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	SGK Devlet Primi	Toplam Harcamalar	%	SGK Devlet Primi	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	2.722.133	123.349.928	2,21	2.869.928	134.559.344	2,13
Belediye Bağlı İdareleri	535.012	28.821.567	1,86	557.348	28.205.706	1,98
İl Özel İdareleri	402.248	11.256.954	3,57	411.396	10.154.404	4,05
Mahalli İdare Birlikleri	16.000	2.429.039	0,66	15.536	2.489.759	0,62
Toplam*	3.675.393	163.138.373	2,25	3.854.208	173.001.339	2,22

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► C. Mahalli İdarelerin Harcamaları

2. Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları

– b. Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi Harcamaları

2020 yılında sosyal güvenlik kurumu devlet primi olarak; belediyeler 2.869.928.000 TL, belediye bağlı idareleri 557.348.000 TL, il özel idareleri 411.396.000 TL ve mahalli idare birlikleri 15.536.000 TL harcamıştır.

2020 yılı itibarıyla toplam harcamalar içindeki SGK harcamalarının payı %2,22'dir. Bu pay belediyelerde %2,13, belediye bağlı idarelerinde %1,98, mahalli idare birliklerinde %0,62, il özel idarelerinde ise %4,05'tir.

1. Belediye Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi

2019 ve 2020 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sosyal güvenlik kurumu devlet primi ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 30: Belediye Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi ve Toplam Harcamalar (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	SGK Devlet Primi	Toplam Harcamalar	%	SGK Devlet Primi	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	864.429	59.490.789	1,45	921.652	64.208.084	1,44
İl Belediyeleri	265.168	8.713.116	3,04	277.375	10.065.599	2,76
İlçe ve Belde Belediyeleri	1.592.536	55.276.284	2,88	1.670.901	60.432.725	2,76
Toplam*	2.722.133	123.349.928	2,21	2.869.928	134.559.344	2,13

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında sosyal güvenlik kurumu devlet primi olarak; büyükşehir belediyeleri 921.652.000 TL, il belediyeleri 277.375.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 1.670.901.000 TL harcamıştır.

2020 yılında SGK harcamalarının toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %1,44, il belediyelerinde %2,76, ilçe ve belde belediyelerinde %2,76'dır.

– c. Mal ve Hizmet Alımları

Mal ve hizmet alımları, ilgili mahalli idarenin, üretime ve tüketime yönelik mal ve malzeme alımları, yolluklar, görev harcamaları, hizmet alımları, temsil ve tanıtma harcamaları, menkul mal, gayri maddi hak alım, bakım ve onarım harcamaları, gayrimenkul mal bakım ve onarım harcamaları, tedavi ve cenaze harcamalarından oluşmaktadır.

2019 ve 2020 yılları itibarıyla mahalli idarelerin mal ve hizmet alımları ve toplam harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► C. Mahalli İdarelerin Harcamaları

2. Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları

– c. Mal ve Hizmet Alımları

Tablo 31 : Mahalli İdare Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları ve Toplam Harcamalar (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Mal ve Hizmet Alımları	Toplam Harcamalar	%	Mal ve Hizmet Alımları	Toplam	%
Belediyeler	56.225.839	123.349.928	45,58	60.878.819	134.559.344	45,24
Belediye Bağlı İdareleri	14.104.737	28.821.567	48,94	15.350.674	28.205.706	54,42
İl Özel İdareleri	2.230.813	11.256.954	19,82	2.271.488	10.154.404	22,37
Mahalli İdare Birlikleri	907.271	2.429.039	37,35	1.015.870	2.489.759	40,80
Toplam*	73.456.928	163.138.373	45,03	79.464.273	173.001.339	45,93

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2021

Mahalli idarelerin en büyük harcama kalemi mal ve hizmet alımları olup, bu kapsamda 2020 yılında; belediyeler 60.878.819.000 TL, belediye bağlı idareleri 15.350.674.000 TL, il özel idareleri 2.271.488.000 TL ve mahalli idare birlikleri 1.015.870.000 TL harcama yapmıştır. Mal ve hizmet alımlarının bir kısmı yatırım amacıyla yapılmaktadır.

2020 yılı itibarıyla mahalli idarelerde toplam harcamalar içindeki mal ve hizmet alımlarının payı %45,93'tür. Bu pay belediyelerde %45,24, belediye bağlı idarelerinde %54,42, mahalli idare birliklerinde %40,80, il özel idarelerinde ise %22,37'dir.

1. Belediye Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları

2019 ve 2020 yılları itibarıyla belediye türlerine göre mal ve hizmet alımları ile toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 32 : Belediye Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları ve Toplam Harcamalar (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Mal ve Hizmet Alımları	Toplam Harcamalar	%	Mal ve Hizmet Alımları	Toplam	%
Büyükşehir Belediyeleri	20.593.780	59.490.789	34,62	21.696.023	64.208.084	33,79
İl Belediyeleri	4.440.899	8.713.116	50,97	5.205.616	10.065.599	51,72
İlçe ve Belde Belediyeleri	31.191.160	55.276.284	56,43	33.977.180	60.432.725	56,22
Toplam*	56.225.839	123.349.928	45,58	60.878.819	134.559.344	45,24

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2021

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► C. Mahalli İdarelerin Harcamaları

2. Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları

– c. Mal ve Hizmet Alımları

1. Belediye Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları

2020 yılında mal ve hizmet alımları olarak; büyükşehir belediyeleri 21.696.023.000 TL, il belediyeleri 5.205.616.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 33.977.180.000 TL harcama yapmıştır.

2020 yılında mal ve hizmet alımlarının toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %33,79, il belediyelerinde %51,72, ilçe ve belde belediyelerinde %56,22'dir.

– d. Faiz Harcamaları

Faiz harcamaları, ilgili mahalli idarenin kamu kurumlarına ödenen iç borç faiz harcamalarını, diğer iç borç faiz harcamalarını, dış borç faiz harcamalarını ve iskonto harcamalarını kapsamaktadır.

2019 ve 2020 yılları itibarıyla mahalli idarelerin faiz harcamaları ve toplam harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 33 : Mahalli İdare Türlerine Göre Faiz Harcamaları ve Toplam Harcamalar (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Faiz Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Faiz Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	6.407.183	123.349.928	5,19	6.548.051	134.559.344	4,87
Belediye Bağlı İdareleri	931.038	28.821.567	3,23	966.069	28.205.706	3,43
İl Özel İdareleri	80.012	11.256.954	0,71	71.409	10.154.404	0,70
Mahalli İdare Birlikleri	621	2.429.039	0,03	3.474	2.489.759	0,14
Toplam*	7.418.854	163.138.373	4,55	7.589.003	173.001.339	4,39

**Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında faiz giderleri olarak; belediyeler 6.548.051.000 TL, belediye bağlı idareleri 966.069.000 TL, il özel idareleri 71.409.000 TL ve mahalli idare birlikleri 3.474.000 TL harcama yapmıştır.

2020 yılı itibarıyla mahalli idarelerde toplam harcamalar içindeki faiz harcamalarının payı %4,39'dur. Bu pay belediyelerde %4,87, belediye bağlı idarelerinde %3,43, mahalli idare birliklerinde %0,14, il özel idarelerinde ise %0,70'tir.

1. Belediye Türlerine Göre Faiz Harcamaları

2019 ve 2020 yılları itibarıyla belediye türlerine göre faiz harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► C. Mahalli İdarelerin Harcamaları

2. Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları

– d. Faiz Harcamaları

1. Belediye Türlerine Göre Faiz Harcamaları

Tablo 34 : Belediye Türlerine Göre Faiz Harcamaları ve Toplam Harcamalar (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Faiz Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Faiz Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	4.074.073	59.490.789	6,85	4.314.571	64.208.084	6,72
İl Belediyeleri	489.306	8.713.116	5,62	487.164	10.065.599	4,84
İlçe ve Belde Belediyeleri	1.843.804	55.276.284	3,34	1.746.316	60.432.725	2,89
Toplam*	6.407.183	123.349.928	5,19	6.548.051	134.559.344	4,87

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında faiz giderleri olarak; büyükşehir belediyeleri 4.314.571.000 TL, il belediyeleri 487.164.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 1.746.316.000 TL harcama yapmıştır.

2020 yılında faiz harcamalarının toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %6,72, il belediyelerinde %4,84, ilçe ve belde belediyelerinde %2,89'dur.

– e. Cari Transferler

Cari transferler, ilgili mahalli idarelerin görev zararları, mahalli idare yardımları, kâr amacı gütmeyen kurumlara yapılan transferler, hane halkına yapılan transferler, yurt dışına yapılan transferler ve gelirlerden ayrılan paylardan oluşmaktadır.

2019 ve 2020 yılları itibarıyla mahalli idarelerin cari transfer harcamaları ve toplam harcamalar karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 35 : Mahalli İdare Türlerine Göre Cari Transfer Harcamaları ve Toplam Harcamalar (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	6.081.654	123.349.928	4,93	8.088.163	134.559.344	6,01
Belediye Bağlı İdareleri	704.909	28.821.567	2,45	285.054	28.205.706	1,01
İl Özel İdareleri	266.636	11.256.954	2,37	291.420	10.154.404	2,87
Mahalli İdare Birlikleri	88.080	2.429.039	3,63	110.828	2.489.759	4,45
Toplam*	6.040.901	163.138.373	3,70	7.835.195	173.001.339	4,52

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► C. Mahalli İdarelerin Harcamaları

2. Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları

– e. Cari Transferler

2020 yılında cari transferler olarak; belediyeler 8.088.163.000 TL, belediye bağlı idareleri 285.054.000 TL, il özel idareleri 291.420.000 TL ve mahalli idare birlikleri 110.828.000 TL harcamıştır.

2020 yılı itibarıyla mahalli idarelerde toplam harcamalar içindeki cari transfer harcamalarının payı %4,52'dir. Bu oran belediyelerde %6,01, belediye bağlı idarelerinde %1,01, il özel idarelerinde %2,87, mahalli idare birliklerinde %4,45'tir.

1. Belediye Türlerine Göre Cari Transferler

2019 ve 2020 yılları itibarıyla belediye türlerine göre cari transfer harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 36 : Belediye Türlerine Göre Cari Transfer Harcamaları ve Toplam Harcamalar (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	4.210.010	59.490.789	7,08	5.977.797	64.208.084	9,31
İl Belediyeleri	284.450	8.713.116	3,26	327.355	10.065.599	3,25
İlçe ve Belde Belediyeleri	1.629.936	55.276.284	2,95	1.834.465	60.432.725	3,04
Toplam*	6.081.654	123.349.928	4,93	8.088.163	134.559.344	6,01

**Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında cari transferler olarak; büyükşehir belediyeleri 5.977.797.000 TL, il belediyeleri 327.355.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 1.834.465.000 TL harcamıştır.

2020 yılında cari transferlerin toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %9,31, il belediyelerinde %3,25, ilçe ve belde belediyelerinde %3,04'tür.

– f. Sermaye Harcamaları

Sermaye harcamaları; ilgili mahalli idarenin mamul mal alımları, menkul sermaye üretim harcamaları, gayri maddi hak alımları, gayrimenkul alımları ve kamulaştırılması, gayrimenkul sermaye üretim harcamaları, menkul malların büyük onarım harcamaları, gayrimenkul büyük onarım harcamaları, stok alımları ve diğer sermaye harcamalarından oluşmaktadır.

2019 ve 2020 yılları itibarıyla mahalli idare türlerine göre sermaye harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► C. Mahalli İdarelerin Harcamaları

2. Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları

– f. Sermaye Harcamaları

Tablo 37 : Mahalli İdare Türlerine Göre Sermaye Harcamaları ve Toplam Harcamalar (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Sermaye Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Sermaye Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	29.490.278	123.349.928	23,91	31.772.889	134.559.344	23,61
Belediye Bağlı İdareleri	9.108.606	28.821.567	31,60	7.690.766	28.205.706	27,27
İl Özel İdareleri	5.425.435	11.256.954	48,20	4.238.984	10.154.404	41,75
Mahalli İdare Birlikleri	1.119.190	2.429.039	46,08	1.075.886	2.489.759	43,21
Toplam*	44.962.194	163.138.373	27,56	44.517.789	173.001.339	25,73

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında sermaye giderleri olarak; belediyeler 31.772.889.000 TL, belediye bağlı idareleri 7.690.766.000 TL, il özel idareleri 4.238.984.000 TL ve mahalli idare birlikleri 1.075.886.000 TL harcamıştır. Sermaye harcamaları tamamıyla yatırım amaçlı olup toplam harcamalar içindeki payı %25,73'tür.

2020 yılı itibarıyla sermaye harcamalarının toplam harcamalar içindeki payı belediyelerde %23,61, belediye bağlı idarelerinde %27,27, il özel idarelerinde %41,75, mahalli idare birliklerinde %43,21'dir.

1. Belediye Türlerine Göre Sermaye Harcamaları

2019 ve 2020 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sermaye harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 38 : Belediye Türlerine Göre Sermaye Harcamaları ve Toplam Harcamalar (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Sermaye Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Sermaye Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	19.611.631	59.490.789	32,97	20.190.639	64.208.084	31,45
İl Belediyeleri	1.528.608	8.713.116	17,54	1.894.408	10.065.599	18,82
İlçe ve Belde Belediyeleri	8.350.039	55.276.284	15,11	9.687.842	60.432.725	16,03
Toplam*	29.490.278	123.349.928	23,91	31.772.889	134.559.344	23,61

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında sermaye harcamaları olarak; büyükşehir belediyeleri 20.190.639.000 TL, il belediyeleri 1.894.408.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 9.687.842.000 TL harcamıştır. Belediyelerde ölçek büyüdükçe yatırım harcamalarının arttığı görülmektedir.

2020 yılı itibarıyla sermaye harcamalarının toplam harcamalar içinde en yüksek paya sahip olduğu mahalli idare türü %31,45 ile büyükşehir belediyeleridir. Bu pay il belediyelerinde %18,82, ilçe ve belde belediyelerinde ise %16,03'tür.

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► C. Mahalli İdarelerin Harcamaları

2. Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları

– g. Sermaye Transferleri

Sermaye transferleri, ilgili mahalli idarenin yurtiçi sermaye transferleri ile yurtdışı sermaye transferlerinden oluşmaktadır.

2019 ve 2020 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin sermaye transferleri ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 39 : Mahalli İdare Türlerine Göre Sermaye Transferleri ve Toplam Harcamalar (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Sermaye Transferleri	Toplam Harcamalar	%	Sermaye Transferleri	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	2.526.114	123.349.928	2,05	2.531.216	134.559.344	1,88
Belediye Bağlı İdareleri	55.612	28.821.567	0,19	69.183	28.205.706	0,25
İl Özel İdareleri	486.693	11.256.954	4,32	486.001	10.154.404	4,79
Mahalli İdare Birlikleri	116.854	2.429.039	4,81	109.837	2.489.759	4,41
Toplam*	1.759.583	163.138.373	1,08	2.041.947	173.001.339	1,18

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında sermaye transfer harcamaları olarak; belediyeler 2.531.216.000 TL, belediye bağlı idareleri 69.183.000 TL, il özel idareleri 486.001.000 TL ve mahalli idare birlikleri 109.837.000 TL harcamıştır.

2020 yılı itibarıyla mahalli idarelerde sermaye transferlerinin toplam harcamalar içindeki payı %1,18'dir. Bu pay belediyelerde %1,88, belediye bağlı idarelerinde %0,25, mahalli idare birliklerinde %4,41 ve il özel idarelerinde %4,79'dur.

1. Belediye Türlerine Göre Sermaye Transferleri

2019 ve 2020 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sermaye transferleri ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 40 : Belediye Türlerine Göre Sermaye Transferleri ve Toplam Harcamalar (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Sermaye Transferler	Toplam Harcamalar	%	Sermaye Transferler	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	2.217.630	59.490.789	3,73	2.096.765	64.208.084	3,27
İl Belediyeleri	80.692	8.713.116	0,93	93.156	10.065.599	0,93
İlçe ve Belde Belediyeleri	315.311	55.276.284	0,57	436.905	60.432.725	0,72
Toplam*	2.526.114	123.349.928	2,05	2.531.216	134.559.344	1,88

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında sermaye transferleri olarak; büyükşehir belediyeleri 2.096.765.000 TL, il belediyeleri 93.156.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 436.905.000 TL harcamıştır.

2020 yılında sermaye transferlerinin toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %3,27, il belediyelerinde %0,93, ilçe ve belde belediyelerinde %0,72'dir.

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► C. Mahalli İdarelerin Harcamaları

2. Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları

– h. Borç Verme

Borç verme, ilgili mahalli idarenin yurtiçi borç verme harcamaları ile yurtdışı borç verme harcamalarından oluşmaktadır.

2019 ve 2020 yılları itibarıyla mahalli idare türlerine göre borç verme ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 41 : Mahalli İdare Türlerine Göre Borç Verme ve Toplam Harcamalar (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Borç Verme	Toplam Harcamalar	%	Borç Verme	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	2.372.261	123.349.928	1,92	3.073.316	134.559.344	2,28
Belediye Bağlı İdareleri	381.519	28.821.567	1,32	119.428	28.205.706	0,42
İl Özel İdareleri	842	11.256.954	0,01	995	10.154.404	0,01
Mahalli İdare Birlikleri	1.393	2.429.039	0,06	335	2.489.759	0,01
Toplam*	2.756.015	163.138.373	1,69	3.194.074	173.001.339	1,85

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında borç vermeye ilişkin olarak; belediyeler 3.073.316.000 TL, belediye bağlı idareleri 119.428.000 TL, il özel idareleri 995.000 TL ve mahalli idare birlikleri 335.000 TL harcamıştır.

2020 yılı itibarıyla mahalli idarelerin toplam harcamaları içindeki borç verme oranı %1,85'tir. Bu oran belediyelerde %2,28, belediye bağlı idarelerinde %0,42, il özel idareleri ve mahalli idare birliklerinde %0,01'dir.

1. Belediye Türlerine Göre Borç Verme

2019 ve 2020 yılları belediye türlerine göre borç verme ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 42 : Belediye Türlerine Göre Borç Verme ve Toplam Harcamalar (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Borç Verme	Toplam Harcamalar	%	Borç Verme	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	2.277.903	59.490.789	3,83	2.886.904	64.208.084	4,50
İl Belediyeleri	842	8.713.116	0,01	34.932	10.065.599	0,35
İlçe ve Belde Belediyeleri	93.516	55.276.284	0,17	151.480	60.432.725	0,25
Toplam*	2.372.261	123.349.928	1,92	3.073.316	134.559.344	2,28

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında borç vermeye ilişkin olarak; büyükşehir belediyeleri 2.886.904.000 TL, il belediyeleri 34.932.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 151.480.000 TL harcamıştır.

2020 yılında borç vermenin toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %4,50, il belediyelerinde %0,35, ilçe ve belde belediyelerinde %0,25'tir.

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► C. Mahalli İdarelerin Harcamaları

3. Mahalli İdare Türlerine Göre Yatırım Harcamaları

Yatırım harcaması; mahalli idarelerin sermaye giderleri ile mal ve hizmet alımlarından gayrimenkul mal bakım ve onarım giderleri olarak değerlendirilmiştir.

2019 ve 2020 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin yatırımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 43 : Mahalli İdare Türlerine Göre Yatırım Harcamaları (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Yatırım Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Yatırım Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	31.832.358	123.349.928	25,81	34.251.753	134.559.344	25,45
Belediye Bağlı İdareleri	9.302.388	28.821.567	32,28	7.874.127	28.205.706	27,92
İl Özel İdareleri	5.425.435	11.256.954	48,20	4.694.002	10.154.404	46,23
Mahalli İdare Birlikleri	1.526.932	2.429.039	62,86	1.516.504	2.489.759	60,91
Toplam*	48.280.706	163.138.373	29,59	48.043.989	173.001.339	27,77

**Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında belediyeler 34.251.753.000 TL, belediye bağlı idareleri 7.874.127.000 TL, il özel idareleri 4.694.002.000 TL ve mahalli idare birlikleri 1.516.504.000 TL yatırım harcaması yapmıştır.

2020 yılı itibarıyla mahalli idarelerde yatırım harcamalarının toplam harcamalar içerisindeki payı %27,77'dir. Bu pay belediyelerde %25,45, belediye bağlı idarelerinde %27,92, mahalli idare birliklerinde %60,91 ve il özel idarelerinde %46,23'tür.

1. Belediye Türlerine Göre Yatırım Harcamaları

2019 ve 2020 yılları belediye türlerine göre yatırım harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 44 : Belediye Türlerine Göre Yatırım Harcamaları ve Toplam Harcamalar (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Yatırım Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Yatırım Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	20.171.817	59.490.789	33,91	20.681.528	64.208.084	32,21
İl Belediyeleri	1.687.500	8.713.116	19,37	2.102.454	10.065.599	20,89
İlçe ve Belde Belediyeleri	9.973.041	55.276.284	18,04	11.467.771	60.432.725	18,98
Toplam*	31.832.358	123.349.928	25,81	34.251.753	134.559.344	25,45

**Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında yatırım harcamalarına ilişkin olarak; büyükşehir belediyeleri 20.681.528.000 TL, il belediyeleri 2.102.454.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 11.467.771.000 TL harcamıştır.

2020 yılında yatırım harcamalarının toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %32,21, il belediyelerinde %20,89, ilçe ve belde belediyelerinde %18,98'dir.

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► C. Mahalli İdarelerin Harcamaları

4. Mahalli İdarelerin Yardımları

2020 yılı itibarıyla mahalli idarelerin yardımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 45 : Mahalli İdarelerin Yardımları

E.KOD			Bütçe Giderleri Hesabı	Tutar (Bin TL)
5	2	0	Hazine Yardımları (Mahalli İdare Yardımları)	135.351
5	2	5	Mahalli İdarelere Yardımlar	52.714
5	2	6	Giderlere Katılma Payları	82.637
5	2	9	Diğer Mahalli İdare Yardımları	0
5	3	0	Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler	1.277.816
5	3	1	Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara	1.277.816
5	4	0	Hane Halkına Yapılan Transferler	4.165.475
5	4	1	Burslar ve Harçlıklar	43.467
5	4	2	Eğitim Amaçlı Diğer Transferler	56.106
5	4	3	Sağlık Amaçlı Transferler	11.458
5	4	4	Yiyecek Amaçlı Transferler	330.459
5	4	5	Barınma Amaçlı Transferler	21.729
5	4	6	Tarımsal Amaçlı Transferler	29.307
5	4	7	Sosyal Amaçlı Transferler	2.542.599
5	4	8	Ekonomik/Mali Amaçlı Transferler	134.607
5	4	9	Hane Halkına Yapılan Diğer Transferler	995.743
5	6	0	Yurtdışına Yapılan Transferler	13.425
5	6	1	Dış Ülkelere Yapılan Yardımlar	0
5	6	2	Uluslararası Kuruluşlara Yapılan Ödemeler	13.425
5	6	3	Uluslararası Kuruluşlara	0
5	6	4	Uluslararası Kuruluşlardan Merkezlerine	0
5	6	9	Diğer Yurtdışı Transferleri	0
5	8	0	Gelirlerden Ayrılan Paylar	1.661.228
5	8	1	Genel Bütçeye Verilen Paylar	92.472
5	8	5	Mahalli İdarelere Verilen Paylar	0
5	8	9	Diğerlerine Verilen Paylar	1.568.756
7	0	0	Sermaye Transferleri	2.041.947
7	1	0	Yurtiçi Sermaye Transferleri	2.035.490
7	1	5	Mahalli İdarelere Sermaye Transferleri	90.538

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► C. Mahalli İdarelerin Harcamaları

4. Mahalli İdarelerin Yardımları

Tablo 45 : Mahalli İdarelerin Yardımları

E.KOD			Bütçe Giderleri Hesabı	Tutar (Bin TL)
5	8	5	Mahalli İdarelere Verilen Paylar	0
5	8	9	Diğerlerine Verilen Paylar	1.568.756
7	0	0	Sermaye Transferleri	2.041.947
7	1	0	Yurtiçi Sermaye Transferleri	2.035.490
7	1	5	Mahalli İdarelere Sermaye Transferleri	90.538
7	1	9	Diğer Sermaye Transferleri	1.701.108
7	2	0	Yurtdışı Sermaye Transferleri	6.457
7	2	1	Dış Ülkelere Yapılan Yardımlar	400
7	2	2	Uluslararası Kuruluşlara Yapılan Ödemeler	43
7	2	9	Diğer Sermaye Transferleri	6.014

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılı itibarıyla mahalli idarelerin yardımlarına baktığımızda; mahalli idare yardımlarının 135.351.000 TL, kar amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferlerin 1.277.816.000 TL, hane halkına yapılan transferlerin 4.165.475.000 TL, yurtdışına yapılan transferlerin 13.425.000 TL, gelirlerden ayrılan payların 1.661.228.000 TL, sermaye transferlerinin 2.041.947.000 TL, yurtiçi sermaye transferlerinin 2.035.490 TL, yurtdışı sermaye transferlerinin 6.457.000 TL olduğu görülmektedir.

► D. Mahalli İdarelerin Gelirleri

İl özel idareleri, belediyeler ve mahalli idare birliklerinin gelirlerini oluşturan kaynaklar aşağıda belirtilmiştir:

– a. Büyükşehir Belediyelerinin Gelirleri

- Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay,
- Büyükşehir belediyeleri, ilde toplanan genel bütçe vergi gelirlerinin %6'sı ve ildeki büyükşehir ilçe belediyelerinin genel bütçe vergi gelirlerinden aldığı payın %30'unu almaktadır, büyükşehir ilçe belediyeleri Türkiye genelinde toplanan genel bütçe vergi gelirlerinin %4,5'ini almaktadır.
- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda yer alan oran ve esaslara göre büyükşehir belediyesince tahsil olunacak at yarışları dâhil müşterek bahislerden elde edilen eğlence vergisinin (%20'si müşterek bahislere konu olan yarışların yapıldığı yerin belediyesine, %30'u nüfuslarına göre dağıtılmak üzere diğer ilçe belediyelerine ayrıldıktan sonra kalan) %50'si,
- Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalar içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçlar,

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► D. Mahalli İdarelerin Gelirleri

86 – a. Büyükşehir Belediyelerinin Gelirleri

- Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yollara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri,
- Durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde tespit edilen araç park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin (ilçe belediyelerine, nüfuslarına göre dağıtılacak %50'sinden sonra kalacak) %50'si,
- Hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılması şartıyla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda belirtilen oran ve esaslara göre alınacak yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları,
- Kira, faiz ve ceza gelirleri,
- Kamu idare ve müesseselerinin yardımları,
- Bağlı kuruluşların kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan fazlalık sonucu aktarılacak gelirler,
- Büyükşehir belediyesi iktisadî teşebbüslerinin safi hâsılatından büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek oranda alınan hisseler,
- Büyükşehir belediyesinin taşınır ve taşınmaz mal gelirleri,
- Yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler,
- Şartlı ve şartsız bağışlar,
- Diğer gelirler.

– b. Belediyelerin Gelirleri

- Kanunlarla gösterilen belediye vergi, resim, harç ve katılma payları,
- Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay ve ödenekler,
- Genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler,
- Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler,
- Belediye meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler,
- Faiz ve ceza gelirleri,
- Bağışlar,
- Her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler,
- Diğer gelirler.

– c. İl Özel İdarelerinin Gelirleri

- Kanunlarla gösterilen il özel idaresi vergi, resim, harç ve katılma payları,
- Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar,
- Genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler,
- Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler,
- İl genel meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler,
- Faiz ve ceza gelirleri,
- Bağışlar,
- Her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler,
- Diğer gelirler.

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► D. Mahalli İdarelerin Gelirleri

– d. Mahalli İdare Birliklerinin Gelirleri

- Birlik üyelerinin, birliğin kuruluş ve faaliyet giderlerine katılma payları,
- Birlik Meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler,
- Diğer kamu kurum ve kuruluşlarından aktarılabacak ödenekler,
- Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler,
- Kira ve faiz gelirleri,
- Bağışlar,
- Köylere hizmet götürme birlikleri için il özel idaresi bütçesinden ayrılacak pay. İl özel idaresi bütçe gelirlerinin ne kadarının köylere hizmet götürme birliklerine aktarılacağı, köylere hizmet götürme birliklerinin sunacağı yatırım plânı, yıllık çalışma programı ve uygulama projelerine göre il genel meclisince kararlaştırılır,
- Diğer gelirler.

1. Mahalli İdarelerin Gelirlerine İlişkin Genel Göstergeler

2019 ve 2020 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin gelirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 46 : Mahalli İdare Türlerine Göre Gelirleri (Bin TL)		
Türü	2019	2020
Belediyeler	115.484.308	136.768.350
Belediye Bağlı İdareleri	25.918.136	26.512.043
İl Özel İdareleri	10.696.680	10.729.248
Mahalli İdare Birlikleri	2.345.680	2.569.780
Konsolide Toplam*	151.241.768	173.930.430

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında belediyeler 136.768.350.000 TL, belediye bağlı idareleri 26.512.043.000 TL, il özel idareleri 10.729.248.000 TL ve mahalli idare birlikleri 2.569.780.000 TL gelir elde etmiştir. Belediye ve bağlı idarelerin elde ettiği gelirin mahalli idarelerin toplam geliri içindeki payının %93,8 olduğu görülmektedir.

Mahalli idare gelirleri 2020 yılında bir önceki yıla göre %15 artış göstermiştir. Bu artış Belediyelerde %18,43, belediye bağlı idarelerinde %2,29, il özel idarelerinde %0,30, mahalli idare birliklerinde %9,55 olarak gerçekleşmiştir.

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► D. Mahalli İdarelerin Gelirleri

2. Mahalli İdare Türlerine Göre Öz Gelirleri

Öz gelir; mahalli idarelerin genel bütçe vergi gelirlerinden aldığı paylar ile yurtdışı ve yurtiçi kurum, kuruluş ve kişilerden alınan her türlü yardım ve bağışlar dışında kalan diğer tüm gelirler olarak değerlendirilmiştir.

2019 ve 2020 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin öz gelirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 47 : Mahalli İdare Türlerine Göre Öz Gelirleri (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Öz Gelir	Toplam Gelir	%	Öz Gelir	Toplam Gelir	%
Belediyeler	43.136.465	115.484.308	37,35	47.692.001	136.768.350	34,87
Belediye Bağlı İdareleri	21.191.543	25.918.136	81,76	21.336.260	26.512.043	80,48
İl Özel İdareleri	1.034.507	10.696.680	9,67	785.493	10.729.248	7,32
Mahalli İdare Birlikleri	779.990	2.345.680	33,25	860.708	2.569.780	33,49
Mahalli İdareler Toplam*	65.524.074	151.241.768	43,32	70.461.959	173.930.430	40,51

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında belediyeler 47.692.001.000 TL, belediye bağlı idareleri 21.336.260.000 TL, il özel idareleri 785.493.000 TL ve mahalli idare birlikleri 860.708.000 TL öz gelir elde etmiştir.

2020 yılı itibarıyla mahalli idarelerde öz gelirlerin toplam gelirler içerisindeki payı %40,51'dir. Bu pay belediyelerde %34,87, belediye bağlı idarelerinde %80,48, mahalli idare birliklerinde %33,49 ve il özel idarelerinde %7,32'dir.

1. Belediyelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri

2019 ve 2020 yılları itibarıyla türlerine göre belediyelerin öz gelirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 48 : Belediyelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Öz Gelir	Toplam Gelir	%	Öz Gelir	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	13.493.668	56.400.494	23,92	11.163.451	64.611.327	17,28
İl Belediyeleri	3.263.177	8.618.858	37,86	3.891.089	10.492.040	37,09
İlçe ve Belde Belediyeleri	26.455.223	50.592.258	52,29	32.743.898	61.808.193	52,98
Toplam*	43.136.465	115.484.308	37,35	47.692.001	136.768.350	34,87

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında büyükşehir belediyeleri 11.163.451.000 TL, il belediyeleri 3.891.089.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 32.743.898.000 TL öz gelir elde etmiştir.

2020 yılı itibarıyla belediyelerin öz gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı %34,87'dir. Bu pay büyükşehir belediyelerinde %17,28, il belediyelerinde %37,09, ilçe ve belde belediyelerinde %52,98'dir.

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► D. Mahalli İdarelerin Gelirleri

3. Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri

2019 ve 2020 yılları itibarıyla gelir kalemlerine göre mahalli idarelerin gelirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 49 : Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri			(Bin TL)
Türü	2019	2020	
Vergi Gelirleri	15.715.805	18.299.223	
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	30.104.557	31.515.860	
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	9.580.781	9.871.531	
Faizler, Paylar ve Cezalar	85.859.731	104.461.246	
Sermaye Gelirleri	8.803.267	8.887.055	
Alacaklardan Tahsilâtlar	1.177.627	895.515	
Toplam*	151.241.768	173.930.430	

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.
Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılı itibarıyla mahalli idarelerin gelirleri 173.930.430.000 TL'dir. Vergi gelirleri 18.299.223.000 TL, teşebbüs ve mülkiyet gelirleri 31.515.860.000 TL, alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler 9.871.531.000 TL, faizler, paylar ve cezalar 104.461.246.000 TL, sermaye gelirleri 8.887.055.000 TL ve alacaklardan tahsilâtlar 895.515.000 TL'dir.

– a. Vergi Gelirleri

Vergi gelirleri, ilgili mahalli idarece alınan emlak (bina, arsa, arazi) vergisi, çevre temizlik vergisi, haberleşme vergisi, elektrik ve havagazı tüketim vergisi, eğlence vergisi, yangın sigortası vergisi, ilan ve reklam vergisi ile bina inşaat harcı, işyeri açma izni harcı, yapı kullanma izni harcı, ölçü ve tartı aletlerinin muayene harcı, hayvan kesimi muayene ve denetleme harcı, işgal harcı, kaynak suları harcı, tatil günlerinde çalışma ruhsat harcı, tellallık harcı, altyapı kazı izin harcı, toptancı hali resmi ve diğer harçlardan oluşmaktadır.

Belediyelerin topladığı vergiler 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nda düzenlenmiştir. Yerel vergiler nispi ve maktu olmak üzere iki şekilde belirlenmektedir. Nispi vergiler, enflasyon dönemlerinde reel olarak kendilerini korumaktadır. Maktu vergiler ise enflasyon karşısında aşınmaktadır. Emlak vergisi, haberleşme vergisi, elektrik ve havagazı tüketim vergisi, yangın sigortası, eğlence vergisi (biletle girilmeyen yerlerde maktu) gibi vergiler nispi olarak hesaplanırken, ilan ve reklam vergisi, çevre temizlik vergisi ve harçlar (tellallık harcı ve altyapı kazı izin harcı hariç) maktu olarak hesaplanmaktadır.

Büyükşehir belediyelerinde il sınırları içinde belediye tarafından tahsil edilen emlak vergisi miktarının tamamı ilgili ilçe belediyelerinin geliridir. Bunlardan büyükşehir belediyesine pay verilmez.

İl özel idarelerine ait vergi gelirleri bulunmamaktadır. Çünkü il özel idarelerine belediyelerde olduğu gibi vergi ve harç toplama konusunda yetki verilmekle birlikte fiilen bir vergi konusu belirlenmemiştir.

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► D. Mahalli İdarelerin Gelirleri

3. Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri

– a. Vergi Gelirleri

2019 ve 2020 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin vergi gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 50 : Mahalli İdare Türlerine Göre Vergi Gelirleri ve Toplam Gelirler (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Vergi Gelirleri	Toplam Gelir	%	Vergi Gelirleri	Toplam Gelir	%
Belediyeler	15.694.186	115.484.308	13,59	18.271.477	136.768.350	13,36
Belediye Bağlı İdareleri	0	25.918.136	0,00	0	26.512.043	0,00
İl Özel İdareleri	21.619	10.696.680	0,20	27.746	10.729.248	0,26
Mahalli İdare Birlikleri	0	2.345.680	0,00	0	2.569.780	0,00
Mahalli İdareler Toplam*	15.715.805	151.241.768	10,39	18.299.223	173.930.430	10,52

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında vergi gelirleri olarak belediyeler 18.271.477.000 TL, il özel idareleri 27.746.000 TL gelir elde etmiştir. (Söz konusu vergi geliri; 6360 sayılı Kanun uyarınca kapatılan bazı belediyelerin vergi gelirlerinin il özel idarelerince takip edilmesinden kaynaklanmaktadır.) Belediyelerin vergi gelirlerinin toplam mahalli idarelerin vergi gelirlerine oranı %99 olarak gerçekleşmiştir.

2020 yılı itibarıyla mahalli idarelerde vergi gelirlerinin toplam gelirler içindeki payı %10,52'dir. Bu pay belediyelerde %13,36, il özel idarelerinde %0,26'dır.

1. Belediyelerin Türlerine Göre Vergi Gelirleri

2019 ve 2020 yılları itibarıyla belediye türlerine göre vergi gelirleri ve toplam gelirler karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 51 : Belediye Türlerine Göre Vergi Gelirleri (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Vergi Gelirleri	Toplam Gelir	%	Vergi Gelirleri	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	690.606	56.400.494	1,22	756.367	64.611.327	1,17
İl Belediyeleri	842.711	8.618.858	9,78	1.010.950	10.492.040	9,64
İlçe ve Belde Belediyeleri	14.160.869	50.592.258	27,99	16.504.160	61.808.193	26,70
Toplam*	15.694.186	115.484.308	13,6	18.271.477	136.768.350	13,36

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında vergi gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 756.367.000 TL, il belediyeleri 1.010.950.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 16.504.160.000 TL gelir elde etmiştir.

2020 yılı itibarıyla vergi gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı; büyükşehir belediyelerinde %1,17, il belediyelerinde %9,64, ilçe ve belde belediyelerinde %26,7'dir.

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► D. Mahalli İdarelerin Gelirleri

3. Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri

– b. Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri

Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri;

- Şartname, basılı evrak, değerli kâğıt ve kitap gibi mal satışlarından elde edilen gelirler,
- Doğalgaz hizmetlerine ilişkin gelirler, su hizmetlerine ilişkin gelirler, otopark işletme gelirleri, sosyal tesis işletme gelirleri, ilan ve reklam gelirleri, muayene denetim ve kontrol ücretleri, sağlık hizmetlerine ilişkin gelirler, ulaştırma hizmetlerine ilişkin gelirler gibi sunulan hizmetlerden elde edilen gelirler,
- Su, ulaştırma, sağlık, eğitim, doğalgaz, tarımsal, kültürel, çevre ve esenlik ile ekonomik hizmetlere ilişkin kurumlar hâsılatı ve kârı,
- Lojman, sosyal tesis, spor tesisi, kültürel amaçlı tesis ve diğer taşınmaz kira gelirleri ile ecrimisil gelirleri,
- Taşınır kira gelirleri,
- Diğer çeşitli teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinden oluşmaktadır.

2019 ve 2020 yılları itibarıyla Mahalli İdare Türlerine Göre teşebbüs ve mülkiyet gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 52 : Mahalli İdare Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri ve Toplam Gelirler (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	Toplam Gelir	%	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	Toplam Gelir	%
Belediyeler	10.942.769	115.484.308	9,48	11.405.511	136.768.350	8,34
Belediye Bağlı İdareleri	19.025.669	25.918.136	73,41	19.546.665	26.512.043	73,73
İl Özel İdareleri	210.406	10.696.680	1,97	224.209	10.729.248	2,09
Mahalli İdare Birlikleri	281.822	2.345.680	12,01	349.843	2.569.780	13,61
Mahalli İdareler Toplam*	30.104.557	151.241.768	19,90	31.515.860	173.930.430	18,12

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında teşebbüs ve mülkiyet gelirleri olarak belediyeler 11.405.511.000 TL, belediye bağlı idareleri 19.546.665.000 TL, il özel idareleri 224.209.000 TL ve mahalli idare birlikleri 349.843.000 TL gelir elde etmiştir.

2020 yılı itibarıyla mahalli idarelerde teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı %18,12'dir. Bu pay belediyelerde %8,34, belediye bağlı idarelerinde %73,73, mahalli idare birliklerinde %13,61 ve il özel idarelerinde %2,09'dur.

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► D. Mahalli İdarelerin Gelirleri

3. Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri

– b. Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri

1. Belediye Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri

2019 ve 2020 yılları itibarıyla belediye türlerine göre teşebbüs ve mülkiyet gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 53 : Belediye Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri ve Toplam Gelirler (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	Toplam Gelir	%	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	4.351.539	56.400.494	7,72	3.938.651	64.611.327	6,10
İl Belediyeleri	1.666.043	8.618.858	19,33	1.715.109	10.492.040	16,35
İlçe ve Belde Belediyeleri	4.925.187	50.592.258	9,74	5.751.751	61.808.193	9,31
Toplam*	10.942.769	115.484.308	9,48	11.405.511	136.768.350	8,34

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında teşebbüs ve mülkiyet gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 3.938.651.000 TL, il belediyeleri 1.715.109.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 5.751.751.000 TL gelir elde etmiştir.

2020 yılı itibarıyla teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı; büyükşehir belediyelerinde %6,10, il belediyelerinde %16,35, ilçe ve belde belediyelerinde %9,31'dir.

– c. Alınan Bağış ve Yardımlar İle Özel Gelirler

Alınan bağış ve yardımlar:

- Dünya Bankası ve Avrupa Birliği gibi yurtdışı kurumlarından alınan bağış ve yardımlar,
- Merkezi yönetim bütçesine dâhil idarelerden alınan bağış ve yardımlar,
- Diğer idarelerden alınan bağış ve yardımlar,
- Kurum ve kişilerden alınan bağış ve yardımlar,
- Proje karşılığı alınan bağış ve yardımlardan oluşmaktadır.

2019 ve 2020 yılları itibarıyla Mahalli İdare Türlerine Göre alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► D. Mahalli İdarelerin Gelirleri

3. Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri

– c. Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler

Tablo 54 : Mahalli İdare Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ve Toplam Gelirler (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	Toplam Gelir	%	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	Toplam Gelir	%
Belediyeler	2.416.044	115.484.308	2,09	2.859.353	136.768.350	2,09
Belediye Bağlı İdareleri	1.831.209	25.918.136	7,07	1.682.762	26.512.043	6,35
İl Özel İdareleri	6.352.443	10.696.680	59,39	6.056.850	10.729.248	56,45
Mahalli İdare Birlikleri	1.565.690	2.345.680	66,75	1.709.054	2.569.780	66,51
Mahalli İdareler Toplam*	9.580.781	151.241.768	6,33	9.871.531	173.930.430	5,68

**Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında, alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler olarak; belediyeler 2.859.353.000 TL, belediye bağlı idareleri 1.682.762.000 TL, il özel idareleri 6.056.850.000 TL ve mahalli idare birlikleri 1.709.054.000 TL gelir elde etmiştir.

2020 yılı itibarıyla mahalli idarelerde alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirlerin toplam gelirler içerisindeki payı belediyelerde %2,09, belediye bağlı idarelerinde %6,35, mahalli idare birliklerinde %66,51 ve il özel idarelerinde %56,45'tir.

1. Belediye Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler

2019 ve 2020 yılları itibarıyla belediye türlerine göre alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 55 : Belediye Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ve Toplam Gelirler (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	Toplam Gelir	%	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	408.940	56.400.494	0,73	435.257	64.611.327	0,67
İl Belediyeleri	252.183	8.618.858	2,93	332.408	10.492.040	3,17
İlçe ve Belde Belediyeleri	1.806.620	50.592.258	3,57	2.128.461	61.808.193	3,44
Toplam*	2.416.044	115.484.308	2,09	2.896.126	136.768.350	2,12

**Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 435.257.000 TL, il belediyeleri 332.408.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 2.128.461.000 TL gelir elde etmiştir.

2020 yılı itibarıyla alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirlerin toplam gelirler içerisindeki payı büyükşehir belediyelerinde %0,67, il belediyelerinde %3,17, ilçe ve belde belediyelerinde ise %3,44'tür.

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► D. Mahalli İdarelerin Gelirleri

3. Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri

– d. Faizler, Paylar ve Cezalar

- a) Faiz gelirleri; kurumca verilen borçlardan alacakların faizleri, takipteki kurum alacakları faizleri, menkul kıymet ve gecikmiş ödemeler faizleri, mevduat faizleri, vergi, resim ve harç gecikme faizleri ve diğer faiz gelirlerinden oluşmaktadır.
- b) Pay gelirleri; vergi ve harç gelirlerinden alınan paylar, genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar, yönetim giderlerine katılma payları, kamu harcamalarına katılma payları, maden işletmelerinden, müze girişi ücretleri gibi mahalli idarelere ait paylardan elde edilen gelirlerden oluşmaktadır.
- c) Ceza gelirleri; idari para cezaları, vergi cezaları, irat kaydedilecek nakdi teminatlar, mera gelirleri, irat kaydedilecek hisse senedi ve tahviller ile teminat mektupları gibi diğer çeşit gelirlerden oluşmaktadır.

2019 ve 2020 yılları itibarıyla Mahalli İdare Türlerine Göre alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 56 : Mahalli İdare Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar ve Toplam Gelirler (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Faizler Paylar ve Cezalar	Toplam Gelir	%	Faizler Paylar ve Cezalar	Toplam Gelir	%
Belediyeler	77.306.917	115.484.308	66,94	94.720.256	136.768.350	69,26
Belediye Bağlı İdareleri	4.263.181	25.918.136	16,45	5.046.351	26.512.043	19,03
İl Özel İdareleri	4.055.696	10.696.680	37,92	4.388.651	10.729.248	40,90
Mahalli İdare Birlikleri	496.259	2.345.680	21,16	508.123	2.569.780	19,77
Mahalli İdareler Toplam*	85.859.731	151.241.768	56,77	104.461.246	173.930.430	60,06

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında faizler, paylar ve cezalara ilişkin gelirler olarak; belediyeler 94.720.256.000 TL, belediye bağlı idareleri 5.046.351.000 TL, il özel idareleri 4.388.651.000 TL ve mahalli idare birlikleri 508.123.000 TL gelir elde etmiştir.

2020 yılı itibarıyla mahalli idarelerde faizler, paylar ve cezaların toplam gelirler içerisindeki payı belediyelerde %69,26, belediye bağlı idarelerinde %19,03, il özel idarelerinde %40,90 ve mahalli idare birliklerinde %19,77'dir.

1. Belediye Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar

2019 ve 2020 yılları itibarıyla belediye türlerine göre faizler, paylar ve cezalar ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► D. Mahalli İdarelerin Gelirleri

3. Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri

– d. Faizler, Paylar ve Cezalar

Tablo 57 : Belediye Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar ve Toplam Gelirler (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Faizler, Paylar ve Cezalar	Toplam Gelir	%	Faizler, Paylar ve Cezalar	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	45.455.331	56.400.494	80,59	56.405.211	64.611.327	87,30
İl Belediyeleri	5.518.226	8.618.858	64,03	6.802.749	10.492.040	64,84
İlçe ve Belde Belediyeleri	26.408.963	50.592.258	52,20	31.618.733	61.808.193	51,16
Toplam*	77.306.917	115.484.308	66,94	94.720.256	136.768.350	69,25

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında faiz, pay ve ceza gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 56.405.211.000 TL, il belediyeleri 6.802.749.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 31.618.733.000 TL gelir elde etmiştir.

2020 yılı itibarıyla faizler, paylar ve cezaların toplam gelirler içerisindeki payı büyükşehir belediyelerinde %87,30, il belediyelerinde %64,84, ilçe ve belde belediyelerinde ise %51,16'dır. Bu gelir kaleminin toplam gelirlere oranının yüksekliği mahalli idarelerin genel bütçe vergi gelirlerinden aldığı payları da içermesinden kaynaklanmaktadır.

– e. Sermaye Gelirleri

Sermaye gelirleri,

- Bina, arazi ve arsa gibi taşınmaz satışlarından elde edilen gelirler,
- Taşınır satışlarından elde edilen gelirler,
- Menkul kıymet ve varlık satış gelirlerinden oluşmaktadır.

2019 ve 2020 yılları itibarıyla Mahalli İdare Türlerine Göre sermaye gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 58 : Mahalli İdare Türlerine Göre Sermaye Gelirleri ve Toplam Gelirler (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Sermaye Gelirleri	Toplam Gelir	%	Sermaye Gelirleri	Toplam Gelir	%
Belediyeler	8.688.170	115.484.308	7,52	8.804.239	136.768.350	6,44
Belediye Bağlı İdareleri	57.531	25.918.136	0,22	50.082	26.512.043	0,19
İl Özel İdareleri	56.466	10.696.680	0,53	31.761	10.729.248	0,30
Mahalli İdare Birlikleri	1.100	2.345.680	0,05	973	2.569.780	0,04
Mahalli İdareler Toplam*	8.803.267	151.241.768	5,82	8.887.055	173.930.430	5,11

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► D. Mahalli İdarelerin Gelirleri

3. Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri

– e. Sermaye Gelirleri

2020 yılında sermaye geliri olarak; belediyeler 8.804.239.000 TL, belediye bağlı idareleri 50.082.000 TL, il özel idareleri 31.761.000 TL ve mahalli idare birlikleri 973.000 TL gelir elde etmiştir.

2020 yılı itibarıyla sermaye gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı belediyelerde %6,44, belediye bağlı idarelerinde %0,19, mahalli idare birliklerinde %0,04 ve il özel idarelerinde %0,30'dur.

1. Belediye Türlerine Göre Sermaye Gelirleri

2019 ve 2020 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sermaye gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 59 : Belediye Türlerine Göre Sermaye Gelirleri ve Toplam Gelirler (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Sermaye Gelirleri	Toplam Gelir	%	Sermaye Gelirleri	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	5.064.749	56.400.494	8,98	2.371.828	64.611.327	3,67
İl Belediyeleri	339.695	8.618.858	3,94	630.824	10.492.040	6,01
İlçe ve Belde Belediyeleri	3.283.726	50.592.258	6,49	5.801.587	61.808.193	9,39
Toplam*	8.688.170	115.484.308	7,52	8.804.239	136.768.350	6,44

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında sermaye gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 2.371.828.000 TL, il belediyeleri 630.824.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 5.801.587.000 TL gelir elde etmiştir.

2020 yılı itibarıyla sermaye gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı büyükşehir belediyelerinde %3,67, il belediyelerinde %6,01, ilçe ve belde belediyelerinde ise %9,39'dur.

– f. Alacaklardan Tahsilâtlar

Alacaklardan tahsilâtlar, genel bütçeli idareler ile mahalli idareler ve diğer yurtiçi alacaklardan ilgili mahalli idarece yapılan tahsilâtlardan oluşmaktadır.

2019 ve 2020 yılları itibarıyla Mahalli İdare Türlerine Göre alacaklardan tahsilâtlar ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 60 : Mahalli İdare Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar ve Toplam Gelirler (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Alacaklardan Tahsilâtlar	Toplam Gelir	%	Alacaklardan Tahsilâtlar	Toplam Gelir	%
Belediyeler	436.222	115.484.308	0,38	707.514	136.768.350	0,52
Belediye Bağlı İdareleri	740.546	25.918.136	2,86	186.183	26.512.043	0,70
İl Özel İdareleri	50	10.696.680	0,0005	31	10.729.248	0,0002
Mahalli İdare Birlikleri	809	2.345.680	0,03	1.787	2.569.780	0,07
Toplam*	1.177.627	151.241.768	0,78	895.515	173.930.430	0,51

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2021

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► D. Mahalli İdarelerin Gelirleri

3. Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri

– f. Alacaklardan Tahsilâtlar

2020 yılında alacaklardan tahsilât gelirleri olarak; belediyeler 707.514.000 TL, belediye bağlı idareleri 186.183.000 TL ve mahalli idare birlikleri 1.787.000 TL gelir elde etmiştir.

2020 yılı itibarıyla alacaklardan tahsilâtların toplam gelirler içerisindeki payı belediyelerde %0,52, belediye bağlı idarelerinde %0,70, mahalli idare birliklerinde ise %0,07'dir.

1. Belediye Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar

2019 ve 2020 yılları itibarıyla belediye türlerine göre alacaklardan tahsilât gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 61: Belediye Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar ve Toplam Gelirler (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	Alacaklardan Tahsilâtlar	Toplam Gelir	%	Alacaklardan Tahsilâtlar	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	429.329	56.400.494	0,76	704.013	64.611.327	1,09
İl Belediyeleri	0	8.618.858	0,00	0	10.492.040	0,00
İlçe ve Belde Belediyeleri	6.893	50.592.258	0,01	3.501	61.808.193	0,01
Toplam*	436.222	115.484.308	0,38	707.514	136.768.350	0,52

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında alacaklardan tahsilât gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 704.013.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 3.501.000 TL gelir elde etmiştir.

2020 yılı itibarıyla alacaklardan tahsilât gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı büyükşehir belediyelerinde %1,09'dur.

– g. Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Ödenekler

İl Özel İdareleri: 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'a göre Genel Bütçe vergi gelirleri tahsilatının yüzde 0,5'i il özel idare payı olarak ayrılır ve bu payın; yüzde 50'lik kısmı illerin nüfusuna, yüzde 10'luk kısmı illerin yüzölçümüne, yüzde 10'luk kısmı illerin köy sayısına, yüzde 15'lik kısmı illerin kırsal alan nüfusuna, yüzde 15'lik kısmı ise illerin Cumhurbaşkanlığı Bütçe ve Strateji Başkanlığı tespit edilen en son gelişmişlik endeksindeki grubuna göre dağıtılır.

Büyükşehir Belediyeleri: 5779 sayılı Kanun hükümleri uyarınca; büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi tahsilâtı toplamının yüzde 6'sı ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 4,5'i olarak büyükşehir ilçe belediyelerine ayrılan paydan yüzde 30'u büyükşehir belediye payı olarak ayrılır. Büyükşehir sınırları içerisindeki genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamından ayrılan yüzde 6'lık payın yüzde 60'ı doğrudan ilgili büyükşehir belediyesine aktarılır, kalan yüzde 40'lık kısmı ise ortak bir havuzda toplanarak bunun yüzde 70'i nüfus esasına, yüzde 30'u da yüzölçümü esasına göre dağıtılır. Genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► D. Mahalli İdarelerin Gelirleri

3. Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri

– g. Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Ödenekler

yüzde 4,5'i olarak ayrılan büyükşehir ilçe belediye payının yüzde 30'u büyükşehir belediyesine, geri kalan payın (yüzde 90'ı nüfus, yüzde 10'u yüz ölçüm olmak üzere esası dikkate alınarak) 2560 sayılı Kanun'un 13'üncü maddesi gereğince yüzde 10'u büyükşehir belediyesi bağlı su ve kanalizasyon idaresine, yüzde 60'ı ise büyükşehir ilçe belediyelerinin payı olarak dağıtılır.

İl, İlçe ve Belde Belediyeleri: 5779 sayılı Kanun'a göre; genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 1,5'i büyükşehir dışındaki belediyelere ayrılır. Bu yüzde 1,5'lik belediye payının; yüzde 80'lik kısmı belediyelerin nüfusuna, yüzde 20'lik kısmı ise belediyelerin Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından tespit edilen en son "gelişmişlik endeksi" verileri esas alınarak, en az gelişmiş ilçeden en çok gelişmiş olana doğru, eşit sayıda oluşturulan beş gruptan dâhil oldukları grubun aldığı paydan nüfuslarına göre dağıtılır. Belde belediyeleri bağlı bulundukları ilçenin gelişmişlik endeksindeki grubunda değerlendirilir.

Denkleştirme Ödeneği ise; kesinleşmiş en son genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının binde biri oranında her yıl Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesine belediyeler denkleştirme ödeneği olarak konan ödenek olup, Hazine ve Maliye Bakanlığınca, mart ve temmuz aylarında iki eşit taksit halinde dağıtılmak üzere bu ödenek İller Bankası Anonim Şirketi hesabına aktarılır. Bu ödeneğin yüzde 65'i eşit şekilde, yüzde 35'i ise nüfus esasına göre dağıtılır.

2019 ve 2020 yılları itibarıyla Mahalli İdare Türlerine Göre genel bütçe vergi gelirlerinden alınan paylar ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 62 : Mahalli İdare Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Toplam Gelirler (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	GBVG Alınan Paylar	Toplam Gelir	%	GBVG Alınan Paylar	Toplam Gelir	%
Belediyeler	69.931.799	115.484.308	60,56	86.216.996	136.768.350	63,04
Belediye Bağlı İdareleri	2.895.384	25.918.136	11,17	3.493.021	26.512.043	13,18
İl Özel İdareleri	3.309.730	10.696.680	30,94	3.886.905	10.729.248	36,23
Mahalli İdare Birlikleri	0	2.345.680	0,00	18	2.569.780	0,00
Toplam*	76.136.913	151.241.768	50,34	93.596.940	173.930.430	53,81

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında genel bütçe vergi gelirlerinden alınan paylardan; belediyeler 86.216.996.000 TL, belediye bağlı idareleri 3.493.021.000 TL, il özel idareleri 3.886.905.000 TL, mahalli idare birlikleri 18.000 TL gelir elde etmiştir.

2020 yılı itibarıyla genel bütçe vergi gelirlerinden alınan payın toplam gelirlere oranı belediyelerde %63,04, il özel idarelerinde %36,23 ve belediye bağlı idarelerinde %13,18'dir.

9. Mahalli İdare Bütçeleri

► D. Mahalli İdarelerin Gelirleri

3. Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri

– g. Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Ödenekler

1. Belediye Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar

2019 ve 2020 yılları itibarıyla belediye türlerine göre genel bütçe vergi gelirlerinden alınan paylar ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 63 : Belediye Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Toplam Gelirler (Bin TL)

Türü	2019			2020		
	GBVG Alınan Paylar	Toplam Gelir	%	GBVG Alınan Paylar	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	42.497.886	56.400.494	75,35	53.012.619	64.611.327	82,05
İl Belediyeleri	5.103.498	8.618.858	59,21	6.268.543	10.492.040	59,75
İlçe ve Belde Belediyeleri	22.330.415	50.592.258	44,14	26.935.834	61.808.193	43,58
Toplam*	69.931.799	115.484.308	60,56	86.216.996	136.768.350	63,04

**Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.*

Kaynak: <https://muhasebat.hmb.gov.tr/>, 2021

2020 yılında genel bütçe vergi gelirlerinden alınan pay olarak; büyükşehir belediyeleri 53.012.619.000 TL, il belediyeleri 6.268.543.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 26.935.834.000 TL gelir elde etmiştir.

2020 yılı itibarıyla genel bütçe vergi gelirlerinden alınan payın toplam gelirlere oranı büyükşehir belediyelerinde %82,05, il belediyelerinde %59,75, ilçe ve belde belediyelerinde ise %43,58'dir.

10. Mahalli İdarelerin Denetimi

Mahalli idarelerde yapılacak denetimin genel çerçevesi Anayasanın 127'nci maddesi, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile çizilmiştir.

100

Buna göre mahalli idarelerde iç denetim, dış denetim ve İçişleri Bakanlığı denetimi yapılmaktadır.

► A. İç Denetim

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 63'üncü maddesine göre iç denetim; kamu idaresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız ve nesnel güvence sağlayan danışmanlık faaliyetidir. Bu faaliyetler, idarelerin yönetim ve kontrol yapıları ile mali işlemlerinin risk yönetimi, yönetim ve kontrol süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek yönünde sistematik, sürekli ve disiplinli bir yaklaşımla ve genel kabul görmüş standartlara uygun olarak gerçekleştirilir.

5018 sayılı Kanun'un geçici 5'inci maddesi hükmü uyarınca iç denetçi bulundurulacağı belirtilen büyükşehir, büyükşehir ilçe belediyeleri, belediyelerin bağlı idareleri ve il belediyelerinde 5/10/2006 tarihli ve 2006/10911 sayılı ile 06/05/2013 tarihli ve 2013/4747 sayılı Bakanlar Kurulu Kararları ile tahsis edilen 795 iç denetçi kadrosuna 2007 yılından itibaren atama yapılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda mahalli idarelerin iş ve işlemleri hukuka uygunluk, mali denetim ve performans denetimi biçiminde iç denetçiler marifetiyle yürütülmektedir.

2019 ve 2020 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelere tahsis edilen iç denetçi kadroları ve bunlara yapılan atamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 64 : Mahalli İdare Türlerine Göre İç Denetçi Sayıları

Mahalli İdare Türü	Tahsis Edilen Kadro Sayısı		Doldurulan Kadro Sayısı		Doluluk Oranı %	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Belediye	513	513	192	195	37	38
Bağlı İdare	67	67	31	33	46	49
İl Özel İdare	153	153	17	17	11	11
Toplam	733	733	239	245	33	33

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı İç Denetim Koordinasyon Kurulu, 2021

2020 yılı itibarıyla iç denetçi sayılarına bakıldığında mahalli idarelerde toplam 733 kadronun %33'üne atama yapıldığı görülmektedir.

2012 yılından itibaren Mahalli İdarelerce Düzenlenen Rapor Sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

10. Mahalli İdarelerin Denetimi

► A. İç Denetim

Tablo 65 : Mahalli İdarelerce Düzenlenen Rapor Sayıları (2012-2019)

Yılı	Denetim Raporları	Danışmanlık ve İnceleme Raporları	Danışmanlık Raporları	İnceleme Raporları	TOPLAM
2012	495	68			563
2013	222	151			373
2014	302		82	19	403
2015	261		97	36	394
2016	291		79	126	496
2017	273		3		276
2018	235		126	39	400
2019	226		78	107	411

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı İç Denetim Koordinasyon Kurulu 2019 Yılı Kamu İç Denetim Genel Raporu, 2021

Mahalli İdarelerde, 2019 yılında 226'sı denetim, 78'i danışmanlık, 107'si inceleme olmak üzere toplam 411 adet rapor düzenlendiği görülmektedir.

Öte yandan 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 17'nci, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 25'inci maddelerine istinaden il özel idaresi, büyükşehir belediyesi, il belediyesi, ilçe belediyesi ve nüfusu 10.000' in üzerindeki belediyelerde, meclis, her yıl Ocak ayı toplantısında idarenin bir önceki yıl gelir ve giderleri ile bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin denetimi için kendi üyeleri arasından gizli oyla ve üye sayısı üçten az beşten çok olmamak üzere bir denetim komisyonu oluşturur. Nüfusu 10.000 den aşağı olan belde belediyeleri ile birliklerde denetim komisyonu isteğe bağlı olarak oluşturulabilir.

► B. Dış Denetim

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi Kontrol Kanunu'nun 68'inci maddesine göre dış denetim, Sayıştay tarafından harcama sonrası yapılan denetimdir. Sayıştay tarafından yapılacak harcama sonrası dış denetimin amacı, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin hesap verme sorumluluğu çerçevesinde, yönetimin malî faaliyet, karar ve işlemlerinin; kanunlara, kurumsal amaç, hedef ve planlara uygunluk yönünden incelenmesi ve sonuçlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine raporlanmasıdır.

Bu hüküm çerçevesinde genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin mali iş ve işlemlerini denetleme yetkisine sahip Sayıştay, mahalli idareler ile bunların bağlı kuruluş ve işletmelerinin mali iş ve işlemlerini de harcama sonrası dış denetim kapsamında denetlemektedir.

Sayıştay tarafından 9 il özel idaresi, 30 büyükşehir belediyesi, 17 belediye bağlı idaresi, 21 il belediyesi, 103 ilçe belediyesi, 33 mahalli idare şirketi 2020 Yılı Denetim Programı kapsamına alınmıştır.

10. Mahalli İdarelerin Denetimi

► C. İçişleri Bakanlığınca Yapılan Denetim

İçişleri Bakanlığı, mahalli idareler ile bunların bağlı kuruluş ve işletmelerinin idari işlemlerini hukuka uygunluk ve idarenin bütünlüğü açısından denetleme yetkisine sahiptir.

1- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 38'inci ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 55'inci maddeleri gereğince il özel idaresi, belediye ve bağlı idarelerin malî işlemler dışında kalan diğer idari işlemleri, hukuka uygunluk ve idarenin bütünlüğü açısından İçişleri Bakanlığı tarafından denetlenmektedir.

2- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 77'nci maddesi kapsamında, malî yönetim ve kontrol sisteminin zaafa uğradığı, yolsuzluk veya kamu zararına yönelik emarelerin ortaya çıktığı durumlarda; il özel idareleri için ilgili vali, belediyeler için ilgili belediye başkanının, talep etmesi veya doğrudan Cumhurbaşkanının onayı üzerine, İçişleri Bakanı, yetkili denetim elemanlarına, ilgili mahallî idarelerin tüm malî yönetim ve kontrol sistemlerini, malî karar ve işlemlerini mevzuata uygunluk yönünden teftiş ettirir. Bu teftişler sonucunda düzenlenecek raporların bir örneği İç Denetim Koordinasyon Kuruluna, bir örneği de gerekli işlemlerin yapılması için ilgili vali veya belediye başkanına gönderilmektedir.

3- 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 22'nci maddesine göre mahallî idare birliklerinin denetimi İçişleri Bakanlığınca yapılır. İçişleri Bakanlığı mahalli idare birlikleri üzerinde hem mali ve hem de idari denetim yetkisine sahiptir.

4- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 40'inci, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 57'nci maddelerine göre de, il özel idaresi ve belediye hizmetlerinin ciddi bir biçimde aksatıldığı ve bu durumun halkın sağlık, huzur ve esenliğini hayati derecede olumsuz etkilediğinin İçişleri Bakanlığının talebi üzerine yetkili sulh hukuk hâkimi tarafından belirlenmesi durumunda İçişleri Bakanı, hizmetlerde meydana gelecek aksamanın giderilmesini, hizmetin özelliğine göre makul bir süre vererek il özel idaresi/belediye başkanından ister. Aksama giderilemezse, söz konusu hizmetin yerine getirilmesini o ilin valisinden ister. Bu durumda vali aksaklığı giderir. Ortaya çıkacak maliyet vali tarafından İller Bankasına bildirilir ve İller Bankasınca o belediyenin müteakip ay genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden belediyeye ayrılan paydan valilik emrine gönderilir.

5- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 39'uncu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 56'nci maddelerine göre; vali ve belediye başkanı, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 41'inci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen biçimde faaliyet raporunu hazırlar.

İl özel idaresinde, faaliyet raporu yetersiz görülürse il genel meclisi tarafından buna ilişkin tutanak gereği yapılmak üzere İçişleri Bakanlığına gönderilir.

Belediyelerde, faaliyet raporu yetersiz görülürse buna ilişkin tutanak mahallin en büyük mülki idare amirine gönderilir. Valinin gerekçeli görüşü ile Danıştaya gönderilir. Danıştay tarafından yetersizlik kararı yerinde görülürse belediye başkanı başkanlıktan düşer.

6- 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre görevleri ile ilgili suç işlediği iddia edilen Büyükşehir, il, ilçe belediye başkanı ve meclis üyeleri ile il genel meclisi üyeleri hakkında İçişleri Bakanlığınca ön inceleme işlemleri yürütülmektedir. Belde belediye başkanları ve meclis üyelerinin ön incelemesini yaptırmaya vali ve kaymakamlar yetkili olmakla birlikte ilgili valilik veya kaymakamlığın talebi halinde bu görevlilerin ön incelemeleri de İçişleri Bakanlığı tarafından yapılabilir.

10. Mahalli İdarelerin Denetimi

► C. İçişleri Bakanlığınca Yapılan Denetim

2019-2020 yıllarında İçişleri Bakanlığınca; belediye başkanı, belediye meclis üyeleri ve il genel meclis üyeleri hakkında alınan onaylar ve verilen kararlara ilişkin sayısal veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 66 : Belediye Başkanı, Belediye Meclis Üyeleri, İl Genel Meclis Üyeleri ile Belediye Görevlileri Hakkında Alınan Onaylar

İşlem Yapılan Mahalli İdare Yetkilileri	Araştırma/Ön İnceleme, Araştırma		İşleme Konulmama		Soruşturma izni Verilmesi		Soruşturma izni Verilmemesi		Kısmen Soruşturma izni Verilmesi / Verilmemesi	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Belediye Başkanı, Belediye Meclis Üyeleri, İl Genel Meclis Üyeleri ve Belediye Görevlileri	447	797	404	440	44	98	89	106	40	77

Kaynak: İİGM , 2021

Görevden uzaklaştırılan belediye başkanları, belediye meclis üyeleri ve il genel meclis üyeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 67 : Görevden Uzaklaştırma İşlemleri

Unvanı	Görevden Uzaklaştırma		Göreve İade	
	2019	2020	2019	2020
Belediye Başkanı	34	19	-	-
Belediye Meclis Üyesi	62	47	1	8
İl Genel Meclis Üyesi	13	13	-	1
Muhtar	61	43	3	14

Kaynak: İİGM , 2021

İçişleri Bakanlığınca mahalli idarelerin denetimi yukarıda sayılan kanunlarla çizilen çerçevede İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Yönetmeliği ile İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Yönetmeliği'nde belirlenen esaslara göre mülkiye müfettişleri ve mahalli idareler kontrolörleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

1. Mülkiye Müfettişlerince Gerçekleştirilen Denetim

Mülkiye müfettişlerince gerçekleştirilen denetimler İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Yönetmeliğinde belirlenen esaslara göre gerçekleştirilmekte ve denetime tabi birimlerin üç yılda bir denetlenmesi ilkesine bağlı kalınmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede her yıl Teftiş Kurulu Başkanlığı'nca hazırlanan ve denetlenecek mahalli idareleri gösteren programa göre olağan denetimler gerçekleştirilmektedir.

Olağan denetim programı dışında İçişleri Bakanı'nın onayı ile özel teftiş, inceleme, soruşturma ve araştırma yapılmaktadır. İhbar ve şikâyet dilekçeleri ise ilgisine göre merkez birimleri, bağlı kuruluşlar veya valiliklerce incelendikten sonra sonuçlandırılmaktadır.

10. Mahalli İdarelerin Denetimi

► C. İçişleri Bakanlığınca Yapılan Denetim

1. Mülkiye Müfettişlerince Gerçekleştirilen Denetim

2020 yılında mahalli idarelerde yapılan teftişlere ait bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 68 : Mülkiye Müfettişlerince Denetlenen Mahalli İdare Türleri

Türü	2019	2020
İl Özel İdaresi	11	13
Büyükşehir Belediyesi	66	95
Büyükşehir İlçe Belediyesi	199	137
İl Belediyesi	67	74
İlçe Belediyesi	16	22
Belediye Bağlı İdaresi	-	9
Toplam	359	350

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığı , 2021

Mülkiye Müfettişleri tarafından 13'ü il özel idaresinde, 95'i büyükşehir belediyelerinde, 137'si büyükşehir ilçe belediyelerinde, 74'ü il belediyelerinde, 22'si ilçe belediyelerinde, 9'u belediye bağlı idarelerinde olmak üzere toplam 350 teftiş yapılmıştır.

2019 ve 2020 yıllarında mülkiye müfettişlerince düzenlenen raporlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 69 : Mülkiye Müfettişleri Tarafından Mahalli İdarelerle İlgili Düzenlenen Raporlar

Raporun Türü	2019	2020
Araştırma Raporu	198	97
Ön İnceleme Raporu	298	275
Değerlendirme Raporu	136	-
İnceleme Raporu	72	17
İnceleme Araştırma Raporu	63	54
Tevdi Raporu	23	78
Disiplin Raporu	50	14
Tazmin Raporu	29	32
Teftiş Raporu (Özel)	121	122
Toplam	990	689

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığı , 2021

Mülkiye Müfettişleri tarafından 2020 yılında 689 adet rapor düzenlenmiştir. Bunların 97'si araştırma, 275'i ön inceleme, 17'si inceleme, 54'ü inceleme araştırma, 78'i tevdi, 14'ü disiplin, 32'si tazmin ve 122'si özel teftiş raporudur.

10. Mahalli İdarelerin Denetimi

► C. İçişleri Bakanlığınca Yapılan Denetim

2. Mahalli İdareler Kontrolörlerince Gerçekleştirilen Denetim

İçişleri Bakanlığı mahalli idareler kontrolörlerince gerçekleştirilen denetimler İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Yönetmeliği'nde belirlenen esaslara göre gerçekleştirilmekte ve teftişe tabi birimlerin üç yılda bir denetlenmesi ilkesine bağlı kalınmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede her yıl iller İdaresi Genel Müdürlüğü ile Teftiş Kurulu Başkanlığınca müştereken hazırlanan programa göre olağan denetimler gerçekleştirilmektedir.

Olağan denetim programı dışında aynı Yönetmeliğin 28'inci maddesine göre İçişleri Bakanı'nın onayı ile gerektiğinde özel denetim, inceleme, soruşturma ve araştırma yapılmaktadır. İhbar ve şikâyet dilekçeleri ise ilgisine göre valiliklerce incelenip soruşturulduktan sonra sonuçlandırılmaktadır.

2019 ve 2020 yılları arasında olağan denetim kapsamında mahalli idare kontrolörlerince denetlenen mahalli idare birimlerinin türlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 70 : Mahalli İdareler Kontrolörlerince Denetlenen Mahalli İdare Türleri

Türü	2019	2020
Büyükşehir Belediyesi	2	-
Büyükşehir İlçe Belediyesi	141	130
İlçe Belediyesi	150	177
Belde Belediyesi	146	122
Toplam	440	429

Kaynak: İİGM , 2021

Olağan denetim kapsamında 2020 yılında mahalli idareler kontrolörlerince denetlenen toplam 429 mahalli idare biriminden; 130'u büyükşehir ilçe belediyesi, 177'si ilçe belediyesi, 122'si belde belediyesidir.

2019 ve 2020 yıllarında mahalli idareler kontrolörleri tarafından düzenlenen raporlar aşağıda gösterilmiştir:

10. Mahalli İdarelerin Denetimi

► C. İçişleri Bakanlığınca Yapılan Denetim

2. Mahalli İdareler Kontrolörlerince Gerçekleştirilen Denetim

Tablo 71 : Mahalli İdareler Kontrolörleri Tarafından Düzenlenen Raporlar

Raporun Türü	2019	2020
Ön İnceleme Raporu	172	316
Denetim Raporu	338	417
Tevdi Raporu (Cumhuriyet Savcılığına)	86	70
Tevdi Raporu (Valilik-Kaymakamlıklara)	51	37
Tevdi Raporu (TBMM)	-	-
Tevdi Raporu (Diğer Bakanlıklara)	4	2
İnceleme Araştırma Raporu	156	181
Kamu Zararı Tespit Raporu	4	8
Özel Denetim Raporu	74	10
Disiplin Soruşturması Raporu	1	5
Araştırma Raporu	-	-
Değerlendirme Raporu	12	30
Mali Durum Raporu	73	12
Toplam	971	1.088

Kaynak: İİGM , 2021

2020 yılında mahalli idareler kontrolörleri tarafından 316 adet Ön İnceleme Raporu, 417 adet Denetim Raporu, 181 adet İnceleme ve Araştırma Raporu, 8 adet Kamu Zararı Tespit Raporu, 10 adet Özel Denetim Raporu, 5 adet Disiplin Soruşturması Raporu, 109 adet Tevdi Raporu ve 12 adet Mali Durum Raporu düzenlenerek İçişleri Bakanlığına sunulmuştur.

11. Projeler

► A. Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES)

Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES), köylerin içme suyu, yol, küçük ölçekli sulama ve atık su sorunlarını, il özel idareleri ve köylere hizmet götürme birlikleri aracılığı ile mahalli katkıları da dâhil ederek kısa sürede çözümlmek amacıyla başlatılmıştır.

Cumhurbaşkanı Kararı ile belirlenen 2020 yılı KÖYDES projesi ödeneğinin harcanmasında uygulanacak esas ve öncelikler aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Bölge, il çevre düzeni ve il özel idaresinin stratejik planı, yıllık yatırım ve çalışma programlarına uygun projelere öncelik verilir.

Halihazırda susuz olan köylerin yeterli içme suyuna kavuşturulması ile köylerin merkeze ulaşımında en çok kullandığı ve mevcutta ham yol niteliğinde olan birinci derece yollarının asgari stabilize yol standardına çıkarılması esastır.

Trafik yoğunluğu ve hizmet ettiği nüfusu fazla olan grup köy yolları öncelikli olmak üzere köy yollarının kalite ve standartlarının yükseltilmesine yönelik yol projelerine öncelik verilir.

Yerleşik nüfusu fazla veya nüfus artış hızı en yüksek olan, gelişme ve çevresine hizmet verme potansiyeli bulunan yerleşimlere ait projelere öncelik verilir.

Birden fazla yerleşime hizmet edecek veya yarar sağlayacak entegre projelerin KÖYDES İl Yatırım Programına alınmasına öncelik verilir.

İşgücü, sermaye, arazi gibi yatırım giderleri itibarıyla yöre halkının aynı veya nakdi katkısı en yüksek olan projelerin gerçekleştirilmesine öncelik verilir.

Afetlerden kaynaklanabilecek risklerin azaltılması ile afet hasarlarının telafisine yönelik projelere öncelik verilir.

Projede ödenek dağılımı aşağıdaki kriterlere göre yapılmaktadır:

- Geçmiş dönem KÖYDES Projesi ödenekleri ve uygulama sonuçları,
- Köy alt yapı envanter bilgilerine dayalı ihtiyaç analizi,
- İllerin uygulama performanslarına dayalı olarak yapılan ihtiyaç analizi.

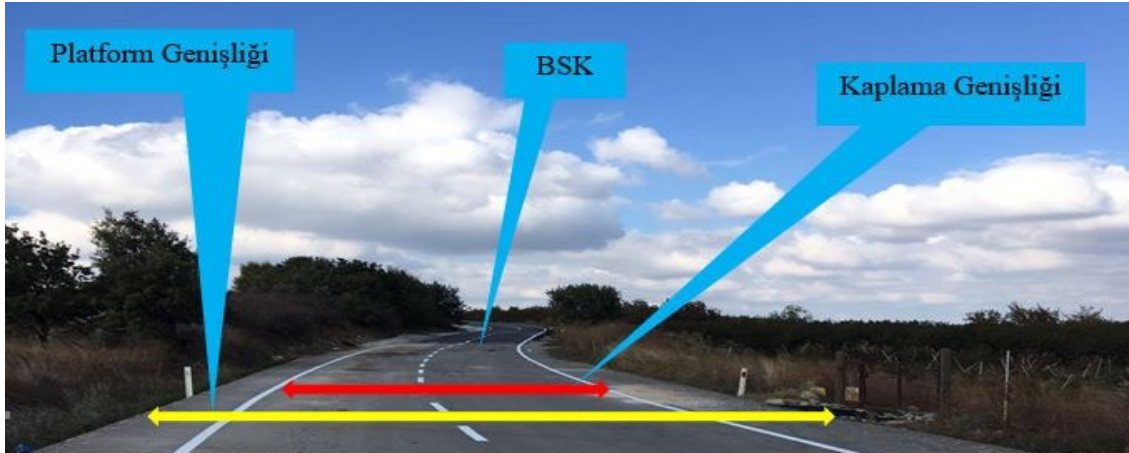
2020 yılında Proje kapsamında 1.496.700.000 TL ödenek tahsis edilmiş olup, ödeneğin tamamı İLBANK nezdindeki köylere hizmet götürme birlikleri hesaplarına aktarılmıştır.

11. Projeler

► A. Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES)

1. 2020 Yılı Proje Uygulama Sonuçları

– a. Yol Çalışmaları

2020 yılında Proje kapsamında yapılan yol çalışmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 72 : KÖYDES Yol Çalışmaları

İşlerin Niteliği		Planlanan	Tamamlanan	Tamamlanma Oranı %
Parke (m ²)		3.489.078	3.360.714	96
Taş Duvar (m ³)		45.107	40.669	90
Onarım (km)		1.624	1.664	102
Beton Yol (SSB+Klasik) (km)		358	371	104
Menfez (Adet)		518	342	66
Köprü (Adet)		24	16	67
Asfalt	BSK (km)	553	530	96
	1. kat (km)	1.139	1.225	108
	2. kat (km)	1.075	1.061	99
	Toplam (km)	2.766	2.816	102
Ham Yol (km)		4	4	100
Tepsiye (km)		43	49	114
Stabilize (km)		639	753	118

Kaynak: YYGM, 2021

31/12/2020 tarihi itibarıyla 3.360.764 m² parke, 40.669 m³ taş duvar, 530 km BSK, 1.225 km 1.kat asfalt, 1.061 km 2. kat asfalt yol, 371 km beton yol, 16 adet köprü ve 342 adet menfez, 4 km ham yol, 49 km tespiye yol, 753 km stabilize yol yapılmıştır.

11. Projeler

► A. Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES)

1. 2020 Yılı Proje Uygulama Sonuçları

– b. İçme Suyu Çalışmaları

2020 yılında Proje kapsamında yapılan içme suyu çalışmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 73 : KÖYDES İçme Suyu Çalışmaları

İşlerin Niteliği	Planlanan			Tamamlanan			Tamamlanma Oranı %	
	Susuz (Adet)	Suyu Yetersiz (Adet)	Nüfus	Susuz (Adet)	Suyu Yetersiz (Adet)	Nüfus	Susuz	Suyu Yetersiz
Yeni tesis	6	331	105.842	9	187	34.169	150	56
Tesis Geliştirme	25	1.417	286.633	23	736	192.336	92	52
Bakım Onarım	115	1.787	318.803	59	1.594	205.719	51	89

Kaynak: YYGM, 2021

31/12/2020 tarihi itibarıyla susuz 9 köy ve bağlısında şebekeli içme suyu tesisi yapılmış, suyu yetersiz 736 köy ve bağlısının içme suyu tesisleri yapılmış, yenilenmiş ve geliştirilmiştir. Yeni tesis, tesis geliştirme ve bakım-onarım şeklindeki içme suyu yatırımlarının yapıldığı toplam 2.608 köy ve bağlısında 432.224 kişi yaşamaktadır.

– c. Küçük Ölçekli Sulama Çalışmaları

Küçük ölçekli sulama projeleri (arazi toplulaştırma çalışmaları hariç) KÖYDES Projesi kapsamına 2010 yılından itibaren dâhil edilmiştir.

31/12/2020 tarihi itibarıyla küçük ölçekli sulama çalışmaları kapsamında 73 adet yerüstü sulama tesisi, tamamlanmış olup, 2.008 çiftçi ailesinin projeden yararlanması sağlanmıştır.

11. Projeler

► A. Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES)

2. 2005- 2021 Yılları Proje Ödenekleri

Projenin başlangıç tarihi olan 2005 yılından 2021 yılına kadar tahsis edilen ödenekler aşağıda yer almıştır.

Tablo 74 : 2005- 2020 Yılları Proje Ödenek Tutarları

Yılı	Miktarı
2005	200.000.000
2006	2.000.000.000
2007	2.000.000.000
2008	500.000.000
2009	500.000.000
2010	1.550.000.000
2011	550.000.000
2012	550.000.000
2013	878.049.000
2014	346.000.000
2015	366.760.000
2016	391.699.000
2017	900.000.000
2018	1.500.000.000
2019	1.496.700.000
2020	1.496.700.000
2021	1.604.308.000
Toplam	16.830.216.000

Kaynak: YYGM, 2021

3. Yıllar İtibarıyla İller Bazında Dağıtılan Proje Ödenekleri

Tablo 75 :İller Bazında Dağıtılan KÖYDES Proje Ödenekleri

İli	2020 Ödeneği	2005-2020 Ödeneği
Adıyaman	41.566.057	296.840.692
Afyonkarahisar	27.851.178	181.118.863
Ağrı	62.136.237	464.906.839
Aksaray	16.122.911	120.839.553
Amasya	22.283.890	176.841.159
Ardahan	26.172.184	202.035.394
Artvin	47.201.685	395.400.676
Bartın	22.054.676	183.078.346
Batman	26.900.870	235.817.619
Bayburt	13.190.789	120.883.325
Bilecik	14.247.808	114.963.856
Bingöl	37.301.070	320.255.965
Bitlis	35.086.060	264.235.975
Bolu	31.904.028	217.780.129

11. Projeler

► A. Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES)

3. Yıllar İtibarıyla İller Bazında Dağıtılan Proje Ödenekleri

Tablo 75 :İller Bazında Dağıtılan KÖYDES Proje Ödenekleri

İli	2020 Ödeneği	2005-2020 Ödeneği
Burdur	17.096.303	125.251.058
Çanakkale	30.525.683	197.107.287
Çankırı	19.967.866	164.437.623
Çorum	44.188.333	314.126.645
Düzce	26.910.848	178.321.524
Edirne	16.544.407	127.603.701
Elazığ	42.754.137	292.712.758
Erzincan	32.844.588	252.257.278
Giresun	51.367.510	426.908.636
Gümüşhane	25.026.952	232.803.918
Hakkari	30.513.903	266.487.535
Iğdır	20.662.819	175.634.589
Isparta	17.790.315	130.138.777
Karabük	25.735.689	196.425.679
Karaman	15.332.223	133.315.114
Kars	39.097.634	279.578.680
Kastamonu	73.015.272	520.469.445
Kırıkkale	15.094.531	114.131.733
Kırklareli	12.396.093	97.688.965
Kırşehir	11.988.379	99.812.506
Kilis	15.965.364	118.294.541
Kütahya	33.810.385	217.276.367
Muş	34.621.397	279.709.566
Nevşehir	13.371.794	94.008.279
Niğde	18.625.219	124.567.887
Osmaniye	24.222.428	171.477.813
Rize	37.159.389	318.496.517
Siirt	27.007.230	229.806.222
Sinop	43.152.423	317.183.824
Sivas	66.157.920	466.579.942
Şırnak	25.210.572	207.080.240
Tokat	42.038.789	287.103.029
Tunceli	23.493.039	221.751.986
Uşak	23.522.205	163.887.819
Yalova	9.151.321	70.016.598
Yozgat	27.979.553	233.122.188
Zonguldak	38.338.044	257.633.083

Kaynak: YYGM, 2021)

(Genel Toplam 2005-2020 toplamı 2014 yılına kadar Büyükşehirlerde KÖYDES Projesi kapsamında ödenek aldığından toplama eklenmiştir.)

11. Projeler

► A. Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES)

4. Proje Uygulama Sonuçları (2005-2020 Yılları)

- a. İçme Suyu Çalışmaları

2005-2020 yılları arasında on beş yıllık süre içerisinde gerçekleştirilen içme suyu çalışmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 76 : KÖYDES İçme Suyu Çalışmaları (2005-2020)

İşlerin Niteliği	Planlanan			Tamamlanan			Tamamlanma Oranı %	
	Susuz (Adet)	Suyu Yetersiz (Adet)	Nüfus	Susuz (Adet)	Suyu Yetersiz (Adet)	Nüfus	Susuz	Suyu Yetersiz
Yeni Tesis	3.420	13.678	3.620.349	3.404	14.683	3.910.834	100	107
Tesis Geliştirme	572	25.219	7.513.261	871	27.323	8.650.541	152	108
Bakım Onarım	721	23.670	5.846.267	746	22.954	6.353.747	103	97

Kaynak: YYGM, 2021

31/12/2020 tarihi itibarıyla; içme suyu sektöründe 3.404 susuz köy ve bağlısına şebekeli içme suyu tesisi yapılmış, 27.323 suyu yetersiz köy ve bağlısının içme suyu tesisinin yenilenmesi yapımı ve geliştirilmesi sağlanmıştır.

- b. Yol Çalışmaları

2005-2020 yılları arasında on beş yıllık süre içerisinde gerçekleştirilen yol çalışmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 77 : KÖYDES Yol Çalışmaları (2005-2020)

İşin Türü		Planlanan	Tamamlanan	Tamamlanma Oranı %
Parke (m ²)		35.295.654,30	39.214.954,37	111
Taş Duvar (m ³)		1.363.608,66	1.661.812,50	122
Onarım (km)		37.613,91	55.073,09	146
Stabilize (km)		67.463,71	86.773,47	129
Tesviye (km)		4.949,20	5.753,20	116
Beton Yol (km)		4.639,11	4.823,33	104
Ham Yol (km)		1.358,50	1.931,90	142
Köprü (Adet)		1.258	1.497	119
Menfez (Adet)		28.392	37.174	131
Asfalt	BSK (km)	3.782,91	3.737,69	99
	1. kat (km)	49.115,39	54.961,91	112
	2. kat (km)	67.512,09	68.346,87	101
	Toplam (km)	120.410,39	127.046,46	106

31/12/2020 tarihi itibarıyla 1.931,90 km ham yol; 5.753,20 km tesviye yol; 86.773,47 km stabilize yol; 3.737,69 km BSK, 54.961,91 km 1.kat asfalt ve 68.346,87 km 2. kat asfalt yol; 4.823,33 km beton yol; 1.497 adet köprü ve 37.174 adet menfez yapılmıştır.

11. Projeler

► B. e-Belediye Bilgi Sistemi

e-Belediye Bilgi Sistemi ile vatandaşlara dönük hizmet süreçleri basitleştirilecek ve standardizasyon sağlanacak, kamu kurumları ve yerel yönetimler arasında anlık veri paylaşımı kurulacak, hizmetler merkezi sistem üzerinden yürütülerek vatandaş işlemlerinin elektronik ortamda elektronik veya mobil imza ile yapılabilmesi sağlanacaktır.

Söz konusu projeye yasal zemin getiren düzenleme, 15/2/2018 tarihli ve 7099 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 16 ve 17'nci maddesiyle 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda değişiklik yapılmış olup 10/03/2018 tarihli ve 30356 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2016-2019 Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı ile mülga Başbakanlıkça yayınlanan 180 Günlük Eylem Planı kapsamında İçişleri Bakanlığınca belediyelerin iş ve işlemlerini kolaylaştıracak yerel yönetim modüllerinin hizmete sunulması amacıyla 2014 yılından beri üzerinde çalışılmakta olan e-Belediye projesini mülga Kalkınma Bakanlığınca 13 Kasım 2017 tarihinde onaylamıştır. Mülga Kalkınma Bakanlığı onayına müteakip çalışmalarına hız verilen proje için Antalya Büyükşehir Belediyesi, Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Malatya Battalgazi Belediyesi pilot belediyeler olarak seçilerek testleri yapılmış olup sistem tüm ülke sathında 5/2/2018 tarihi itibarıyla uygulama ortamına açılmıştır.

e-Belediye Projesi; belediyelerin ortak bir platformda buluşturulması, bilgi teknolojileri alanında ihtiyaçlarının karşılanması, geliştirilecek olan belediyecilik yazılımları ile kolay denetlenebilir, vatandaş odaklı bir yerel yönetim yapısının oluşturulması için bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin şekilde kullanılmasına olanak sağlaması amacıyla yürütülen bir projedir.

Bu bağlamda; belediyelerin tek bir veri tabanında, ortak bir sistem altyapısında ve standart yazılımlarla çalışması öngörülmektedir.

e-Belediye Projesi kapsamında 45 adet modül İçişleri Bakanlığınca (yönetim bilgi sistemlerine tekabül eden), 22 adet modül (coğrafi bilgi sistemleri işlemlerine tekabül eden) ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanmaktadır.

e-Belediye Sisteminde; Ruhsat Bilgi Sistemi, EBYS, Adres/Numarataj Sistemi, Araç Takip Sistemi, Borç Bilgileri Servisi, Çağrı Merkezi ve İstek/Şikayet Başvuru ve Takip Sistemi, Vergi Takip Sistemleri, İmar Sistemi, SMS ve e-Posta ile Bilgilendirme, Personel Maaş ve Özlük İşleri, Tapu Kadastro Modülü gibi hem vatandaşın hayatına dokunan hem de belediyenin temel faaliyetlerini kapsayan modüller bulunacaktır.

e-Belediye Bilgi Sistemi Projesinin Sağlayacağı Faydalar

- Geliştirilecek olan belediyecilik yazılımları ile vatandaş odaklı bir yerel yönetim yapısının oluşturulması için bilgi ve iletişim teknolojileri etkin şekilde kullanılacaktır.
- Belediyelerin iş süreçlerinin kısaltılması ve daha hızlı hale getirilmesi ile zaman, emek ve mali kayıpların önlenmesi amaçlanmaktadır.
- Tüm belediyelerin merkezle ve kendi aralarında elektronik ortamda anlık olarak yazışabilmelerinin önü açılmıştır.
- Belediyelerin, mevzuat gereğince kendilerine verilen her türlü iş, işlem ve görevleri sistem üzerinden gerçekleştirebilmelerine olanak sağlanacaktır.
- e-Belediye projesinin hayata geçmesi ile vatandaşlarımızın belediye hizmetlerinden elektronik veya mobil imza ile yararlanmasına olanak sağlanacaktır

11. Projeler

► B. e-Belediye Bilgi Sistemi

- Kesintisiz yerel hizmet sunumu sağlanacaktır.
- Bankalar ile anlık veri transferi sağlanarak vatandaşlarımızın vergi ve fatura gibi ödemelerinin çevrimiçi olarak yapılabilmesi mümkün olacaktır.
- Sistem, vatandaş odaklı bir yerel yönetim yapısının oluşturulmasına ve vatandaşlarımızın belediye hizmetlerinden daha hızlı, kolay, etkin, kaliteli bir şekilde yararlanmasına ve bu hizmetlerdeki bürokratik işlemlerin azaltılmasına da hizmet edecektir.
- Sistem, ülke çapında hizmetlere belirli bir standardizasyon, şeffaflık ve denetlenebilirlik anlayışı getirecektir.
- Sistem, Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu uygulamaları kapsamında ilk aşamada sunulan hizmetlerin sürelerini kısaltacak, bir sonraki aşama olarak da diğer kurumlar ile yapılan entegrasyon çalışmaları sonucu süreç sayılarını düşürecek ve süreçleri sadeleştirecektir.
- Belediyelerden sistemi kullanmaları karşılığında herhangi bir ücret talep edilmemektedir.

► C. Yerel Yönetimler Reformu Projesi (LAR-3)

Yerel Yönetimler Reformu Aşama 3 (LAR 3) IPA fonları çerçevesinde AB tarafından finanse edilen yerel yönetim reformuna destek projelerinin üçüncüsüdür. Bu projenin ilk aşaması LAR 1 2005-2007, ikinci aşaması LAR 2 2009-2011 yılları arasında gerçekleştirilmiştir.

LAR 3, geçmiş projelerin çıktılarından faydalanarak eş faydalanıcılar olan İçişleri Bakanlığı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile yönetimlerin idari kapasitelerini geliştirme ve güçlendirmeye, yerel yönetim sistemimizde katılımcılığı sağlamaya yönelik bir dizi faaliyetlerin gerçekleştirilmesini amaçlamaktadır. Projenin, toplam 5.450.000 avro bütçesi bulunmaktadır.

Türkiye’de etkin, kapsayıcı, hesap verebilir ve katılımcı bir yerel yönetimin sağlanması Projenin genel hedefi olup, Proje 3 bileşenden oluşmaktadır.

1. Bileşen : Etkin ve kaliteli belediye hizmet sunumu
2. Bileşen : Büyükşehirlerde kapasite artırımı ve yerelde katılımın artırılması
3. Bileşen: Yerel yönetim sistemine ait Yönetim Bilgi Sistemi altyapısının kurulması ve güncellenmesi.

Bu bileşenlerin çıktıları; mevzuat önerileri, analiz raporları, Çevrimiçi Yönetim Bilgi Sistemi ve diğer ülkelerden faydalanabilecek örnekler olacaktır.

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

Yerel yönetimler; mahalli müşterek ihtiyaçları karşılamak amacıyla imar, çevre, ulaşım, altyapı ve sosyal hizmetler gibi birçok alanda faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bu faaliyetler merkezi idare tarafından ülke sathında sunulan hizmetlerin yereldeki izdüşümleri olmakla beraber yerel yönetimler tarafından sunulan hizmetlerin önemli bir kısmının Çevre ve Şehircilik Bakanlığının düzenleyici olarak rol aldığı konular olduğu görülmektedir. Bu kapsamda Bakanlığımız ve yerel yönetimler birçok konuda ortak proje ve faaliyetler yürütmekte olup yerel yönetimler tarafından sunulan projeler de desteklenmektedir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve yerel yönetimlerin birlikte yürüttüğü iş ve projeler şu şekildedir:

► A. Sıfır Atık Projesi

Atıklarımızın çok büyük bir kısmını değerlendirilebilir, yani geri kazanılarak hammadde olabilecek, yeni ürünlere dönüştürülebilecek atıklar olduğu gerçeğinden hareketle 26/09/2017 tarihinde tanıtım toplantısı yapılarak başlatılan “Sıfır Atık Projesi” ile atık önlenmesi, atık oluşumunun azaltılması, israfın önlenmesi, oluşan atıkların kaynağında ayrı toplanması ve geri dönüşümü ile hammadde ve enerji tasarrufu sağlanması; gelecek nesillere temiz ve gelişmiş bir Türkiye ile yaşanabilir bir dünya bırakmak amaçlanmaktadır.

Sıfır Atık Projesi ile plastik, kağıt, cam, metal, tekstil, atık ilaçlar, bitkisel atık yağlar, atık piller atık elektrikli ve elektronik eşyalar, biyobozunur atıklar gibi günlük hayatımızda oluşan her türlü atığın oluşumunun önlenmesi, ayrı toplanması ve geri kazanımı, vatandaşların kaynak niteliğinde olan atıkların değerlendirilmesi konusunda farkındalıklarının artırılması ve geri kazanım oranlarının yükseltilmesi hedeflenmektedir.

Toplanan atıkların işlenmesi ve geri kazanılması sonucu sanayide ve hizmet alanlarında yapılacak yatırımlarla 2023 yılına kadar bu alanda 100.000 kişiye doğrudan istihdam sağlanacağı ve 20 milyar TL tasarruf elde edileceği, geri kazanım oranının %35’e çıkartılacağı öngörülmektedir.

Bu çerçevede yürütülen sıfır atık projesi kapsamında; “Sıfır Atık Yönetim Sisteminin” kurulmasına ilişkin genel ilkelerin ve uygulama esaslarının belirlenmesini sağlayarak sıfır atık vizyonunun ülke genelinde benimsenmesi, uygulanması ve yaygınlaştırılması amacını taşıyan ve 2023 yılına kadar Ülkemizin tamamında sıfır atık yönetim sistemine geçişlerin tamamlanmış olması hedefine yönelik olarak hazırlanan Sıfır Atık Yönetmeliği 12 Temmuz 2019 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► A. Sıfır Atık Projesi

116

Yönetmelikle;

Atık oluşumunun önlenmesini veya en aza indirilmesini, oluşan atıkların ise özelliklerine göre ayrı biriktirilip geri kazanıma yönlendirilmesini hedefleyen “Sıfır Atık Yönetim Sisteminin” kurulmasına ilişkin genel ilkeler ve uygulama esasları belirlenmiştir.

Yönetmeliğin 9 uncu maddesinde mahalli idarelerin görev, yetki ve yükümlülükleri atıkları ayırmak ve ayrı biriktirmek, atık oluşumunun önlenmesi için israfı önlemeye teşvik edecek çalışmalarda bulunmak, kaynağında ayrı biriktirilen atıkların birbirleriyle karıştırılmadan toplanmasına yönelik altyapıyı geliştirip yaygınlaştırmak, atık getirme merkezlerinde biriktirilen atıklar ile evlerden kaynaklanan atık ilaçların yönetimini sağlamak, Sıfır Atık Bilgi Sistemine kayıt olmak ve bu Yönetmelik kapsamındaki faaliyetlerine ilişkin olarak istenen bilgi ve belgeleri sisteme kaydetmek, toplanan tüm atıklara ilişkin veriler ile bu atıkların teslim edildiği yerlere ilişkin bilgileri sıfır atık bilgi sistemi üzerinden bildirmek olduğu belirtilmiştir.

Belediyeler tarafından; Sorumlu oldukları alan içerisinde yeterli sayıda ve vatandaşların kolay erişim sağlayabileceği uygun alanlarda kumbara, konteyner, atık getirme merkezlerini teşkil ederek Sıfır Atık Yönetim Sistemini kurulması, vatandaşları atıklarını ayırmaya ve ayrı biriktirmeye teşvik edilmesi, atık oluşumunun ve israfın önlenmesi için gerekli adımların atılması, kaynağında ayrı biriktirilen atıkların birbirleriyle karıştırılmadan toplanmasına yönelik altyapının sağlanarak vatandaşların Sıfır Atık Sistemine olan inancını kuvvetlendirilmesi, toplanan atıkların öncelikli olarak maddesel geri dönüşüm ve diğer geri kazanım imkânlarının azami ölçekte değerlendirilmesinin sağlanması, geri dönüşümü/geri kazanımı mümkün olmayan atıkların nihai bertaraf işlemlerinde düzenli depolama yönteminin son seçenek olarak değerlendirilmesi, Sıfır Atık Yönetim Sisteminin yaygınlaştırılması ve bu konudaki farkındalığın artırılmasına yönelik bilinçlendirme ve eğitim faaliyetleri yapılması, bu kapsamda düzenlenen faaliyetlere katkı ve katılım sağlanması, sıfır atık sistemini kuran yerlere yardımcı olunması sistemin başarılı olması için önem arz etmektedir.

Yönetmelik gereği Sıfır Atık Yönetim Sistemlerini kuran mahalli idarelere 12/01/2020 itibariyle Bakanlığımızca temel seviye Sıfır Atık Belgesi verilmeye başlanmıştır. Belediye hizmet binaları için 435 temel seviye belge düzenlenmiştir. Belediye hizmet alanı için ise 45 belediye belge başvurusunda bulunmuş olup Mart 2021 itibariyle 19 belediyeye hizmet alanı için temel seviye sıfır atık belgesi verilmiştir.

Hizmet alanı için sıfır atık belgesi alan belediyelerde yaşayan nüfus 7.491.110'dur.

Sıfır atık projesinin başladığı 2017 yılından itibaren ülke genelinde 17 milyon ton değerlendirilebilir atık toplanmıştır. Toplanan atıklardan; 17 milyar TL ekonomik kazanç, 315 Milyon kwh enerji tasarrufu, 345 milyon m3 su tasarrufu sağlanmıştır. Ayrıca depolama alanlarından 41 milyon m3 tasarruf edilmiş, 2 milyar ton sera gazı salımı engellenmiş, 209 milyon ağaç kurtarılmış, 50 milyon varil petrol ve 397 milyon ton hammaddeden tasarruf edilmiştir.

Sıfır atık projesi başladığında %13 olan geri kazanım oranı %19'a çıkarılmıştır.

Sıfır Atık Projesi kapsamında ilgili paydaşlara bilgi akışını sağlamak, verileri kayıt altına almak, Sıfır Atık Yönetim Sistemini uygulayan yerleri kayıt altına almak, belgelendirmek, raporlama yapmak, istatistiksel veri oluşturmak amacıyla hazırlanan Sıfır Atık Bilgi Sistemi 26/10/2018 tarihinde Entegre

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► A. Sıfır Atık Projesi

Çevre Bilgi Sisteminde uygulama olarak kullanıcıların erişimine açılmıştır. Belediyeler tarafından Sıfır Atık Yönetim Sistemi kapsamındaki çalışmalarına ilişkin bilgiler sisteme girilmektedir.

Sıfır atık projesini başarıya götürecek en önemli etken yerel yönetimlerin projeyi sahiplenmeleri ve uygulamaya ivedilikle geçmeleridir. Bu konuda Belediyelerimiz ve İl Müdürlüklerimizin çalışanlarına yönetmelik çerçevesinde sıfır atık uygulaması konusunda bilgi vermek, iyi uygulamaları paylaşmak, yol göstermek, sorunlara bölgesel çözümler bulmak amacıyla 7 adet bölgesel sıfır atık istişare seminerleri düzenlenmiştir.

Düzenlenen seminerlere büyükşehir, il, ilçe ve belde belediyelerimiz ile çevre şehircilik il müdürlüklerimizden Konya'da 237, Erzurum 137, Gaziantep 240, Samsun 300, İstanbul 325, İzmir 300, Antalya 170 olmak üzere 1709 temsilci katılım sağlamıştır.

Ayrıca Bakanlığımızca Belediyelere rehberlik etmek ve yürütülen çalışmaları değerlendirmek amacıyla 2020 yılında Temmuz, Ekim ve Aralık aylarında olmak üzere 88 belediye, 25 büyükşehir belediyesi ve 25 çevre ve şehircilik il müdürlüğümüze yönelik dijital ortamda seminerler düzenlenmiştir.

Bununla birlikte uygulamanın takibinin yapılması, çalışmaların planlı yürütülmesi açısından belediyelerin termin planı hazırlaması sağlanmıştır.

Sıfır Atık Yönetmeliğinin "Bakanlığın görev ve yetkileri" kapsamında Bakanlığımızca sıfır atık yönetim sisteminin; idari, mali ve teknik unsurları açısından tasarım ve planlama kriterlerini, değerlendirme unsurları ve uygulama esaslarını belirlemek; sistemin geliştirilmesi, iyileştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmaları düzenlemek, sektörlerle yol göstermek, rehber oluşturmak amacıyla hedef kitlelere yönelik 11 adet sıfır atık uygulama kılavuzu hazırlanmıştır.

Hazırlanan Kılavuzlar şu şekildedir:

1. Belediye Kılavuzu
2. Organize Sanayi Bölgeleri, Sanayi Tesisleri Kılavuzu
3. Havalimanı, Terminal Kılavuzu
4. AVM, İş Merkezi, Ticari İşletme ve Plaza Kılavuzu
5. Eğitim Kurumu ve Yurtlar Kılavuzu
6. Sağlık Kuruluşları Kılavuzu
7. Turizm Tesisleri Kılavuzu
8. Kırsal Yerler Kılavuzu
9. Kurum Kuruluş Kılavuzu
10. Hane ve Site Kılavuzu
11. Sıfır Atık Mavi

Hazırlanan kılavuzlarda sıfır atık yönetim sisteminin tasarım ve planlama kriterleri ile hedef kitleler tarafından uygulanması gereken atık önleme/azaltım tedbirleri ve sıfır atık yönetim sistemi uygulama esasları yer almaktadır.

Ayrıca Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelikte 08/04/2020 tarihinde yapılan değişiklikle, belediye ve bağlı kuruluşları ile mahalli idare birlikleri kadro unvanları yeniden düzenlenerek Sıfır Atık Daire Başkanı/Müdürü kadro unvanları eklenmiştir.

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► B. Atık Yönetimi

118

Atık yönetiminin en önemli aktörlerinden biri yerel yönetimler olup 2010 yılından itibaren atık yönetimine ilişkin verileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 78 : Atık Yönetimine İlişkin Veriler (2010–2020)

GÖSTERGE (Kümülatif)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Düzenli depolama tesisi sayısı	46	46	59	69	79	81	82	87	88	89	90
Düzenli depolama hizmeti verilen belediye nüfusu oranı (%)	59	59	60	65	70	71	71	73	74	82	83
Ambalaj atığı yönetim planı hazırlayan belediye sayısı	165	197	211	229	267	303	303	310	478	589	605

Kaynak: ÇYGM, 2021

Son 10 yılda düzenli depolama hizmeti verilen belediye nüfus oranı %59'dan %83'e çıkmıştır.

► C. Atıksu

2012 yılından itibaren atıksu verileri aşağıdaki tabloda gösterilmiş olup atık su arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı 2020 yılı itibarıyla %89'a ulaşmıştır.

Tablo 79 : Atıksu Verileri (2012–2020)

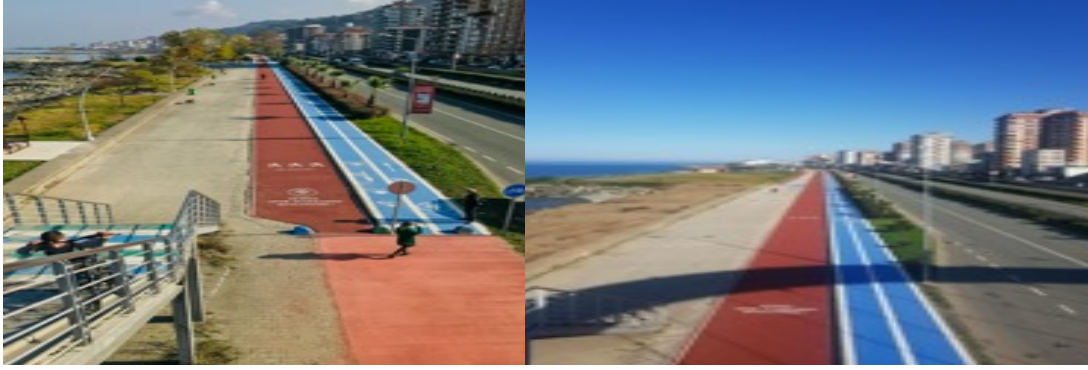
GÖSTERGE (Kümülatif)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Toplam atıksu arıtma tesisi sayısı	444	457	563	653	954	1.029	1.107	1.136	1.170
Atık su arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı (%)	72	73	77	79	81	83	87	87	89

Kaynak: ÇYGM, 2021

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► D. Bisiklet Yolları

2018-2020 yılları arasında bisiklet yollarına ilişkin veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 80 : Bisiklet Yollarına İlişkin Veriler (2018-2020)

GÖSTERGE (Kümülatif)	2018	2019	2020
Yerel Yönetimlerce Yapılan Bisiklet Yolu Uzunluğu (km) (Bakanlığımız desteği ile yapılanlar dahil)	1.048	1.148	1.514

Kaynak: ÇYGM, 2021

► E. Yeşil Yürüyüş Yolları

2019-2020 yıllarında yeşil yürüyüş yoluna ilişkin veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 81 : Yeşil Yürüyüş Yoluna İlişkin Veriler (2019-2020)

GÖSTERGE (Kümülatif)	2019	2020
Yerel yönetimlerce yapılan yeşil yürüyüş yolu uzunluğu (km) (Bakanlığımız desteği ile yapılanlar dahil)	101	113

Kaynak: ÇYGM, 2021

► F. Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı IPA ile Yapılan Projeler

Bakanlığımız Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü IPA fonları vasıtasıyla özellikle çevre altyapılarının inşaa edilmesinde belediyelerimize destek olmaktadır.

Özellikle su, atıksu ve katı atık yönetimi için temel çevre altyapısını geliştirmeye ve iyileştirmeye odaklanan Çevre Operasyonel Programı kapsamında IPA I döneminde (2007-2013) 30 tanesi Altyapı Projesi, 7 tanesi Kapasite Geliştirme Projesi olmak üzere toplam 37 proje uygulanmıştır.

Bu kapsamda yaklaşık 604 milyon avrosu AB hibesi olmak üzere yaklaşık 710 milyon avro harcama yapılmıştır.

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► F. Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı IPA ile Yapılan Projeler

IPA II. dönem öncelikleri, hali hazırda IPA I. dönemden elde edilen sonuçlara dayanmakta olup, Bakanlığımız tarafından Çevre Operasyonel Programı'nın devamı niteliğinde Çevre ve İklim Eylemi Sektör Operasyonel Programı hazırlanmıştır. IPA II dönemi ÇİSOP kapsamında, ülkemizin de öncelikleri arasında yer alan 3 adet eylem yer almaktadır. Bunlar; su, atık, sürdürülebilir kalkınma için çevre yönetimidir.

Çevre ve İklim Eylemi Sektör Operasyonel Programı kapsamına giren projelerin genel itibarıyla proje hazırlama ve ihale süreçleri devam etmektedir.

Bu kapsamda; 34 tanesi altyapı projesi, 40 tanesi kapasite geliştirme projesi olmak üzere toplam 74 adet projeden oluşan 899 milyon avro tutarında proje havuzu oluşturulmuştur.

Bu projelerden;

- 664 milyon avro tutarında 26 tanesi altyapı projesi, 22 tanesi kapasite geliştirme projesi olmak üzere 48 adet projenin Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonuna başvurusu yapılmıştır.
- 463 milyon avro tutarında 18 tane altyapı projesi ile 15 tane kapasite geliştirme projesinin Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonundan finansman onayları alınmıştır.
- 2021 yılı Mart ayı itibarıyla da 15 adet altyapı projesi ve 12 adet kapasite geliştirme projesinin sözleşmesi imzalanmış ve uygulama süreci başlamıştır.

► G. Millet Bahçeleri

İstanbul Pendik Millet Bahçesi

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► G. Millet Bahçeleri

Mersin Millet Bahçesi

Eskişehir Millet Bahçesi

2019-2020 yılları için millet bahçelerine ilişkin veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 82 : Millet Bahçelerine İlişkin Veriler (2019-2020)

GÖSTERGE (Kümülatif)	2019	2020
Toplam planlanan millet bahçesi sayısı	207	285
Tamamlanan Millet Bahçesi Sayısı		55
Devam Eden Millet Bahçesi Sayısı		230
Yerel yönetimlerle işbirliği içinde yapılması planlanan millet bahçesi sayısı	39	83
Yerel yönetimlerle işbirliği içinde tamamlanan millet bahçesi sayısı		8
Yerel yönetimlerle işbirliği içinde devam eden millet bahçesi sayısı		75
Planlanan millet bahçelerinin toplam büyüklüğü	44.703.549,81 m ²	50.846.728,46 m ²
Tamamlanan Millet Bahçesi Büyüklüğü		7.895.806 m ²
Devam Eden Millet Bahçesi Büyüklüğü		42.950.922,46 m ²
Yerel yönetimlerle işbirliği içinde yapılması planlanan millet bahçelerinin büyüklüğü	10.055.986,40 m ²	13.111.437,80 m ²
Yerel yönetimlerle işbirliği içinde tamamlanan millet bahçelerinin büyüklüğü		635.922 m ²
Yerel yönetimlerle işbirliği içinde devam eden millet bahçelerinin büyüklüğü		12.475.515,78 m ²

Kaynak: MPGM, 2021

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► H. Korunan Alanlarda Yerel Yönetimlerle Gerçekleştirilen Yatırımlar

Bakanlığımız Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü görev yetki ve sorumlulukları çerçevesinde Özel Çevre Koruma Bölgeleri ve Doğal Sit Alanlarını kapsayan korunan alanların sahip olduğu çevre değerlerinin korunması ve çevre sorunlarının giderilmesi amacıyla yerel yönetimlere 2003-2020 yılları arası turizm, kanalizasyon, içme suyu, şehirleşme ve belediye sektörlerinden mali destek verilmiştir.

Bu kapsamda 2003-2020 yılları arası 44 tanesi belediye, 5 tanesi şehirleşme, 66 tanesi içme suyu, 120 tanesi kanalizasyon, 140 tanesi turizm alanında olmak üzere toplam 375 adet proje için 720.287.611,67 TL (2020 yılı birim fiyatları ile güncellenmiş) harcanmıştır.

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► H. Korunan Alanlarda Yerel Yönetimlerle Gerçekleştirilen Yatırımlar

2021 yılı yatırım programı kapsamında ise turizm, içme suyu ve kanalizasyon alanlarında yerel yönetimlerle mali katkı protokolleri çalışmaları devam etmektedir.

► İ. Kentsel Dönüşüm Çalışmaları

2012 – 2020 yılları kentsel dönüşüme ilişkin verileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 83 : Kentsel Dönüşüme İlişkin Veriler (2012-2020)

GÖSTERGE (Kümülatif)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
6306 sayılı Kanun kapsamında belediyelere yetki devri yapılan riskli alan sayısı		62	73	93	99	124	133	135	142
Yetki devri yapılan riskli alanların büyüklüğü (hektar)		2.806	3.383	3.820	3.961	4.508	4.740	4.747	4.794
Bu alanlarda dönüşüme alınan bağımsız birim sayısı		142.352	159.025	178.206	184.355	214.397	227.434	227.968	232.295
5393 sayılı Belediye Kanununun 73 üncü maddesinin birinci fıkrasının son cümlesine göre belediyelerce kentsel dönüşüm uygulanan alan sayısı	19	35	45	71	94	114	135	141	148

Kaynak: AKDHGM, 2021

2013 yılından itibaren belediyelere yetki devri yapılan riskli alan sayısında %129 artış, bu alanlarda dönüşüme alınan bağımsız birim sayısında %63 artış olmuştur. Öte yandan 5393 sayılı Belediye Kanununun 73 üncü maddesinin birinci fıkrasının son cümlesine göre belediyelerce kentsel dönüşüm uygulanan alan sayısı 19 iken bu sayı 148'e yükselmiştir.

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► J. Coğrafi Bilgi Sistemleri Çalışmaları

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü (CBSGM) tarafından kurumların coğrafi verilere tek noktadan erişimini sağlamak ve Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemini oluşturan önemli bileşenleri bir araya getirmek amacı ile "TUCBS Entegrasyon Projesi" başlatılmıştır.

Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi (TUCBS) Entegrasyon Projesi ile Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemleri kapsamında belirlenen temel politika ve stratejiler doğrultusunda;

- Coğrafi verilerin, coğrafi veri servislerinin ve metaverilerinin varlığının tespit edilmesi,
- Coğrafi veri servislerinin ve metaverilerinin paylaşımı ve kullanımı doğrultusunda sürekliliğinin sağlanması ve
- Bu konuda yapılacak eğitim ve çalıştay organizasyonları ile tüm paydaşlarda farkındalığının yaratılması

hedeflenmiştir.

TUCBS Kapsamında Yapılan Çalışmalar

Kurumların sorumlu oldukları verileri standartlara uygun olarak üretmeleri ve paylaşmaları için gerekli teknik, idari ve yasal altyapıyı oluşturma projesi olarak isimlendirilebilecek TUCBS çalışmaları 1990'lı yıllardan günümüze aşağıda sunulan pek çok çalışmayı içermektedir.

1990-2002

Akademik Çalışmalar ile Bakanlıklar arası Harita İşlerini Koordinasyon ve Planlama Kurulu nezdinde Coğrafi Veri Tabanı oluşturmaya yönelik girişimler yapılmıştır.

2003-2004

E-dönüşüm Türkiye Projesi Eylem-47 TUCBS'nin oluşturulması için Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (TKGM) koordinesinde bir ön çalışma yapılmıştır. Sonuç ürün; TUCBS Ön Çalışma Raporudur.

2005

TUCBS'nin oluşturulması için TKGM koordinesinde Altyapı Hazırlık çalışmaları yapılmıştır. Sonuç ürün; TUCBS Politika ve Strateji Dokümanıdır.

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► J. Coğrafi Bilgi Sistemleri Çalışmaları

2006-2008

Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı Eylem-75 TKGM koordinesinde CBS Altyapısı Kurulumu çalışması yapılmıştır.

2009-2010

TKGM Koordinesinde, TÜRSAT yükleniciliğinde «CBS Altyapısı Kurulumu» projesi Fizibilite Çalışması Sonuç ürünü; CBS Altyapısı Kurulumu Fizibilite Etüdü Raporudur.

2011

644 Sayılı KHK ile T.C. Çevre Şehircilik Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

2018

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ÇŞB; Ulusal Coğrafi Bilgi Sisteminin kurulmasına, kullanılmasına ve geliştirilmesine dair iş ve işlemleri yapmak, yaptırmak, mahalli idarelerin planlama, harita, altyapı ve üstyapıya ilişkin faaliyetleri ile ilgili kent bilgi sistemlerinin kurulması, kullanılması ve Ulusal Coğrafi Bilgi Sisteminin ile entegre olmasını destekleme görevleri ile görevlendirilmiştir.

2019

49 sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yayınlanmıştır. Bu kararname ile tüm kurum ve kuruluşlar sorumlu oldukları ve ürettikleri coğrafi verileri metaverileri ile birlikte, tanımlama dokümanlarına uygun olarak ulusal coğrafi bilgi platformu ile paylaşmakla yükümlüdür.

2020

20.02.2020 tarihli ve 31045 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 7221 sayılı “Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” un 1 inci maddesinin (a) ve (b) bentlerinde Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisinde yer alan coğrafi verilerin paylaşımı ile ilgili hükümler yer almaktadır.

2021

Ulusal Coğrafi Bilgi Sisteminin Kurulması ve Yönetilmesi Hakkında Yönetmelik (20.03.2015 – R.G. 29301), 10.02.2021 tarihli ve 31391 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 09.02.2021 tarihli ve 3531 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlükten kaldırılmıştır.

49 sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çerçevesinde Coğrafi Bilgi Sistemlerine İlişkin Oluşturulan Kurullar ve Çalışma Heyetleri Hakkında Yönetmelik, Coğrafi Veri İzinleri Yönetmeliği, Coğrafi Veri Lisans Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir.

CBSGM tarafından 2018-2019 yıllarında iki önemli proje hayata geçirilmiş ve tamamlanmıştır:

Coğrafi Verilerin Üretim ve Paylaşım Standartlarının Belirlenmesi Projesi

Kamu Kurum ve Kuruluşları ile Büyükşehir Belediyelerinin Coğrafi Veri ve Metaverilerinin TUCBS ile Entegrasyonu Projesidir.

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► J. Coğrafi Bilgi Sistemleri Çalışmaları

126

2019 yılında tamamlanan Kamu Kurum ve Kuruluşları ile Büyükşehir Belediyelerinin Coğrafi Veri ve Metaverilerinin TUCBS ile Entegrasyonu projesi;

- 32 merkezi coğrafi veri üreticisi ve kullanıcısı kamu kurum ve kuruluşu ile
- 30 büyükşehir belediyesini

kapsamaktadır.

Proje sonunda kurumların örnek coğrafi veri setlerine ait coğrafi veri servisleri ve metaverilerinin Ulusal Coğrafi Bilgi Platformuna entegrasyonu sağlanmıştır.

2018-2019 yıllarında gerçekleştirilen TUCBS Entegrasyon Projesi kapsamında ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve büyükşehir belediyeleri ile birlikte;

- Tanıtım çalışmaları,
- Tespit çalışmaları,
- Proje Değerlendirme Toplantısı ve
- Entegrasyon çalışmaları

yapılmıştır.

Bu kapsamda;

- Kamu kurum ve kuruluşlarına ait 580, büyükşehir belediyelerine ait 683 veri katmanı tespit edilmiştir.
- 2018-2019 TUCBS Entegrasyon Projesi sonunda 32 kamu kurum ve kuruluşu ile 30 büyükşehir belediyesine ait coğrafi veri servisleri ve metaveriler Ulusal Coğrafi Bilgi Platformuna aktarılmıştır.

2020-2021 TUCBS Entegrasyon Projesi

CBSGM tarafından 08.09.2020 tarihinde TUCBS Entegrasyon Projesi başlatılmıştır. Proje kapsamında yer alan kamu kurum kuruluşları, il özel idareleri, il belediyeleri ile su ve kanalizasyon idarelerinin;

- Üretmekle sorumlu olunan veriler ile sorumlu bulunmadığı halde üretilen diğer coğrafi verilere, coğrafi veri servislerine ve metaverilerine ilişkin mevcut durumun analiz edilmesi,
- Analiz edilen coğrafi veri servislerinin metaverileri ile birlikte Bakanlık tarafından sunulan altyapıda toplanması
- Analiz edilen coğrafi verilerine ait metaverilerin 49 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve yönetmelik kapsamında entegrasyonunun sağlanması, izlenmesi ve raporlanması

sağlanacaktır.

2018-2019 TUCBS Entegrasyon Projesi çalışmaları kurumlar ile yerinde yapılmış olup, 2020-2021 TUCBS Entegrasyon Proje çalışmaları da yine aynı şekilde kurumlar ile yerinde ve gerektiğinde uzaktan video-konferans yöntemi ile gerçekleştirilecektir.

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► K. Akıllı Şehirlere İlişkin Faaliyetler

Türkiye'nin ilk, dünyanın dördüncü akıllı şehir strateji ve eylem planı dokümanı olan 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı 23.12.2019 tarihinde 2029/29 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile yayınlanmıştır.

Bu Genelge ile "akıllı şehirler alanında müşterek çalışma kabiliyetinin kurumsal sorumluluklar dahilinde geliştirilmesi ve akıllı şehir politikalarına ulusal katmanda getirilen bütüncül bakış açısının hayata geçirilebilmesi, doğru proje ve faaliyetlerin sorumlularınca uygulanması ile güvence altına alınacağı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının koordinasyonunda, 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı kapsamı dahilindeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarının üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmesi hususu talimatlandırılmıştır.

Akıllı şehir uygulamalarının en önemli uygulayıcıları yerel yönetimler olup ulusal strateji ve eylem planı doğrultusunda belediyelerimiz tarafından önemli çalışmalar yürütülmektedir.

Kentsel sorunların bertaraf edilmesinde ve ayrıca kentsel kalkınmaya yönelik fırsatlar geliştirilmesinde akıllı şehir kavramının büyük önemi bulunmaktadır. Akıllı Şehirler, yeni teknolojiler ve yenilikçi yaklaşımlar vasıtasıyla sınırlı kaynakların etkin kullanıldığı, gelecekte karşılaşacağımız ihtiyaçlara çözümler üreten, çevreye ve doğal kaynaklara saygılı, insan hayatına değer katan ve yaşam kalitesini artıran şehirlerdir.

Akıllı Şehrin hedefi, şehirlerde ekonomik büyümeyi ve sosyal gelişmeyi teşvik etmek, çevresel koşulları iyileştirmek ve teknolojiye her anlamda yatırım yaparak bundan faydalar sağlamaktır. Ancak bu geleceğin şehirleri yaklaşımı sadece bir teknoloji eğilimi veya sadece teknik bir konu değildir.

Bu doğrultuda, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve yerel yönetimler tarafından dünyada öncü, teknik ve etkisi büyük olan bir çok proje yürütülmektedir. Yerel yönetimlerde projeler artmakta ve stratejik bakış kuvvetlenmektedir. Diğer yandan, özel sektör tarafından sunulan çözümler ve girişimler hızla artmaktadır.

Akıllı şehir uygulamalarının bölgesel ve ulusal bir ölçekte gerçekleştirmek için tüm illerin birbirine entegre olduğu yeni bir sistem mimarisinin hazırlıkları yapılmaktadır. Bu doğrultuda, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından akıllı şehirlere ilişkin teknik hususları bir standardizasyon altyapısına dayandıran ve teknik ilke ve kuralları belirleyen akıllı şehir teknik lügatını ortaya koyan Akıllı Şehir Terminolojisi, yaygın akıllı şehir uygulamalarında kullanılan verilerin niteliğini belirleyen Veri Sözlüğü, ulusal ölçekte sistem ilkelerini evrensel standartlarda belirleyen Birlikte Çalışabilirlik Modeli, ulusal ölçekte sistemlerin üst mimari kurgusunu ve kurallarını belirleyen Referans Akıllı Şehir Mimarisi çalışmaları yürütülmektedir. Bu kapsamda, 15 belediyenin katılımıyla Referans Akıllı Şehir Mimarisi çalıştay düzenlenmiştir.

Söz konusu çalışmalar kapsamları ve içerikleri ile yenilikçi yaklaşımları doğrultusunda dünyada ilk olma niteliğini taşımaktadır. Ayrıca, Akıllı Şehir Proje Yönetimi Standartlarının Belirlenmesi Projesi kapsamında, akıllı şehir fizibilite etüdü formatı, kılavuzu, akıllı şehir uzmanlığı-yetkinlik modeli, akıllı şehir uygulamalarının yaygınlaştırılması modeli gibi çalışmalar yapılmaktadır. Bu kapsamda 10 belediyenin katılımıyla dijital çalıştay gerçekleştirilmiştir.

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► K. Akıllı Şehirlere İlişkin Faaliyetler

128

Yerel yönetimlerimize kapsamlı akıllı şehir rehberliği programı uygulanmaktadır. Bu doğrultuda belediyelerin katıldığı etkinlikler düzenlenmekte, akıllı şehir kavramları ve stratejileri anlatılmaktadır. Akıllı Şehir Kapasite Geliştirme ve Rehberlik Projesi kapsamında akıllı şehirlere ilişkin 30 konuda eğitim kitabı, video ve sunumlar Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanmaktadır.

Diğer yandan 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı kapsamında, şehirlerin acil ihtiyaçlarına odaklanılması ve her şehrin kendine özgü akıllı şehir strateji ve yol haritasının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda İl Belediyeleri ve Büyükşehir Belediyelerinin katıldığı 5 adet Yerel Akıllı Şehir Stratejisi ve Yol Haritası Rehberlik etkinliği düzenlenmiştir.

Ülkemizde 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planında yer alan eylemlerin somut olarak gerçekleştirilmesine yönelik pilot olarak belirlenen İstanbul- Esenlerde, Akıllı Şehir Esenler Projesi başlatılmıştır.

Kentsel dönüşüm yapılacak 8 Milyon m²'lik rezerv alanda 64.334 adet bağımsız birim ile 177.000 kişilik yeni bir yaşam alanı inşa edilmektedir. Bakanlığımız, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Esenler Belediyesi arasında yapılan protokol ile proje kapsamında yapılacak akıllı şehir uygulamalarına yönelik müşterek çalışmalar yürütülmektedir.

Projede 100'ün üzerinde akıllı şehir çözümünün gerçekleştirilmesi değerlendirilmekte olup fizibilite çalışmaları yapılmıştır.

Projede gerçekleştirilecek en önemli çalışmalardan biri Akıllı Şehir İhtisas Teknoloji Geliştirme Bölgesidir. Bu bölgenin inşası ile, akıllı şehir ekosistemini oluşturan teknoloji firmalarının akıllı şehir uygulama ve çözümleri üretmeleri sağlanacak ve bu uygulamaların yaygınlaştırılması ile ülkemizin akıllı şehirlere yönelik kapasitesinin geliştirilmesine katkı sağlanacaktır.

2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı, tüm sektörleri içeren 16 akıllı şehir bileşenini kapsamaktadır. Ülkemizde akıllı şehir proje ve faaliyetlerinin, Ulusal Akıllı Şehir Stratejisi ve Eylem Planı ile uyumlu olmasını sağlamak, stratejinin hayata geçirilmesindeki etkisinin değerlendirilmesinde ve doğrulanmasında ortak bir dil ve sistematik bir yapı kazandırmak ve kurumların akıllı şehir dönüşümlerinin yapısal, standart, tutarlı, etkin ve verimli bir şekilde yapılmasına ve yatırımların doğru alanlara yönlendirilmesine katkı sağlamak amacı ile ülkemize özgü Akıllı Şehir Olgunluk Değerlendirme Modeli hazırlanmıştır. Söz konusu model ile 2020 yılında 81 ile ait Akıllı Şehir Olgunluk Değerlendirme çalışmaları akıllı şehir bileşenleri ve kabiliyetleri bazında yapılmış ve tüm şehirlerimiz için Akıllı Şehir Olgunluk Değerlendirme Sonuç Raporu hazırlanmıştır.

Şehirlerin akıllı şehir bileşenlerine yönelik mevcut durumunu ortaya koyan olgunluk değerlendirme sonuçları ile şehirlerin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymak, ihtiyaçların doğru olarak tespit edilmesine ve kaynakların bu doğrultuda yönlendirilmesine katkı sağlamak mümkün olmaktadır. Olgunluk değerlendirme modelinin akıllı şehir bileşenlerinin alt kırılımlarına kadar inmesi, mevcut ve/veya ihtiyaç duyulan akıllı şehir uygulamalarının dahi ortaya koyulmasına olanak sağlamaktadır.

Akıllı Şehir uygulamalarının en başında gelen Kent Bilgi Sistemleri altyapısı e-Belediye Coğrafi uygulamalarını karşılamak üzere geliştirilmiştir. 60 Belediye tarafından kullanılan sistem modüllerinin belediyelerde yaygınlaştırılması çalışmalarına başlanmıştır.

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► K. Akıllı Şehirlere İlişkin Faaliyetler

Akıllı plan verisi üzerinden mekânsal planlama süreçlerinin yönetimini sağlayan ve imar planları izleme altyapısını oluşturan E-Plan Otomasyon Sistemi ve entegre modülleri tüm belediyeler tarafından kullanılmaktadır. Değer Artış Payı Uygulaması geliştirilmiş olup planlama süreçlerine entegre edilmiştir. Söz konusu uygulamalara yönelik sürekli kullanıcı desteği verilmektedir. Ayrıca imar planları hazırlama modülü olan PlanCBS masaüstü yazılımına ve PlanGML akıllı plan veri modeline yönelik belediye kullanıcı eğitimleri verilmekte olup belediye personelinden 550 kişi bu eğitimlere katılmıştır. Eğitimler 2021 yılı sonuna kadar devam edecektir.

► L. Milli Emlak Genel Müdürlüğünce Yürütülen Çalışmalar

1. Yerel Yönetimlerimizin İhtiyaç Duydukları Taşınmazların Tahsis İşlemleri

Yerel yönetimlerin hizmet sunumunda ihtiyaç duydukları arsa, arazi ve binalar Hazine taşınmazları ile karşılanmaktadır. Bu doğrultuda, hizmet binası, sosyal, kültürel hizmetler ve alt yapı hizmetleri gibi amaçlarda kullanılmak üzere Hazine taşınmazları belediye, il özel idaresi ve köylere tahsis edilmektedir. Bu sayede yerel yönetimlerimizce yapılan kamu yatırımları Hazine taşınmazları üzerinde yapılmakta, idarelerin kamulaştırma ve satın alma yükü azalmaktadır.

Millet Bahçeleri Yapımı İçin Hazine taşınmazları ile Arazi Desteği Sağlanması

Şehirlerimize daha yeşil ve ferah yaşam alanları kazandırmak, yaşam ve çevre kalitesini yükseltmek ve kimlikli şehirler oluşturmak amacıyla başlatılan yeşil şehir vizyonu projesinin bir parçası olacak şekilde millet bahçeleri yapım çalışmaları ülke genelinde yaygınlaştırılarak yürütülmektedir.

Şehirlerimizde millet bahçesi yapımı için ihtiyaç duyulan alanların Hazine taşınmazları ile karşılanması amacıyla yerel yönetimlerimize Hazine taşınmazları tahsis edilmektedir. Bu kapsamda 2020 yılında 3 milyon m² yüzölçümlü Hazine taşınmazı millet bahçesi yapılmak üzere belediyelere tahsis edilmiştir.

Hazine Taşınmazlarının Yeşil ve Yaşanabilir Bir Çevre İçin Kullanılması

Hazine taşınmazları şehirlerimizin yaşam alanlarını güzelleştirmek ve yeşil alanlarını artırmak amacıyla kullanılmak üzere yerel yönetimlere tahsis edilmektedir. Bu kapsamda 2020 yılında; park, yol, yeşil alan vb. gibi kamu ortak kullanımı için; 127 adet, 7 milyon 170 bin m² taşınmaz belediye, il özel idaresi ve köylere tahsis edilmiştir.

Katı Atık Depolama Alanları İçin Taşınmaz Desteği

Hazine taşınmazları; çevrenin korunması, çevre kirliliğinin önlenmesi, atıkların toplanması, taşınması, geri kazanılması ile çevre ve insan sağlığına olumsuz etki yapmadan nihai bertarafına ilişkin yükümlülük, yetki ve sorumlulukları gereğince belediyelere katı atık depolama alanları için tahsis edilmektedir. 2020 yılında Belediyelerin atık toplama, taşıma ve geri kazanımı faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla ihtiyaç duydukları katı atık depolama alanları için 27 adet, 6 milyon 540 bin m² taşınmaz tahsis edilmiştir.

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► L. Milli Emlak Genel Müdürlüğünce Yürütülen Çalışmalar

2. Kentsel Dönüşüm Faaliyetlerinin Hazine Taşınmazları ile Desteklenmesi

5393 sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde kentsel dönüşüm ve gelişim alanları ilan edilen yerler içerisinde kalan eğitim ve sağlık alanları hariç kamuya ait gayrimenkuller harca esas değer üzerinden belediyelere devredilmektedir. Bu sayede şehirlerimizin yaşam standartlarının artırılması ve riskli yapıların bertaraf edilmesinde Hazine taşınmazları aktif bir rol oynamaktadır.

Ayrıca 4706 sayılı Kanunun 5. maddesi uyarınca, Belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan Hazine taşınmazlarından, 30/3/2014 tarihinden önce üzerinde yapılanma olanlar; öncelikle yapı sahipleri ile bunların kanunî veya akdi haleflerine satılmak üzere ilgili belediyelere bedelsiz olarak devredilmekte ve bu taşınmazlar belediyelerce yapı sahipleri ile bunların kanunî veya akdi haleflerine, rayiç bedel üzerinden doğrudan satılmaktadır.

Bu düzenlemeler kapsamında 2020 yılında belediyelere kentsel dönüşüm için; harca esas değer üzerinden 2 milyon 927 bin m² taşınmaz satılmış, 1 milyon 633 bin m² yüzölçümlü 552 adet taşınmaz rayiç bedel üzerinden hak sahiplerine satılmak üzere ilgili belediyelere bedelsiz olarak devredilmiştir.

3. Kıyı ve Sahil Şeritlerinin Düzenlenmesi ve Bakımı için Belediyeler ile Protokol İmzalanması

Deniz, tabii ve suni göller ve akarsularda kıyı kenar çizgisinin tespiti, kıyıların kullanılması ve korunması ile kıyılarda, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan alanlarda, deniz ve göllerin kıyıların devamı niteliğinde olan sahil şeritlerinde planlama ve uygulama esasları gereğince kıyı ve sahil şeritlerinin düzenlenmesi ve bakımının gerçekleştirilerek kamuya açık kullanımının sağlanması amacıyla belediyelere Hazine taşınmazları kiralanmaktadır. Bu kapsamda 2020 yılında belediyelere kıyı ve sahil şeritlerinin düzenlenmesi için; 173 bin m² taşınmaz kiralanmıştır.

4. Belediyelerin Vergi Borcunun Ödenmesinde Taşınmazların Vergi Borcuna Mahsuben Satın Alınması

Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde kamu kurum ve kuruluşları tarafından ihtiyaç duyulan taşınmazların temin edilmesinde kullanılan bir diğer yöntem de bu taşınmazların Hazine taşınmazlarının vergi borcuna mahsuben satın alınmasıdır. Böylece ihtiyaç duyulan taşınmazlar bütçeden kaynak kullanılmaksızın edinilmek suretiyle ilgili kamu idarelerine tahsis edilmektedir. Bu kapsamda 2020 yılında; 382 adet, 750 bin m² taşınmaz vergi borcuna mahsuben satın alınmak suretiyle eğitim, sağlık, dini tesis vb. amaçlarda kullanılmak üzere ilgili kamu idarelerine tahsis edilmiştir.

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► L. Milli Emlak Genel Müdürlüğünce Yürütülen Çalışmalar

5. Hazineye Ait Taşınmazların Satışından Belediyelere Pay Aktarılması

4706 sayılı Kanunun 5 inci maddesi kapsamında Belediye ve mücavir alan sınırları içindeki Hazineye ait taşınmazların satış bedellerinin tahsil edilen kısmından öncelikle yerinde muhafaza edilemeyen yapıların tasfiyesinde kullanılmak şartıyla % 10'u, ilgili belediyelerin 20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Kanun hükümlerine göre oluşturulan fon hesabına aktarılır. Kalan kısmından ise ilgili belediyeye % 30, varsa büyükşehir belediyesine % 10 oranında pay verilir. Bu kapsamda 2020 yılında Hazine taşınmazlarının satış gelirlerinden belediyelere yaklaşık 550 milyon TL pay aktarılmıştır.

► M. Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca Yürütülen Çalışmalar

1. Sosyal Konut Üretimi

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Toplu Konut İdaresi, yerel yönetimlerle işbirliği halinde ve bir planlama çerçevesinde sosyal konut, kentsel dönüşüm projeleri, sanayi siteleri, millet bahçeleri ve şehirlerin ihtiyaçları doğrultusunda hizmet binaları ile diğer donatıların inşasını sağlamaktadır.

Bu çerçevede 81 il'de şehir ve ilçe merkezleri ağırlıklı olmak üzere ihtiyaç duyulan bölgelerde yaklaşık 200 milyar TL'lik ihale bedeli ile 5 milyon vatandaşımızın oturacağı sağlıklı, güvenli 1 Milyon 37 bin 642 konut ve 24.316 sosyal donatı inşa edilmiştir.

Üretilen konutların %86'sı sosyal konut niteliğinde olup, konutlar az peşinat, düşük taksit ve uzun vadelerle vatandaşlarımıza sunulmaktadır.

Yıllık ortalama 50 bin olan konut üretimi 2020 yılında 100 bin konuta yükseltilmiş olup küresel olumsuzluklara rağmen 33,5 milyar TL'lik yaklaşık 100 bin konut ve sosyal ünitelerin ihalesi gerçekleştirilmiştir. İhale edilen konut sayısı günlük yaklaşık 300'dür.

Böylece yaklaşık 200 sektörün üretimi canlı tutularak hem ekonomiye hem de istihdama katkı sağlandı.

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► M. Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca Yürütülen Çalışmalar

1. Sosyal Konut Üretimi

Ankara Kahramankazan Sosyal Konutları

ÜRETİLEN KONUTLARIN DAĞILIMI

Dar ve Orta Gelir Grubu	%46,54
Alt-Yoksul Gelir Grubu	%15,35
Gecekondu Dönüşüm	%16,84
Afet Konutu Uygulaması	%6,88
Tarım Köy Uygulaması	%0,73
Kaynak Geliştirme (TOKİ)	%2,11
Kay. Gel. (E.G.Y. O+EPPY)	%11,55

ÜRETİLEN SOSYAL DONATILARIN DAĞILIMI

Okul	1.251 26.631 derslik
Üniversite	21
Spor Salonu	993
Yurt Pansiyon	201 79.477 kapasite
Hastane	268 (266'sı Sağlık Bak. Protokolü)
Sağlık Ocağı	97
Ticari İşyeri	2.067
Kütüphane	42
Cami	839
Kamu Hizmet Binası	285
Stadyum	19
Millet Bahçesi	88
Sanayi Sitesi	10.787
Diğer sosyal donatılarla birlikte toplam	24.316

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► M. Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca Yürütülen Çalışmalar

1. Sosyal Konut Üretimi

Düzce Sosyal Konutları

2019 ve 2020 yıllarında Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın koordinasyonunda TOKİ tarafından toplamda 50 ve 100 bin konutluk iki ayrı Sosyal Konut kampanyası düzenlenmiştir.

5 Mart 2019 tarihinde 50 bin sosyal konutu kapsayan 67 il’de 140 proje ile başlatılmıştır. Bu kampanyaya vatandaşlarımız tarafından 638 bin başvuru olmuştur.

2020 yılında 81 ili kapsayacak şekilde yatay mimariyi esas alan 100 bin konutluk kampanyaya ise 1 Milyon 200 bin müracaat olmuştur.

2. Kentsel Dönüşüm Projeleri

TOKİ eliyle 2020 yılı itibarıyla Türkiye genelinde yerel yönetimlerle işbirliği halinde, hak sahipleri ile uzlaşma sağlanarak 69 il, 222 ilçede kentsel dönüşüm projeleri geliştirilmiş olup 40 il’de 110 projede yaklaşık 170 bin konutun dönüşümü sağlanmıştır.

Bu konutların büyük bir kısmı tamamlanarak hak sahiplerine teslim edilmiştir.

Bu kapsamda; İstanbul’da Kentsel Dönüşüm kapsamında Esenler, Gaziosmanpaşa, Üsküdar Kiraztepe, Kağıthane, Kartal, Ataşehir gibi 22 ilçede 85 bin konut projelendirilmiştir.

Ankara’da ise Altındağ, Mamak, Kuzey Ankara, Sincan, Çankaya ve Yenimahallenin de içinde bulunduğu 31 farklı kentsel yenileme projesinde 44 bin konutluk çalışma başlatılmış olup bu konutların 35 bini tamamlanarak hak sahiplerine teslim edilmiştir.

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► M. Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca Yürütülen Çalışmalar

2. Kentsel Dönüşüm Projeleri

3. Tarihi Kent Merkezleri

Tarihi kent merkezlerinin ihyası projesiyle 12 tarihi kent merkezinin dönüşümünü ve şehre kazandırılmasını destek sağlanmaktadır.

Bu kapsamda; Ankara Hergele Meydanı, Konya Şükran mahallesi, Afyon Mısri ve İmaret Cami Etrafı, Erzurum Hacıcuma, Kayseri Suriçi, Sinop-Merkez, Yozgat Çapanoğlu Cami çevresi, Ankara-Kalecik Kale çevresi, Sivas Merkez Taşhan çevresi, Bursa-Osmangazi Hanlar Bölgesi, Konya-Taşkent gibi projeler yer almıştır.

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütülen İşler

► M. Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca Yürütülen Çalışmalar

4. Afet Konutları

24 Ocak 2020 tarihinde Elazığ ve Malatya depremi, 24 Ağustos 2020 tarihinde Giresun'un ilçelerinde sel felaketi yaşanmıştır.

Elazığ'da yaklaşık 20.878 konut, Malatya'da 5.649 konut, Giresun'da 619 konut ve İzmir'de 5 bin konut olmak üzere toplamda yaklaşık 32 bin konut inşa edilmektedir.

30 Ekim 2020 tarihinde yaşanan İzmir depreminin ardından Bayraklı, Salhane ve Mansuroğlu Mahallelerinde yerinde dönüşümler gerçekleştirilmektedir.

Bunun dışında TOKİ tarafından Van, Kütahya, Ankara, Malatya, Hakkâri, Muş, Tunceli, Ağrı ve Denizli gibi birçok ilimizde meydana gelen afetler sonrasında 62 bin konut inşa edilerek hak sahiplerine teslim edilmiştir.

Elazığ Bizmişen Deprem Konutları

5. Sanayi Siteleri İnşaatı

Yerel yönetimlerle işbirliği halinde şehirlerin içinde yer alan eski ve fonksiyonunu kaybeden sanayi alanlarını planlanan yeni sanayi tesislerine taşıyarak, hem sanayi alanlarının yenilenmesi sağlanıyor hem de esnafın daha modern ve ihtiyaçlarına cevap veren alanlarda üretime ve istihdama katılmasına destek olunmaktadır.

Bu kapsamda TOKİ; İstanbul, Kocaeli, Düzce Tekirdağ, Ankara, Aksaray, Bolu, Bursa, Diyarbakır, Kayseri, Rize, Trabzon, Samsun, Kütahya, Muğla, Trabzon, Osmaniye, Afyon ve Konya'da toplamda 16.500 sanayi işyeri inşa etmiştir.

12. Bakanlığımızca Mahalli İdarelerle Birlikte Yürütölen İşler

► M. Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca Yürütölen Çalışmalar

5. Sanayi Siteleri İnşaatı

13. Genel Değerlendirme ve Sonuç

Mahalli idareler, halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Kuruluş, görev ve yetkileri yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. Ülkemizde kamusal hizmetlerin halka en yakın yerde ve onların ihtiyaçlarına uygun bir biçimde sunulması bakımından önemli bir işlev üstlenen mahalli idareler, son yıllarda yapılan hukuki düzenlemeler ile hem insan kaynakları hem de mali kaynaklar bakımından güçlenerek daha etkin bir şekilde hizmet verir hale gelmektedirler.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 41'inci maddesi ve bu maddeye dayanarak hazırlanan ve 22.04.2021 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlar ve Performans Programları ile Faaliyet Raporlarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik gereğince mahalli idarelerdeki harcama yetkilisi her yıl Şubat ayı sonuna kadar birim faaliyet raporunu hazırlayarak üst yöneticiye sunar. Harcama yetkilisi, raporun içeriğinden üst yöneticiye karşı sorumludur. Mahalli idaredeki üst yöneticiler ise birim faaliyet raporlarını esas alarak idare faaliyet raporunu hazırlar. İl özel idarelerinde Mart ayı, belediye ve mahalli idare birliklerinde ise Nisan ayı sonuna kadar idare faaliyet raporu kamuoyuna açıklanır. İdare faaliyet raporunun birer örneği Sayıştay ve ilgili bakanlığına gönderilir. Üst yöneticiler hazırladıkları idare faaliyet raporunda yer alan bilgilerin doğruluğundan meclislerine karşı sorumludurlar.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, mahalli idarelerin idare faaliyet raporlarını esas alarak Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporunu Haziran ayının 15'ine kadar hazırlayarak kamuoyuna açıklamakta ve birer örneğini Cumhurbaşkanlığına ve Sayıştaya göndermektedir.

2020 yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu'nda; mahalli idarelerin ülkemizdeki tarihsel gelişimi, hukuki durumları, görev, yetki, imtiyaz ve sorumluluklarına geniş yer verilmiştir. Ayrıca, ülkemizdeki mahalli idarelere ilişkin genel sayısal bilgiler değerlendirilmiştir.

Türkiye'nin mahalli idarelerle ilgili taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ve taahhütler kapsamında Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, Yerel Topluluklar ve Yerel Yönetimler Arasında Sınır Ötesi İşbirliği Avrupa Çerçeve Sözleşmesi, Avrupa Kentsel Şartı I-II, Yerel Gündem 21 ve Habitat çalışmalarına değinilmiştir.

2020 yılı itibarıyla; il özel idarelerinde 11.385, belediyelerde 165.072, bağlı idarelerde 26.572, mahalli idare birliklerinde (köy birlikleri hariç) ise 1.540 olmak üzere mahalli idarelerde toplam 204.569 personel istihdam edilmektedir. Mahalli idarelerdeki personelin %53'ünü memurlar, %9,9'unu sözleşmeli personel, %32,9'unu sürekli işçiler, %3,1'ini ise geçici işçiler oluşturmaktadır. Ayrıca toplam 503.163 personel mahalli idare şirketlerinde çalışmaktadır. Türkiye'de kamuda istihdam edilen personel sayısı 4.181.834'tür. Mahalli idarelerin kamu istihdamı içindeki payı %4,89'a karşılık gelmektedir. Mahalli idarelerdeki memur sayısının kamuda çalışan memur sayısına oranı %3,65, sözleşmeli personel sayısının kamuda çalışan sözleşmeli personel sayısına oranı %4,42, sürekli işçi sayısının kamuda çalışan sürekli işçi sayısına oranı %10,22, geçici işçi sayısının kamuda çalışan geçici işçi sayısına oranı %12,80'dir.

Mahalli idarelerin 2020 yılı bütçe gerçekleştirmelerinde, gelirlerin giderleri karşılama oranında bir artış olduğu görülmektedir. 2019 yılında, gelirlerin giderleri karşılama oranı %92,7 iken 2020 yılında mahalli idarelerin bütçeleri fazla vermiştir.

13. Genel Değerlendirme ve Sonuç

2020 yılında mahalli idarelerin toplam harcaması 173.001.339.000 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu harcamaların %45,93'ünü mal ve hizmet alımları, %25,73'ünü sermaye transferleri, %14,16'sını personel giderleri ve %14,18' ini diğer harcamaları (faiz harcamaları, cari transferler, SGK devlet primi, borç verme ve sermaye transferleri) oluşturmaktadır.

2020 yılında mahalli idarelerin toplam gelirleri 173.930.430.000 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu gelirlerin %60,06'sını faizler paylar ve cezalar, %18,12'sini teşebbüs ve mülkiyet gelirleri, %10,52'sini vergi gelirleri ve %11,3'ünü diğer gelirleri (alınan bağış ve yardımlar, sermaye gelirleri, alacaklardan tahsilatlar) oluşturmaktadır.

Öz gelirlerin toplam mahalli idareler gelirleri içindeki payı %40,51'dir. Bu oran; belediyeler genelinde %34,87, büyükşehir belediyelerinde %17,28, il belediyelerinde %37,09, ilçe ve belde belediyelerinde %52,98, belediye bağlı idarelerinde %80,48, il özel idarelerinde %7,32 ve mahalli idare birliklerinde %33,49'dur.

2020 yılı genel bütçe vergi gelirlerinden mahalli idarelere aktarılan pay 93.596.940.000 TL olup; bu gelirin toplam mahalli idare gelirleri içindeki payı %53,81'dir. Toplam bütçe gelirleri içerisindeki genel bütçe vergi gelirleri payı il özel idarelerinde %36,23, belediyeler genelinde %63,04, büyükşehir belediyelerinde %82,05, il belediyelerinde %59,75, ilçe ve belde belediyelerinde %43,58, belediye bağlı idarelerinde ise %13,18'dir.

Mahalli idarelerin denetimi yapılan yasal düzenlemelere uygun şekilde gerçekleştirilmektedir. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile çizilen çerçeveye uygun olarak İl Özel İdaresi ve Belediye Kanunu'nda denetime dair ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Bu kapsamda; il özel idaresi ve belediyelerde iç ve dış denetimin yapılacağı, denetimin iş ve işlemlerin hukuka uygunluğu ile sınırlı olacağı, denetimde performansla önem verileceği, mali işlemler dışında kalan diğer idari işlemlerin işleri Bakanlığı tarafından da denetleneceği yapılan düzenlemeler arasında yer almıştır. 2020 yılında yapılan denetimler kapsamında 779 mahalli idare birimi denetlenmiş, 1.777 muhtelif rapor düzenlenmiştir.

Mahalli idare birimi olan köy idarelerine, 5018 sayılı Kanun kapsamına girmediklerinden dolayı Raporda değinilmemiştir. Köylerin ihtiyaç duydukları hizmetler, merkezi idare, il özel idareleri ve köylere hizmet götürme birlikleri tarafından yerine getirilmektedir. Köylerin içme suyu ve yol sorunlarını çözmek amacıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığı koordinasyonunda uygulanan KÖYDES Projesi ile köylerin alt yapı hizmetleri münhasıran köylere hizmet götürme birlikleri eliyle gerçekleştirilmektedir.

2020 yılı sonu itibarıyla Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünce hazırlanan köy yolu ve köy içme suyu envanterine göre; il özel idarelerinin sorumluluk alanındaki toplam yol ağı 187.694 km'dir. Bunun %47,3'ü asfalt, parke taşı ve beton yol, %41,4'ü stabilize, %8,8'i de ham ve tesviye yoldur. Köylerin il, ilçe ve belde merkezleri ile devlet ve il yollarına en uygun güzergahla ulaşımını sağlayan birinci derece yollar asfalt, stabilize ve beton yol standardındadır.

Öte yandan, kırsal kesimde bulunan 39.918 yerleşim yerinin %93,1'inin yeterli içme suyu varken, %6,4'ü yetersiz içme suyuna sahiptir. Susuz olan köy ve bağlılarının oranı ise %0,5'tir.

e-Devlet uygulamaları kapsamında belediyelerin de iş ve işlemlerinin elektronik ortamda yürütülmesini sağlayacak e-Belediye Bilgi Sistemi ile vatandaşlara dönük hizmet süreçleri basitleştirilecek ve standardizasyon sağlanacak, kamu kurumları ve yerel yönetimler arasında anlık veri paylaşımı kurulacak, hizmetler merkezi sistem üzerinden yürütülerek vatandaş işlemlerinin elektronik ortamda elektronik veya mobil imza ile yapılabilmesi sağlanacaktır.

13. Genel Değerlendirme ve Sonuç

Sonuç olarak; ülkemizdeki mahalli idarelerin, son yıllarda gerçekleştirilen hukuki düzenlemeler çerçevesinde yetki ve mali kaynaklarındaki artış sonucunda ortaya çıkan veriler, mahalli idare faaliyetlerinin insanımızın günlük yaşamında geçmişe göre daha fazla yer alacağını, mahalli idarelerin kamu yönetimi içindeki ağırlığının artacağını, kullandıkları kaynaklar ve üstlendikleri görevler itibarıyla mahalli idarelerin hayatımızı daha çok etkileyeceğini göstermektedir. Bu çalışma sonucunda ortaya çıkan tespit ve veriler; mahalli idareler, bağlı idareler ve mahalli idare birlikler ile bu alanda karar vericilere katkı sağlayarak farkındalık oluşturacaktır. Bununla birlikte söz konusu çalışma sonucu tespit ve verilerin mahalli idare ve bunlara paydaş kurum ve kuruluşlar ile bunların iş ve eylemlerinden etkilenen vatandaşların ihtiyacı olan bilgilere ulaşmaya katkıda bulunulacağı beklenilmektedir.

Kaynakça

140

- SAYIŞTAY: 2020 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara, 2021
- MUHASEBAT GENEL MD.: 2020 Yılı Mahalli İdareler Mali İstatistikleri Bülteni, 2021
- İnternet Kaynakları
- <https://yerelyonetimler.csb.gov.tr>
- <https://muhasebat.hmb.gov.tr/genel-yonetim-mali-istatistikleri>
- <https://www.sbb.gov.tr/kamu-istihdami/>
- <https://www.sayistay.gov.tr/tr/?p=2&CategoryId=61>
- <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkildariBolumleri.aspx>

